

**C. I. De imperio archadij & honozij & seuciã
gildonis affrice comitis.**

Theodosio defuncto. successerunt duo filij sui: archadij & honozij. in partibus occidentis. utriusque tamen cura & palatii disciplina duobus potentissimis viris credita manebat: Rufino & Stiliconi. Rufino aule orientis. & Stiliconi occidentis. Gildo est comes affricę pater.

Sigibereus. Sumpturunt autem duo fratres imperium anno domini. ccc. xcvij. mundi vero quartimillesimo. lxi. & impauerunt annis. xxiij. Eodem tempore corpora sanctorum nazarii & celsi martirum. medio lani ab ambrosio reperta & leuata sunt. Constanti nopolis iram dei formidans. igne super nubem terribiliter fulgente ad penitentiam uersa euasit. Hugo ubi supra. Gildo autem ut defunctum copie theodosium. rupta fide. & calcato sacramento. affricę orientalis imperium partibus iungere conabatur. Sed erat huic frater nomine mascebel. qui nouarum motiones rerum inferre detestatus. relictis apud affricanam militiam duobus adolescentibus filiis in ytaliam abiit. Gildo vero & frater absentiam. & filiorum eius presentiam habens suspectam. adolescentes interfecit. Igitur mascebel contra fratrem sicut contra publicum hostem ab honozio missus est. ut ueliceret mortem filiorum suorum. Quo dum proficisceretur. capzariam siluam experit. & inde secum quosdam dei omnipotentis famulos promotos precebus sumpsit. cum quibus ieiuniis & precibus insistens assiduus meruit sine bello de fratre victoria sine cede vindictam. **III. De interitu gildonis mascebelis & rufini facti**

Herulio fluminis nomen est. quod fluit inter thebasterem & metrideram ciuitatem. ubi cum quinquaginta militum contra lxx milia hostium castrametatus est. sed cum inde loci angustias fugere cupiens. latioris campi planicie experere deliberaret. nocte superuente non potuit. Et dum sopori membra deditisset. uisit in somnis beatum ambrosium paulo ante defunctum baculo quem gerebat locum victoriae sibi demonstrantem atque dicentem. hic. hic. hic. Quod uir sapiens primus intellexit. uerbo locum. nullo die significari. Substitit ergo & in diem tertium ab ipsis castris sacramentorum misteris in hostem procedit circumfusus. Et cum ad eos qui primi occurrerant uerba pacis loqueretur. signiferum insolenter resistentem. & iamque pugnam excitantem gladio percussit in brachio. qua percussione primus ille primum inclinatus uelut xiluz. Quod crenentes relique cohortes deditionem priorum fieri putantes. statim mascebeli certatim se signis tradidere uersis. Barbari uero quos gildo coadunauerat territi in diuersa fugerunt. Gildo ipse fugiens nauim intrauit. sed uolens nolens cogentibus uentis in affricam remeauit. Quo cum degeret post aliquot dies transgulat interit. Et non post multos iterum dies mascebel elatus insolentia fortune. cum sanctos quorum mentis uictor extiterat. nequiter inquietaret occisus est. Et dum hec in affrica geruntur. milites qui contra eugenium tyrannum uiuente adhuc theodosio imperatore profecti fuerant cum prefato principe rufino. constantinopolim reuersi sunt. Quibus dum secundum consuetudinem

ad portas occurrisset archadius imperator. statim milites rufinum profectum interemerunt. erat enim suspectus imperatori. quasi qui tyrannidem posset assumere. Et non multis diebus iterum eius. gamas quidam genere celticus. consilio barbarus. cum esset magister militum. fasces imperii cogitabat arripere & imperatorem archadium extinguere. sed mox delectus capite plexus est. Post cuius opprobrium rufinus dux sicilie transiit hystrum cum in numero exercitu & thracias depopulat est uelementer. & regiam ipsam obsedit ciuitatem. Sed ipsum eius exercitum uis diuina concremauit fulminibus. Interea uero stilico comes occidentalis palatii contractis inimiciis cum archadii ducibus egit cum honozio imperatore. ut alacrum regem gothorum magistrum palatii sui constitueret. Occulto enim sedem illum sibi copulauerat. & uispendens quod sub honozio impabat. eu cherium filium imperatorem facere deliberabat.

III. De ordinatione iohannis crisostomi & eius austeritate. Sigibereus

Harebat hoc tempore sanctus & doctus uir iohannes crisostomus constantinopolis episcopus. sanctitate quidem & scientia clarus. sed in facundia sua seuerior & liberior iustor. Actor. Hic post nectarium presbiter ab antiochia euocatus est ab archadio. ut testatur triperita hystoria. Theophilus autem detrahebat eis. uolens presbiterum suum ysidorum ordinare. quia pro eo magni periculum rome sustinuerat. Cum enim theodosius pugnaret contra maximianum. theophilus per ysidorum duplices epistolas misit & exenia iubens unam eorum. & exenia uictori dari. aliam uero uicenti. Sed quidam lector rapiens epistolas monstrauit imperatori. Quo facto timens ysidorum refugit alexandriam coactus tamen theophilus ordinauit iohannem. Suscepto autem episcopatu maiori fastu quam decebat utebatur. plurimosque clericorum per diuersis exemit cauissis. uitam eorum corrigere uolens. Unde eum ueluti furiosum uniuersi declinabant. Instigabat autem eum serapio dyaconus eius dicens presentibus clericis. Numquam potens istos o episcopo corrigere nisi uno baculo percussis uniuersos. Quod dictum maius odium clericorum concitauit in eum. Qui conspirantes aduersus eum derogabant ei apud populum maxime. quia neminem pattebat comedere secum. nec ipse ad alium inuitatus accederet. quod ideo ut aunte quidam faciebat. quia turpiter escas percipiens comedeat. Alii propter continentiam. propter quam etiam caput & stomachum sepe dolebat. Dum uero plurimos propter obiurgare cepisset. maior in eum accensa est inuidia. & maxime omelia contra eutropium eunuchum dignitatem consulis habentem. qui legem ponere fecerat imperatorem ut nullus reus ad ecclesiam confugeret. & qui fugerent retraherent. Post paucos autem dies dum ipse eutropium offendisset imperatorem. inter ceteros refugis apud ecclesiam erat. quo iacente prope aitare episcopus iohannes residens super ambonem. omeliam increpatoriam fecit aduersus eum. Imperator autem caput eutropium iussit auferri propter quedam uicia. & eius nomen ex ordine consulum penitus abrogari. Iohannes ergo totam thraciam que sex partibus diuisa est. & xi. administratibus dispensat. sacris legibus ordinabat. & etiam ponticam regionem que cotidie iudicibus gubernatur. In fenice multos conuertit ab ydolorum cultura dans pecunias templorum destructo ribus a fidelibus mulieribus sibi oblatas. De populo

quoque celticorum arzano multos ad veram fidem conuertit. diuinam scripturam apud eos exponens per interpretem celticum. Apud scythas etiam conuertit multos. a nostra prouincia marcionistas compulit per literas impatoris.

III. De miraculo comunione in lapidem conuersa & actibus iohannis crisostomi. Anastasi? cronographus.

Quidam macedonicus uersus per iohannem crisostomum. vix potuit persuadere uxori sue ut conuerteret & comunicaret ei. Illa vero comunione que erat ex macedonianis dicitur an ille sue ut haberet secum. accessit ad crisostomum. & perceptam ex eius manibus comunione fingens eam se sumere. porrexit eam ancille. & receptam macedoniorum comunione ad os affert. quam iuenit lapidem factam. Tunc illa terita & tremefacta pedibus iohannis aduoluit. temeritatem confitens lapis autem ille adhuc reuersatur in vasorum custodia. **Theodericus.** Sacerdotes qui secundum ecclesiasticas sanctiones non uiuerent. Ad principem perhibebat accedere dicens. quia non deberent honore sacerdotis frui. qui eorum vitam contemnerent imitari. Arzani autem foras ciuitatem collectas ageres sepe in nocturnis antiphonis decantabant. ubi sunt qui dicunt tria virtute unum. Contra quos iohannes auxit in nocturnis horis. faciens etiam de nocte processiones cum crucibus & cereis argenteis. expensas ad hoc prebente eudoxa augusta. Arzani vero zelo tacti plures ex catholicis occiderunt. Vnde ab imperatore prohibiti sunt himnos ulterius publice decantare. Iohannes autem in asiam pergens seueriano galanensi episcopo suam commendauit ecclesiam. quia eum propter eloquentiam diligebat. At ille magis se suis auditoribus commendabat. Quod cum iohannes audisset serapione nunciante zelatus est. Reuerfo igitur iohanne ab asia. contigit ut transeunte seueriano studio non assurgeret serapio. At ille exasperatus clamauit. Si serapio clericus? moriturus christus inhumanatus non est. Ob quas rem accusatus a serapione pulsus est a iohanne ab ecclesia. sed reconciliatus est ei eudoxa deprecante. & filium suum theodosium in genibus eius ponente.

IV. De sanctis donato & epiphanio episcopis. Actor.

Hoc quoque tempore legitur floruisse donatus episcopus qui ingentem draconem in os eius expuens interfecit. quem vnus iuga bouum vix trahere potuerunt ad cremandum. Hic draco ut ait foromen? in via publica circa pontem iacebat. capras & oues & equos & boues & homines comedebat. Qui contra episcopum transeuntem dum caput leuasset quasi eum deuoraturus facto signo crucis in os eius expuit. & eum interfecit. Quem vnus parua bouum in campum vicinum traxerunt & ibi obustus est. **Tripertita hystoria.** Fuit in eo tempore epiphanius cypriorum episcopus ad cuius sepulcrum actenus demones expellunt. Idem enim dum substantiam propriam necessitatibus sustentibus erogasset & multis quoque offerentibus ei pecunias manu largissima dispensaret. Contigit ut pecuniis deficientibus ychonome ecclesie murmuraret. Quo facto assistens quidam in domo qua manebat echnome sacculum multarum pecuniarum dedit. & ita disparuit. ut nec qui dedit. nec etiam qui misit agnosceret. Quod factum omnes diuini esse iudicauerunt. Aliud quoque eius libet referre miraculum. Qui

dam pauperes studentes epiphanium arte delute. te ut aliquid eis daret. dum iter ageret vnus eorum supinuz se prostravit in terra. alter stabat quasi mortuum deflens. nec habens unde mortuum sepelire potuisset. Epiphanius autem superueniens orauit ut se quiete dormiret. & sepulture necessaria prebuit. si mulque consolatus est flentem dicens. Quiesce fili a lacrimis. Non enim fletu resuscitari poterit. est enim inuicibile quod euenit. cumque discessisset epiphanius cepit ille pulsare socium ut exurgeret. Et cum hoc semel & secundo fecisset dicens. surge. hodie tuis laboribus epuleremur. & ille penitus non se nitiret cognoscens illum mortuum. cucurrit ad epiphanium flens & petens ut eius socium suscitaret. At ille consolatus est ne ferret grauius quod euenerat. non tamen defunctum denuo suscitauit. Hoc enim credo primogenitum ut non dei ministri facile deludant. **Sigibertus.** Eo quoque tempore floruit sanctus seruacius. x. ruginensium episcopus domini nostri iesu christi secundum carnem sanguine.

VI. De oratio & scriptis eius. Sigibertus.

Hloruit etiam eo tempore in hispania orosius hystoriographus. Actor. Hic scripsit de horresta mundi libros de quibus in hoc opere multa inseruimus. diuersis tamen locis per temporum congruentiam. Hanc autem hystoriam de horresta mundi scripsit petente vel iubente augustinus. videlicet miserias & clades hominum ab initio peccati retexens. contra vaniloquia paganorum qui presentia tempora velut malis extra solitum infestissima. ob hoc seque christus colere & ydola spernerent infamabant. Idem etiam scripsit apologeticum librum pro se contra heresim pelagianam. de quo hec pauca excerpti. **Orosius in apologetico.** Quasi illustrati a domino persuademur. ut parate in operibus bonis sint lucerne ardentes in manibus nostris que multimodis temptacionibus fatigate. & defectu sepe proprio & verberibus piculantur alieno. Sed si lumen inquit quod in te est tenebre sunt. iste te. quoniam. An vero facile arbitrans. ut simplex scurilitate careat. letus verbo. sollicitus iracundia. patiens negligentia. misis pigricia. doctus iactantia. summus inuidia. extra illa que est omnium bonorum operum caligo generalis vane glorie concupiscentiam. Vnusquisque ergo nostrum assumat operationem ut magis se melioris plantatione ademet. quam in minoribus delectatione iustificet christus filius dei in virtute & gloria patris que in principio didicit. & in medio redemit. & in nouissimo iudicabit. **Idem in prologo hystorie de horresta mundi.** Si diuina prouidentia que sicut pia ita & iusta est agere hic mundus. hominem que conuertibilitate nature ac libertate licetie. & infirmus et primum est sicut pie gubernari egenum opis oportet. ita iuste corripitur immoderatum libertatis necesse est.

VII. De tyconio & regulis & libris eius. Helinandus

Hlorabat etiam tunc temporis tyconius aser. in diuinis literis eruditus iuxta hystoriam sufficienter. & in secularibus non ignarus. in ecclesiasticis quoque studiosus negotijs que scripsit de bello intestino libros tres. & expositiones diuersarum causarum. in quibus ob suorum defensionem antiquarum meminit synodorum. **Equibus omnibus cognoscitur donatione preteritis fuisse. proposuit etiam regulas ad inuestigandum & inueniendam intelligentiam scripturarum. & vnus quasi volumina occlusit. Exposuit & apocalipsim iohannis ex integro Augustinus**

de doctrina christiana libro tercio. Tyconi? qui cō
tra donatistas inuictissim? scripsit. cum fuerit do
natista. & illic inuenit absurdissimi cordis ubi eos
non ex omni pre relinqueret voluit. fecit libz quez
regularem vocauit. quia in eo septem regulas exe
cutus est. quibz quasi clauibus diuinaz scriptura
rum apirentur occulta. Quarum primam ponit de
domino & eius corpore scz vt non hesitem? qñ a
capite ad corp? vel a corpore ad caput transitur.
& tamen ab vna eademqz psona non recediē. Se
cunda est de corpore domini bipertito. vel potius
de corpore eius vero & similito siue de pmixta ec
clesia. que regula lectorem vigilantem requirit.
quādo scriptura cū ad alios loquat. vel de alijs tā
qm ad eos ipsos ad quos loquebat. vel de eis de qui
bus loq̄batur. loq̄ videt tanqm vnū sit vtrotūqz
corp? ppter t̄pale om̄itōez & sacramentoz com
muniōez. Tercia est d̄ spū & litera. Quarta de pre
& toto. Quinta de t̄pibz. q̄ duobus modis viget
aut tropo synodoche. aut legitimis numeris. Sex
ta de recapitulatōe. Septima de dyabolo & eius
corpore. **VIII.** **De seuro**

H & scriptis eius. **Helmand?**

H Odē t̄pē sulpicij? seuer? florebat in aqui
tania. apd̄ urbē tolosā. gñe & literatā no
bilis. paupertatis & humilitatis amore sp̄ciuus.
car? etiā viris sanctis martino & paulino. & scri
psit non stemnenda opuscula. Ep̄las ad amorē dei
& contemptū mūdi exhortatorias sorori sue multas.
& ad sup̄dictū paulinū volanum duas aliasqz ad
alios. sed q̄a in aliquibz etiā familiaris necessitas
inserta est. nō digerunt. Composuit etiā cronica.
et vitā beati martini. et collatōz postumiani & gal
lile mediātē & iudice habita. Hic in senectute sua
a pelag anis decept? & agnoscens loq̄citatē cul
pam. silentiū vsqz ac mortem tenuit. vt peccatum
qd̄ loquendo straxerat. tacendo penit? emendarz

Actoꝝ. Scripsit seuerus de vita & actibz san
cti martini. p̄mo qd̄ ad desiderū. li. i. virtutibus
ei? & miraculis plenum. qui fere p̄ totū orbē legi
tur. cui? etiā flores sup̄ posuimus. Deinde ad eulē
biū p̄sbiteꝝ. de quodā miraculo quod in p̄fato li
bro omiserat ep̄istolā. i. hoc & nos sup̄ breuē po
suim?. Ad aureliū dyaconem. de hoc qd̄ eūdē ascē
dille in celū viderat ep̄istolā. i. Ad basilā socruz
suam. de transitu eiusdem tractatū. i. Scripsit &
p̄ dyalogū libz. n. vnū scz de narratōe postumia
ni amici sui. q̄ causa ip̄i? ab oriente venerat. ubi añ
trienū patriam relinquens se contulerat. omne m
qz sue p̄griatōis hystoriā ei retulerat. p̄se nte gal
lo qui fuerat p̄fati martini discipul?. Duos autez
sequentes de narratōe eiusdem galli. qui & ip̄e per
biduum multa de beati martini vtutibz eis dē pre
sentibz retulit. De his omnibus hec q̄ sequuntur
excerpsi. **IX.** **De in**

tio pegimatois postumiani.

H Nte hoc trienniū inquit postumianinus
quo t̄pē tibi sup̄lici hinc abiens valedixi
ubi narbone nauē solui? . queo die por
tū affrice intrauim?. adeo p̄sp̄era dei nutu nauiga
tio fuit. libuit animo adire carthaginem. loca visi
tare sanctoz. & p̄cipue ad sepulcz cypriani marti
ris. xv. die ad portum regressi. p̄uētiqz in altum
alexandriam petentes. reluctante austro pene in
syrtes illati sum?. Quod prouidi naute cauentes.
iactis naues anchozis sistūt. Sub oculis autē ter
ra p̄tinens erat. in qua scaphis egressi sum?. cum

vacua ab humano cultu om̄ia cernerem?. ego stui
diosi? explorandoꝝ locoꝝ gratia longi? p̄cessi. tr
bus fere a litoze miliaribz tuguriū puū inter are
nas conspicio. cui? tectū sicut salusti? ait qñ cari
na nauis erat otiguuz terre. satis firmis tabulacis
p̄stratum. nō q̄ ibi vis imbiū vlla timeat. fuisse ei
illic pluuiā neqñ quidez audicū est. sed qd̄ ventozū
ea vis est. vt siqñ vel clementiore celo aliq̄ntulus
sp̄rare flat? cepit. magis in illis terris q̄ i vllō ma
ri naufragium ut. Nulla ibi germīna sata in illa p
ueniūt. quippe instabili loco arenibz arenis ad om
nem motū ventoz cedentibz. **Vez** ubi aduersa
q̄am a mari p̄mōtozia ventis resistūt. terza aliq̄n
tulū solidior. herbam rarā atqz hyspidam gignit.
Ea ibi sola mellis est q̄ celeritate p̄uent? per natu
ram solis siue aeris ventozum casus euadere solet
Quippe ferē a die iacti semis. xxx. die maturesce
re. sistere autē ibi homines non alia ratō facit. q̄
qd̄ omnes liberi sunt a tributo. **C. X.**

Narratio postumiani de loco deserto quam ex
plorauerat.

H Go ad tuguriū illud quod eminus aspe
xeram p̄tendi. Inuenio senem i veste pel
licea. molā manu vtentē. p̄salutat? nos
benigne accepit. eictos nos in illud litus exponi
mus. & ne statim repetere cursum possim? molli
cia attineri. egressos in terrā vt est mos humani
genij. naturā locoꝝ. cultūqz habitantiū voluisse co
gnoscere. xp̄ianos nos esse. id p̄cipue querē. an es
sent aliqui inter illas solitudines xp̄iani. Tū vero
ille flens gaudio ad genua nostra puoluic. Iteruz
nos ac sepi? exosculatos inuitat ad orationē. Deim
de positus in terza neruo cum pellibus facit nos
discubere. Apponit prandiū sane locupletissime di
midium panem ordeaceū. Erasmus autē nos quattu
or ip̄e erat q̄ntus fasciculū & herbe intulit. cuius
nomē excidit. q̄ mente similis exuberās folijs. sapo
rē mellis p̄stabat. hui? predulci admodū suauita
te delectati atqz satiati sumus. Ad hec subidens
ego ad gallū meū. Quid inqm̄ galle. placz ne tibi
prandiū fasciculus herbaz. & panis dimidiū vi
ris q̄nqz. Tunc ille sicut ē verecūdisim? aliq̄ntulū
erubescens. dum fatigatōem meam accepit. facis
inquit sulpicij tuo moze. qui nullā occasionē si qua
tibi porrecta fuit omittis. quim nos edacitatis faci
ges. sed facis inhumane. qui nos gallos homines
cogis exēplo angeloz viuere. Emuero postumia
n? Cauebo post hoc cuiusq̄m abstinentiā p̄dicare
ne gallos nostros arduū penit? offendat exēplum
Statuerā autē etiā cenā tyrimensis illi?. vel ole quē
tia (vū. em̄ diebus apud ip̄m fuim?) referre conui
uia. sed sup̄sedendū ē. ne gallus se estimet fatigari
Ceteruz postero die cū aliqui ex incolis ad nos visē
dos p̄fluere cepissent. cognoscimus illum nostum
hospitem eē p̄sbiterum. qd̄ nos summa dissimula
tiōe celauerat. Deinde cū ip̄o ad ecclesiā p̄cessim?
q̄ fere duobz milibz aberat a p̄spectu nostro. iter
iectu mōtis exclusa. Erat autē vlibz texta v̄gultis
n̄ multo ambitiosior q̄ nostri hospitis tabernacu
lū. i. quo nisi icuru? qz nō poterat sistē. Cūqz ho
mimum mores q̄rerem? illd̄ p̄claz aiadūrim?. nihil
eos neqz emere. neqz v̄edere. Quid sit fraus aut
fureū nesciūt. auz at qz argentū q̄ p̄ma mortales
putāt. neqz hñt. neqz habere cupiūt. nam cū ego
p̄sbitero illi. x. nūmos aureos obtulissez. refugit.
C. XI. **De certamine ep̄oz & monachoz alexā
sup libris origenis.**

Dospero qz cursu vij. die alexandriaz p
uenim? vbi feda inter epof atqz mona
chos certamina gerebantur. ex ea occasio
ne vel causa. qa segregati i vnu sepius sacerdotes
frequētibus decreuisse synodis videbant. ne quis
origenis libros legerz vñ haberz. q tractator sacra
rū scripturarū pūissim? habebat. Sz epī qdam in li
bris ipi? insanius scripta memorabant. q asserto
res ei? defendere nō ausi. ab hereticis potius frau
dulenter inserta dicebāt. & ideo nō ppter illa etiā
reliqua eē damnanda. Aduersum hzc epī obstina
tius renitentes. pro potestate cogebant. recte
etiā vniūsa cū p̄auis & cum ipō actore damnare.
Et qa satis supqz sufficerēt libri quos ecclia r̄cepit
set. respuendam eē penitus lectōz. q plus essz noci
tura isipientibz. q̄ p̄fusa sapientibz. Michi autez
ex illis libris qdā curiosi? indaganti admodū mul
ta placuerūt. sz & mltā r̄phendi. i qb? illum p̄ua
sensisse nō dubiū ē. q̄ defensores ei? falsata conten
dunt. Ego miroz vnum eundemqz hominē tā diū
sum a se esse potuisse. vt in ea pre q̄ p̄baē neminez
p? aplos habebat equalē. i ea vō q̄ iure reprehēdi
tur nemo deformi? doceatur errasse. Cū hec atqz
alia istiusmōi ab epīs p̄derent. ex studijs partium
orta sed itō ē. Que cū r̄p̄mi sacerdotū auctōrita
te nō possz. seu o exemplo ad regendā ecclie disci
plinā p̄fect? assumit. Cuius terroze dispi fra
tres. ac p̄ diuersas oras monachi sunt fugati. ita
vt p̄positis edictis. i nulla p̄sistere sede sinerentur.
Illō me admodūz p̄mouebat. q̄ hieronim? uir ma
xime catholicus. & sacre legis p̄tissim? originem
secut? p̄mo tpe putabat. q̄ nuc idem p̄cipue vel
omnia illius scripta dānarz. Nec vero ausus sum
de quoq̄m temere iudicare. p̄stantissimi tamē vni
& doctissimi ferebant in hoc certamine diffide
re. tamē siue illud error ē vt ego sentio. siue heres
vt putat. r̄p̄mi non potuit multis aduersariis?
sacerdotum. sz nequaq̄ tam late potuisset se effun
dere. nisi contemptōe creuisset. Istiusmōi ergo tur
batōne cum veni alexandriam fluctuante. me qui
dam episcopus illius ciuitatis benigne admodum
& melius q̄ opinabar excepit. & secum tenere tē
ptabat. sed nō fuit animus ibi consistere. vbi recēs
fraterne cladis feruebat inuidia. **CXII.**

De visitatōe beati hieronimi in bethleem
Nōe igit digressus bethleem opidū pe
tij. quod hierosolimis. vi. milibus dispa
tur. ab alexandria aut. xvi. mansionib? ab
est. Ecclesiam loci illius hieronimus p̄sbiter regit
nam prochia est episcopi qui hierosolimam tenet
Hic vir preter fidei meritum dotemqz virtutum.
non solum latinis atqz grecis. sed hebreis etiā lite
ris ita institutus est. vt se illi in omni scientia nō
audeat opare. Miroz aut si non & vobis p̄ multa
que scripsit opera comptus est. cum p̄ totū orbe
legatur. Nobis quoqz gallus inquit nimium nīmū
uinqz comptus est. Nam ante hoc quinquennium
quendā ipi? libellum legi. in quo tota nostrorum
natio monachozū ab eo vehementissime vexat &
carpitur. Vnde interdum belgic? noster valde ira
sci solet q̄ dixerat nos vsqz ad vomitum fatiari.
Ego autē inq̄m gallus illi viro ignosco. atqz ita sē
tio de orientibus potius illum monachis. q̄ de
occidentibus disputasse. nam edacitas in grecis gu
la est. in gallis natura. Tum ego. Scolastice inq̄m
galle defendis gentē tuaz. sz queso te liber iste nū
quid hoc solum viciū damnat in monachis. Immo

vero inquit nichil penit? omisit qd non carperet
leceraret. exponerz. p̄cipue auaricia. nec mī? vanita
tē insectat? est. multa de supbia non pauca de sup
stitōe differuit. vere fatebor punxisse michi videē
vicia multoz. Ceterum de familiaritatibus virgi
num & monachoz atqz etiam clericozū q̄ vera q̄
fortia disputauit. Vnde a quibusdam quos nomia
re nolo dicit nō amari. Ego aut inquit postumia
nus vt dicere institueram apud hieronimū. vi. mē
sibus fui. cui iugis aduersus malos pugna p̄petu
umqz certamen p̄sciunt odia perditoz. Oderunt
eum heretici. quia eos impugnare nō desinit. ode
runt clerici. quia vitam eoz insectat & crimia. sz
plane eum boni omnes admirantur & diligūt. Nā
qui eum hereticum eē arbitrantur insaniūt. Vere
dixerim catholica hominis scientia. sana doctrina
est. Non die. non nocte requiescit. aut legit aliqd
semp aut scribit. Quod nisi michi fuisset animo fi
xum & promissum. deo teste p̄positā heremum adi
re. vel exigui temporis puncto a tāto viro discede
re noluissem. Hinc ergo traditis omnibus meis
omiqz familia. q̄ me contra voluntatem meā secu
ta tenebat implicitum. liber regressus sum alexan
driam. Ac visitatis ibi fratribus supiozem inde the
baidā. id est. ad egipti extrema contendī. ibi enim
vaste patentes heremi solitudines plurimū ferebā
tur habere monachoz.

CXIII. Depuero post victoriā
aspidis ab abbate verberato.

Haud longe ab heremo vīgua nilo multa
sunt monasteria. habitant vno i loco ple
riqz centeni. quibus summum ius est sub
abbatis imperio viuere. nichil arbitrio suo agere
Casu per illos dies quibus illo adueneram cuidaz
qui nuper ad heremum secesserat. neqz ampli? ab
hoc monasterio q̄. vi. milibus tabernaculum sibi
p̄stituerat. panē abbas p̄ duos pueros miserat. quo
rum maior habebat etatis annos. xv. minor duo
dēnis erat. His ergo inde redeuntibus aspīs mire
magnitudinis fit obuia. Cuius occurfu nichil p̄ter
riti. vbi ante pedes eoz venit. quasi incantata car
minib? cerula colla deposuit. minoris pueri manu
app̄hensa. ac pallio iuoluta ferzi cepit. Deinde mo
nasteriū q̄si victor ingressus. i occurfu fratz ex
pectantibus cunctis. captiuā bestiaz. resolutō pal
lio. non sine iactantie tumore deposuit. Sed cum
infantium fidem atqz virtutē ceteri predicaret. ab
bas ille altiori osilio. ne infirma etas isolescerz. vir
gis vtrūqz compescuit. multū obiurgatos. cui ipi
quod p̄ eos dñs opatus fuerat p̄didissent. & op?
illud nō sue fidei. sz diuine fuisse virtutis. discerēt
deo poti? in humilitate seruire. & nō in signis &
virtutib? gloriari. qa melior eēt ifirmitatis p̄scia
vtutū vanitate. Hec vbi ille monach? audiuit. &
p̄clitatos infatulos sp̄pente occurfu. & ipos isup
multa verbera victo sp̄pente meruisse abbatē obse
erat. ne sibi p? hec panis vll? a cib? aliqs mitteret.
Iaqz octau? dies fuit emerfus. quo se homo xpī i
tra piculū famis ipē occluserat. Arebāt mēbra ieiū
nio. sz deficē mēs celo intēta n̄ potat. corpus iedia
fatiscēbat. fidel firma durabat. Cū interī admonit?
abbas ille p̄ sp̄z vt disciplinā visitarz. pia sollicitudine
ognoscē cupiēs qua vite suba vir fidel aleret. q̄ mi
nistrari sibi panem ab homine noluisz. ad requi
redū eum ipse proficiscitur. Ille vbi eminus senē
venire conspexit. agit gratias. ducit ad cellulam.
cum ingressi ambo pariter conspiciunt palmiceam

spertā forib? affixā de poste pēdere. ac primū car-
li di panis odor sentit. tactu vero ac si ante paulu-
lum foas esset erept? oñderet. egypti tamē panis
forma non cernit. **Obstupi** facti ambo mun? cele-
ste cognoscūt. **Cum** ille hoc abbatis aduentui pre-
stitum fateret. abbas vero illi? fidei ac virtuti id
potius ascriberet. ita ambo celestē panem cū mul-
ta exultatōne fregerūt. **Hoc** senex ad monasteriū
regressus fratrib? retulit. p quod eos ad amorez
solitudis vehementer incitauit. **Eo** quoq; mona-
sterio duos senes vidi qui p annos. xl ibi degere
ferebant. **Abbas** quoq; testimonio & oim fratru
audiui sermone celebrari qd vnū eoz sol nunq; vi-
disset epulante. aliez nunq; vidiss; iratuz.

CXIII De anachozita quē leo reuerbat.

Ubi autē prima heremi ingress? sum. vno
ex fratrib? duce locoꝝ pto. puenim? ad
quendā senem monachū sub radice mon-
tis habitantē. ibi (quod in locis illis rarissimū est)
pute? erat. bouem vnū habebat. cuius hic erat to-
tus labor impulsa totali machia aquam pducere.
nam fere mille aut ampli? pedū pfundum putei fe-
rebat. **Ortus** illic erat multis olerib? copiosus.
id quicē cōtra naturā heremi. vbi omia arētia ex
usta solis ardozib? nullū vnq; semis vel exiguā ra-
dicem depisse ferunt. **Verū** hoc sancto illi labor
cum pecore omnis. & ppria pstabat industria.
freqnter em irrigatō aquaz tantā pinguedinē ac
nis dabat. vt mirū in modū virere ac fructificare
orti illi? olera viderim?. **Ex** his igitur vna cū do-
mino bos ille viuabat. nobis quoq; ex ea copia ce-
nam sanct? dedit. **Ibi** vidi (quod vos galli forte
non creditis) ollam cum olerib? que nobis in cenā
preparabat sine igne fer uere. tanta vis solis est. vt q
bullit coquis etiā ad galloꝝ pulmenta sufficiat.
Post cenam aut iam inclinante vespa. inuitat nos
ad arborē palmā. cui? interdū pomis vti solebat
que fere duob? milib? aberat. **Ad** quā vt puenim?
leonem ibi offēdim?. **Quo** viso ego & ille dux me
us intremuim?. **Sanct?** vero ille incunctanter ac-
cessit. nos licet trepidi secuti sum?. fera paululuz
cernens impata adeo modesta discessit. & consti-
tit. dum iste contigua ramis humilioꝝibus poma
decerperet. **Cunq;** plenam palmulis manum obtu-
lisset. occurrit bestia atq; tam libere accepit. qd
nullū animal domesticū. & euz comedisset absces-
sit. **Nos** hoc intuentes & adhuc tremētes facile po-
tuim us ppendere quāta in illo fidei virtus. et qn-
ta in nobis esset infirmitas. **CXV.** **De** alio
cui cenanti astabat lupa.

Aliū eque singularē virū vidim? puo tu-
gurio. in quo non nisi vnus recipi possit
habitatoꝝ. **De** hoc illō ferebat qd ei lupa
solita erat astare cenanti. nec facile vnq; bestia fal-
leretur. quin illi ad legitimā horā refectōis occur-
reret. & taz diu p foꝝib? expectaret. donec ille pa-
nem qui cenule supfuisset offerret. **Illā** manū eius
lambere solitā. atq; ita quasi impleto officio. & p-
stita cōsolatōne discedere. **Sed** forte accidit vt sã-
ctus ille dum fratrem qui ad eum venerat deducit
abeuntē diuti? abesset. & non nisi sub nocte reme-
aret. inter in bestia ad consuetudinariū illud cene-
tempus occurrit. vacuā cellulā (cum familiarē pa-
tronum abesse sentiret) ingressa est. curiosi? explo-
rans. vbi nam esset habitatoꝝ. **Casu** cōtigua cum
panib?. v. palmicia sporzella pēdebat. ex his vnū
psumit & deuorat. deinde perpetrato scelere disce-

dit. **Regress?** heremita vidit sportulā dissolutam
non cōstante numero panū. damnū rei familiaris
intelligit. ac ppe limen panis assumpti fragmenta
cognoscit. sed non erat incerta suspitō. que furtū
psona fecisset. **Ergo** cum sequētib? dieb? sm con-
suetudinē bestia non veniss; (nimirū audacis facti
cōfida ad eum venire dissimulans. cui fecisset iniu-
riam) egre patiebat heremita se alumne solatio de-
stitum. **Postremo** illius oratōne reuocata. p? diez
septimū affuit (vt solebat ante) cenanti. **Sed** vt
facile cerneret. deiectis in terram pfundo pudore
luminib?. quod palam licebat intelligi. quandam
veniam pcabāt. quā illi? cōfusionē heremita mise-
ratus. iubet eam pprius accedere. ac manu blanda
caput triste pmulcet. deinde pane duplicato reaz
suam reficit. ita indulgentiā cōsecuta officii cōsue-
tudinem meroze deposito repauit. **CXVI**

De alio qui leone catulos cecos illuminauit. et
alio cui ibex herbas innoxas ex fasciculo elegit.

Habitant pleriq; in heremo sine vll taber-
naculis. quos anachozitas vocant. viuūt
herbarū radicibus. nullo vnq; certo loco
cōsistunt. ne ab hominib? freqntentē. quas nox coe-
gerie sedes habent. **Ad** quendā igitur hoc ritu atq;
hac lege viuentē. duo ex vitria monachi licet lōga
& diuersa regione. tamē quia olim ipsis in moaste-
riū cōuersatōne carus & familiaris fuisset. auditif
eius uirtutib? tetēderūt. **Quem** diu multūq; que-
situm tandē repperūt mense. vii. in extremo isto
deserto quod est memphis cōtiguū demozantem.
quas ille solitudines iam p annos. xii. dicebat ha-
bitare. **Qui** licet oim hoim vitaret occurf?. tamen
agnitos non refugit. seq; carissimis p triduū non
negauit. **Quarto** die aliquātulum pgress?. cum p
sequere? abeuntes. leenam mire magnitudōis ad se
cōuenire conspiciūt. **Bestia** licet tribus reptis non
incerta quē petēt. anachozite pedib? aduoluitur
& cum fletu quodā ac lamētatōne pcumbēs. inoi-
cabat gemētis piter ac rogantis affectum. mouit
omēs & pprius illum qui se inte llexerat expetitū
pcedētē sequuntē. nam piens. & subinde restans
subinde respectans. facile poterat intelligi id eaz
velle. vt quo illa ducebat anachozita seqret. quid
multis. ad speluncā bestie puenit. ubi ista aduolof
iam quiq; catulos male feta nutrebat. qui ut clau-
sis luminib? ex aluo matris exierant. cecitate ppe-
tua tenebant. quos singulos de rupe platos ante
anachozite pedes mater exposuit. **Tum** demū san-
ctus animaduertit. quid bestia postularet. **Inuo-**
catoq; nomine dei. contrectauit manu lumia clau-
sa catuloꝝ. ac statim cecitate depulsa. apertis oculis
bestiaz diu negata lux patuit. **Ita** fratres illi ana-
chozita quē deliderabant uisitato. cum admodum
fructuosa laboris sui mercede redierunt. qui in te-
stimoniū tante uirtutis admissi. fidem sancti.
gloziam chzisti. qd p ipsos eēt testificanda uidiſſet.
Mira dicturus sum. leenam post dies quinq; ad
actozē tantū bñficii reuertisse. eidēq; inuitate fere
pellē p munē detulisse. qua plerumq; sanct? ille
quasi amiculo circumtectus. non odignatus est
munus p bestiam sumere. cuius alium potius inē-
ptabatur actozem. **Erat** etiam altius anachozite
in illis regionibus nomē illustre. qui in ea parte
deserti que seni iungitē habitabat. **Hic** cum primuz
se contuliss; ad heremum. herbis herbarumq; radi-
cibus quas pdulces interdū & saporis eximii fert

arena victurus ignarus germis eligendi. noxia plerumque carpebat. nec erat facile vim radicum sapore discernere. quia omnia eque dulcia. sed pleraque occultiori natura virus letale cohibebant. Cum ergo edetem vis interna torqueret. & immensis dolibus vitalia vniuersa quaterent. ac frequens vomitus cruciatibus non ferendis. ipsam animi sedem stomacho iam fatiscete dissolueret. omnia penitus que essent edenda formidans. septimum in ieiuniis diem spiritu deficiente ducebat. Cum ad eum fera cui ibi nomen est accessit. huic prope astanti fasciculum herbarum quem collectum pridie attingere non audebat obiecit. sed fera que virulenta erant ore discutiens. que innoxia nouerat eligebat. Ita vir factus eius exemplo. quid edere quid respicere deberet. edoctus & piculum famis euasit. & herbarum venena vitauit. **CXVII.** De hirsuto & duobus obedientie miraculis.

Duo beati anthonii monasteria adiu. que hodie quoque ab eius discipulis incolunt. Ad eum etiam locum in quo beatus simon paulus primus heremita est diuersatus accessit. rubrum mare vidi. iugum sine montis. cuius summum cacumen celo pene contiguum nequaquam adiri potest. Inter huiusmodi recessus anachorita aliquis esse ferebat. quem diu multumque questum videre non potui. qui fere iam ante. l. annos a conuersatione humana remotus. nullo vestis vsu. seris corporis sui tectis nuditatem suam diuino munere vestiebat. Hic quotiens eam religiosi vix adire voluerunt. cursu auia petens congressus vitabat humanos. vni tantummodo ferebat se ante quinquennium prebuisse. qui credo potentiam fidei id obtinere premeruit. Cui inter colloquia punctantem cur tanto homines ope vitaret. respondisse prohibetur eum. qui ab hominibus frequenter non posse ab angelis frequenter. Cum quidam seculi actibus abdicatis. monasterium magne dispositionis ingressum cepisset rogare. abbas ei cepit multa proponere. graues esse istius discipline labores. sua vero dura impia. que nulli facile valeret implere patientia. aliud potius monasterium ubi facilius legibus viveretur expeteret. non temptaret aggredi quod implere non posset. Ille vero nihil his terribus promoueri. sed magis ita cepit omnem obedientiam polliceri. ut si eum abbas in ignem ire precepit non recusaret intrare. Quam illi professione ubi magister accepit non cunctat prebare presentem. Casu clibanus prope ardebat. qui multo igne succensus coquendis panibus pabatur. exundabat abruptis flamma fornacibus. & intra camere illius concava totis habentis regnabat incendium. Hoc igitur aduenit istum iubet magister intrare. Nec distulit parere precepto. medias flamas nihil cunctatus ingredere. que mox audaci fide uicte. velut illis quondam hebreis pueris cessere. venienti supata natura est. fugit incendium. & qui putabatur arsurus. velut quodam frigido rore perfusus se ipse miratur est. Sed quid mirum si tuum christe tironem ignis ille non attingit. ut nec abbatem pigeret dura mandasse. nec discipulorum peniteret impio puisse. Quidam itidem ad eundem abbatem recipiendo aduenit. & cum prima ei lex obedientie ponere. ac preceptum pollicere. ad omnia vel extrema patientiam. casu abbas stroacina virgam iam pridem arida manu gerebat. hanc solo fixit. atque illi aduenit id operis imponit. ut tadium virgule aquam ministraret. donec quod contra naturam erat solo arente lignum aridum viuificeret. Subie-

ctus aduenit dure legis impio. a qua prope humeris quotidie conuehebat. que a nilo flumine per duo fere miliaria patebat. Iam prope emerfo anni spacio labor non cessabat operantis. & de fructu operis spes esse non poterat. tamen obedientie virtus in labore durabat. Sequens quoque annus vanum succedentium affectu fratris eludit. Tercio demum succedentium tempus labore curriculo. cum neque nocte neque in terdium aquari. iste cessaret operato. virga floruit. Ego ipsam ex illa virgula arbusculam (que hodie quoque intra atrium monasterii est) ramis virentibus vidi. que in testimonium manens quantum obedientiam meruit. & quantum fides possit ostendit. **CXVIII.**

De isto qui precibus obtinuit ut a dyabolo per quinque menses vexaretur.

Quidam sanctus fugandorum demonum incredibili prece prece. non solum prece. neque verbo tantum. sed absens quoque interduum cuius sui simbribus aut epulis missis corpore obsessa cura bat. Et dum miro modo frequentaret a populis. ex toto ad eum orbe conuenientibus. insuper etiam a preceptis & comitibus diuersarumque preceptum iudicibus qui ferebat etiam omni potu penitus abstinere. & pro cibo. vii. tantum caricis sustentari. ut ex uirtute honor. ita ex honore vanitas cepit obzepe. Quod malum ille ubi primum potuit in se sentire grassari. diu multumque discutere conatus est. sed repellit penitus vel tacita conscientia vanitas preuerrante uirtute non potuit. Vbi quoque nomen eius demones fatebantur. excludere a se conuenientium populos non ualebat. Virus interim latens serpebat in pectore. & cuius uirtute ex aliorum corporibus demones fugabantur. seipsum occultis cogitationibus uanitatis non poterat purgare. Totis igitur precibus conuersus ad deum ferre orasse. ut premissa in se mensibus. v. dyaboli prece similis his fieret quos ipse curauerat. Quid multis morer. ille prepotens ille signis atque uirtutibus toto orate uulgatus. ille ad cuius limina populi ante conuerterant ad cuius fores summe istius seculi se prastrauerant preces. conueptus a demone est tentus in uinculis. omnia illa que energumini sole ne ferre prepressus. quin to demum in ense purgatus est. non tantum demones sed quod illi erat ueluti atque operati uanitate. Sed mihi ista replicati nostra felicitas nostra occurrit istis miris. Quis ei nostrum. que si unum hominum pulchrum saluauerit aut fatuus. aut adulatibus. uerbis seia uanilaupauerit. non continuo elatus sit supbia. non statim inflatus sit uanitate. Quinetiam si non habebat prece sanctitatis. tamen quia uel stulto adula tone. aut fortassis errore sanctus esse dicatur factis sumum se putabit. Ita uero si ei munera crebra mitterentur. dei se magnificentia asserit honorari cui dozmienti atque resoluta necessaria conferantur. Quod si vel de modico ei aliqua uirtutis signa succederent angelum se putaret. Ceterum cum neque ope neque uirtute conspicuus sit. si quis clericus effectus fuerit diatrat simbribus suis. gaudet salutaribus. inflat occursumibus. ipse etiam ubique discursat. Et qui ante pedibus aut asello ire consueuerat. spumeo equo supbus inuehitur. parua prius ac uili cellula conuetus habitare. erigit celsa laquearia. construit multa conclauia. sculpsit hostia. pigrit armaria. uertem respuit grossiorem. idumentum molle desiderat. atque hec caris uicibus ac familiaribus mandata tributa uirginibus. ista ut birrum rigentem. hec ut fluentem texat lacerum. Verum hec describenda morosa eius beato uiro hieronimo relinquitur. Et quia

fatiffeci vestris auribus. ymmo etiam verbosior fui
fortasse quod debui. tu modo ad me debitum fen? exolve
ut te de marino tuo ut es solit? plura refererem
iam pridem in hoc desiderio meis estuatis? audia
mus. Quid inquit tibi de marino meo liber ille non
sufficit. quem ipse tu nosti me de illi? vita atque vir
tutibus edidisse. **LXIX** De libello gestorum sancti
martini & eius vite prologia.

Inscio id quidem (postumian? inquit)
neque unquam a dextera mea liber ille discedit
Nam si agnoscis & apic librum qui sub ve
ste latebat. En ipse. Hic mihi inquit terze ac mari co
mes. hic in pegrinatone tota socius ac consolator.
prim? eum romane urbi vir studiosissim? cui pau
linus inuexit. cum tota certatim urbe rapere
exultantes librariorum vici quod nihil ab his questuosi?
hertetur siquidem nihil illo prompti? . nihil cari? ven
deretur. hic nauigationis mee cursum longe ante pro
gressus. cum ad affricam venissem. iam per totam car
thaginem legebat. Hunc ego in heremo a quodam
sene legi vidi. cui cum me familiare tuum esse dixisset
& ab illo & a multis fratribus hec mihi iniuncta
legatio est. ut si unquam terras istas te incolumi con
tigissem. ea te supplere compellerem. que illo tuo li
bro de virtutibus beati viri profusus es preterisse. Et
quidem postumiane inquit. cum te iam dudum de san
ctorum virtutibus interitus audirem. tacitis ad marti
num meum cogitationibus recurrebam. merito prospici
ens omnia illa que singuli diuersa fecissent. per unum
istum facile completa. Nam cum excelsa retuleris. quod
mihi dixisset licet pace sanctorum. nihil a te penitus
audiui. in quo martin? esse inferior. Alii enim ab om
ni impedimento liberi. celo tamen atque angelis testibus
plane ad mirabilia docent? operari. Iste in medio ce
tu & ouersat?e populorum inter clericos dissidentes
inter episcopos seuietes. cum se quotidianis scandalis
hinc inde premeret. inexpugnabili tamen aduers? oia
virtute fundat? stetit. Et tanta operatus est quanta
ne illi quidem quos ante audiui? esse in heremo ul
fuisse fecerunt. Ac si illi paria fecissent. quis iudex
tam iniustus fuisset ut non istum esse potior? meri
to iudicaret. puta enim istum fuisse militem qui pugna
uerit in mequo loco & tamen victor eualit. Illos
aut? eque copone militibus? . qui ex equo loco aut? etiam
am de superiore certauerunt. Quid ego. Et si omnium
vna victoria est. non potest par esse gloria. tamen
cum preda retuleris. a nemine retulisti mortuum
suscitatum. Quo vno vti? te necesse est confiteri
martino nemine confiterendu? Nam si admirandu? est
quod illum egypti? flama non attingit. hic quoque sepi
us impauit incendiis. Si reuoluas quod anachoritis
feritas bestiarum victa succubuit. hic familiarit? & za
biem bestiarum & serpentium venena compescuit. Quod
si illum ceteras qui imundis spiritibus obsessos. uer
bi impio. aut etiam fimbriarum virtute curabat. ne in
hac quidem parte inferior? fuisse martinum. multa
documenta sunt. Si etiam ad illud recurras. qui secus
suis pro veste context? putat? ab angelis visitari. cum
isto angeli quotidie loquebant. Iam vero aduers? u
anitat?em atque iactantiam ita inuictum spiritum gessit.
ut ista vicia nemo fortius contemserit. Ergo fatea
ris necesse est in martino omnium illorum (quos enume
rasti) fuisse virtutes. martin? aut? in illis omnibus
non fuisse. **LXX** Qualiter in hoc ouenerunt ut
gall? narrat de martino.

Quid tu (inquit postumian?) ita mecum
quali non eadem tecum sentiam? semp? fen

serim. ego vero quoad uiam semper & sapiam
egypti predicabo monachos. laudabo anachoritas
mirabor heremitas. martinum semper excipiam.
Non ego illi quemquam audebo monachorum. certe non
episcoporum quemquam opare. hoc egypt? fateat. hoc siria.
hoc ethiops compit. hoc indus audiuit hoc par
thus. & parsi nouerunt. nec ignorat armenia. bo
phorum? exclusa cognouit. Et postremo si quis aut
fortunatas insulas. aut glacial? frequenter oceanus
quo miserios est regio ista nostrorum. que tamen uirum
cum in proximo habuerunt. nosse non meruit. Nec tamen
huic crimini miscebo populares. soli illum clericis. soli
nesciunt sacerdotes. nec in merito nosse illum iudi
noluerunt. quia si virtutes illi? nosset. sua vicia co
gnouissent. horreo dicere quod nup? audiui infeli
cem dixisse. nescio quem. te in illo libro tuo plura
mentium. non est hominis vox ista. sed dyaboli. nec
martino in hac parte detrahit. sed fidei euangelii de
rogatur. Nam cum domin? ipse testat? sit istiusmo
di episcopi que martin? impleuit. ab omnibus fidelibus
esse faciendam. qui martin? ista non credit fecisse. non
credit christum ista dixisse. Sed infelices. degeneres.
somniales. que ipsi facere non possunt. facta ab illo
erubescunt. & malunt istis? negare virtutes. quam su
am meriti? confiteri. Verum nobis ad alia speranti
bus omnibus istorum memoria relinquatur. tu potius ut
iam dudum desidero reliqua martin? opera contexe. at
que ego inquit arbitror recti? ista a gallo esse postcedu
quippe qui plura nouerit. neque ei ignorare potuit
magistri facta discipul?. Ego plane (inquit gal
lus) licet impar sum tanto oneri. tamen relatis su
perius a postumiano obedientie cogor? exemplis.
ut mun? istud non recuse? quod imponitis. Caue
dum aut? mihi in primis esse arbitror. ne ea de marti
ni virtutibus repetam que in libro suo suspicius il
le memorauit. Unde prima illius interim militan
do gesta pretere? . neque ea attingam que laicus egit.
ac monach?. Nec vero audita ab aliis potius? quam que
vidi ipse dicturus sum. **LXXI** Narratio gal
li de globo igneo & quibusdam eius miraculis.

Ex secundo libro.
Drimo igit? tempe relictis scolis beato vi
ro me iunxi. paucos post dies eunte? ad
ecclesiam sequar. Interim ei seminudus hi
bernus mensibus pauper occurrit. orans sibi vestim
tum dari. Tunc ille accessit archidiacono. iussit
algentem sine dilacione vestire. Deinde secretarium
ingressus est. quo solus ut erat illi consuetudo reli
deret. hanc enim sibi etiam in ecclesia solitudinem
permis? clericis libertate prestat. Hoc secretum bea
ti viri pauper ille captatum cum ei archidiaconus
dare tunicam distulisset irrupit. Dissimulat? se
a clerico querens. algere deplorans. Nec mora. san
ctus pauper non videte. intra anfibulum tunicam sibi
latenter eouxit. pauperque erectus discedere iubet.
Deinde paulo post archidiacon? ingressus. admo
net pro consuetudine in ecclesia expectare populum
illumque ad agenda solennia debere procedere. Cui il
le respondens ait. Pauper prius de se dicebat optere
vestiri. sequens ad ecclesiam non posse procedere. mihi ve
ste pauper accipet. Diacon? vero nihil intelligens. quod
extrinsecus indutum anfibulo scilicet veste nudum
interius non videbat. postremo pauperem non ui
dere causat. mihi inquit vestis que preparata est de
feratur. pauper non deerit vestitus. Atque dum
clericus necessitate compulsus nanque felle commo
to e proximis tabernis bigericam vestem breuemque

atq; hispidam quinq; compatam argenteis rapit. atq; ante martini pedes exponit. En inquit vestes sed paup non est hic. Ille nihil motus iubet eum paululum stare pro foribus. Secretum utiq; percurans dux sibi vestem nudus imponeret. totis viribus elaborans ut possit occultum esse quod fecerat. sed quando in sanctis viris latent ista. querentibus velis nolite cuncta produntur. Cum hac oblatum sacrificium deo veste procedit. Quo quidem die mira dicitur sum cum iam altarium sicut est solenne benediceret. globum ignis de capite illius vidimus emicare. ita ut in sublime contendens. longius collum crinemque flamma produceret. hoc licet celeberrimo factum die. in magna multitudinis populi viderimus una tantum de virginibus. & unus de presbiteris. tres tamen videre de monachis. ceteri cur non viderent non potest mei esse iudicium. Per idem fere tempus cum euancii auunculus meus. vir licet seculi negociis occupatus. tamen admodum christianus. grauissima egritudine extremo mortis piculo cepisset. vixit martinum euocauit. nec cunctatus ille perperam. prius tamen quam me diuine spem vir beatus euolueret. virtutem aduenientis sensit egrotus. receptaque continuo sanitate. venientibus nobis obuiam ipse processit. Altera die redire cupientem. magna prece detinuit. cum interim unum de familia puerum letali ictu serpens percussit. quem iam exanimum iuuenem ipse euancii suis humeris illatum. ante pedes sancti viri nihil illi impossibile confusus exposuit. Jamque se malum serpens per omnia membra diffuderat. cernens omnibus venis inflatam cutem. & ad venis instar tensa vitia. martinum porrecta manu vniuersa pueri membra pertractans. digitum prope ipsum vulnericulum quo bestia virus infuderat fixit. Tum vero mira sum dicturus. vidimus venenum ex omni parte reuocatum: ad martini digitum cucurrisse. deinde per illud ulceris foramen. exiguum ita virus stipasse cum sanguine. ve solet ex verberibus caprarum aut ouium pastorum manu pressis. longa linea copiosi lactis effluere. puer surrexit incolumis. Nos stupefacti tante rei miraculo. id quod cogebat ipsa veritas. fatebamur non esse sub celo qui marcinum posset imitari. **CXXII.**

De verberibus ei illatis ob pauorem iumentorum.

Qonsequenti itidem tempore iter cum eo duobus dioceses visitare agebam. nobis (nescio qua necessitate) remorantibus. aliquantulum ille processerat. interim peragger publicum plena militancibus viris fiscalis redam veniebat. Sed ubi martinum in veste hispida. nigroque pendulo pallio circumtectum. contigua de latere iumenta viderunt. paululum in partem alteram pauefacta heserunt. deinde fumibus implicatis. prentos istos quibus (ut sepe vidimus) animalia ista misera conglomerantur ordines miscerunt. dumque egre expediunt. moram fecere perstantibus. Qua permoti iniuria militantes. precipitatis in terram saltibus se dederunt. deinde martinum flagris ac fustibus vergere cepunt. cum quidem iste mutus & incredibili patientia prebens terga cedentibus. maiorem infelicibus commoueret iram. magis ex hoc furentibus. quam ipse quasi non sentiens verbera illata contemneret. Nos illico consecuti cedere cecidimus. atque vniuersa corporis parte laniatum. cum exanimis in terra percubisset inuenimus. statimque eum a seculo suo imposuimus. ac locum cedens illi execrantes raptim abire perperam. Interea illi regressi ad redam suam furore satiato. agi quo ire cepant iumentum

ta precipiunt. Que cum omnia solo fixa ac si enea riguissent. tollentibus alius voce magistris. flagris hinc atque inde resonantibus. nihil penitus mouebatur. Consursum deinde omnes piter in verbera. commisit gallicas mulas penas mastigias. Tota rapitur silua de primo. trabibus iumenta tundunt. sed nihil penitus seue manus agebant. vno eodemque loco stabant fixa simulacra. quid agerent infelices homines nesciebant. Nec iam ultra dissimulare poterant. quum qualibet brutis pecoribus agnosceret diuino numine se teneri. Tandem ergo in se regressi cepunt querere. quis iste esset quem in eodem loco paululum ante cecidissent. Tum punctantes cognoscunt. ex viantibus martinum a se tam crudeliter verberatum. tum vero fuit omnibus causa manifesta. nec ignorare iam poterant quum ob istius viri iniuriam tenerent. Igitur omnes rapidis nos passibus consequuntur. conscio facti ac meriti pudore confusiflentes. & puluere quo se ipsi sedauerant caput atque ora conspersi. ante martini se prosternunt genua veniam precantes. & ut eos abire sineret postulantes. satis se vel sola conscientia dedisse penam. satisque intellexisse quod eosdem ipsos viuos absorbere terra potuisset. uel ipsi potius amissis sensibus in immobilem saxorum naturam rigescere debuissent. sicut affixa locis quibus steterant iumenta viderunt. orare se atque obsecrare ut indulgeret sceleri veniam. & copiam prestaret abundi. Senserat etiam priusquam occurreret vir beatus illos teneri. nobisque istud iam ante dixerat. veniam tamen clementer indulget. eosque abire permisit aialibus restituit. **CXXIII.** **De tribus mortuis ab eo suscitatis.**

Illud autem aniaduerti sepe suspicari. martinum tibi dicere solitum nequaquam sibi in episcopatu eam virtutum gratiam suppetisse. quam prius se habuisse meminisset. Quod si uerum est. imo quia uerum est. conicere possumus quanta fuerint ista que monachus operatus est. & que teste nullo solus exercuit. cum tanta istum in episcopatu signa fecisse sub oculis omnium uiderimus. Siquidem ante episcopatum duos mortuos uite restituit. quod libertus plenius est locutus. in episcopatu uero quod pretermisisset te miror. unum tantum suscitauit. ego rei huius testis sum. Fuerat enim causa nescio qua carnotum petebamus. interea dum uicium quedam preterimus obuiam nobis turba immanis processit tota genitiliuina in isto uico ne nouerat christum. Sensit hic martinus operandum. & annuncians sibi spiritu totus infremuit. uerbum dei gentilibus predicabat. sepius ingemiscens cur tanta dominum saluatore turba nescit. Interea mulier quedam cuius filius paulo ante defecerat corpus exanimem beato uiro proceris manibus obtulit. cui etiam cetera multitudine se iunxit. ac clamans precibus matris ut filium unicum sibi restitueret. Tunc martinus defuncti corpus propriis manibus accepit. & flexis genibus ubi consueuerat orare surrexit. inuicatum paruulum matris restituit. Tunc omnis multitudo clamans cepit christum deum fateri. fideliter postulans se christianos fieri. & iste cunctos manu cathecuminos fecit. Conuersusque ad nos ait. non irati onabiliter in campo cathecuminos fieri. ubi solent martires consecrari. Vicisti inquit postumianus. galle uicisti. non utique me qui martini sum potius assero. & qui omnia hec de isto uera. & sciui spiritus & credidi. sed heremitas omnes anachoritasque uicisti. Neque enim istorum sicut martinus hic noster immo uester mortibus impauit. meritoque hunc iste sulphicius

aplis & pphetis compar. que p omnia illis eē simi
lem fidei virtus ac virtutum opa testant.

**XXXIII. Qualiter valentinian? martino
coact? est assurgere.**

Eodem fere tempe quo primū epus dat?
est fuit. ei necessitas adne comitatum
valentinian? cū maior rex potiebat. iste
cum martinū ea petere cognouisset que p̄stare no-
lebat. iussit eum palatū forib? arceri. Etem ad ani-
mum eius imitē ac superbū vxor accesserat arzia-
na. que totum illū a sancto viro ne ei debitā reue-
rentiam p̄staret auerterat. Itaq; martinus vbi se-
mel atq; iter sup̄bum principē adire temptauit. re-
currit ad nota p̄sidia. Cilicio obuoluit. cibo petū
abstinet. orōnibus dieb? noctib? p̄petuat. vii. ve-
ro die astitit ei angelus. iubet eum ad palaciū ire
secuz. regias fores qualibet clausas sponte referē-
das. impatoris sp̄m sup̄bum molliendū. Igit? isti?
modi p̄ntis angeli ofirmat? alloquio. & fret? auxi-
lio. palatiū petie. patent limina. null? obstitit. Po-
stremo vsq; ad regem nemine p̄hibente peruenit.
Qui cum eminus venientē videret. infrendēs cur-
fuisse admittit. nequaquē est assurgere dignatus
astanti. donec regiā sellā ignis opiret. ipm? regē
ea p̄te corpis qua sedebat. afflaret incendiū. ita so-
lio suo sup̄bus excutit. & martino inuitus assur-
git. multūq; cōplexus quem sp̄nere ante decreue-
rat. virtutē diuinā sensil? emendatior. fitebatur.
Nec expectatis martini precib?. prius omnia p̄e-
stitit q̄ rogaret. Colloquio illum atq; cōuiuio fre-
quenter acciuit. postremo abeunt munera multa
obtulit. que vir beat? vt paup̄tatis sue custos cū
cta reiecit. **XXXV. Qualit? impatrix ei i cōui-
uio ministravit.**

Maximus impator martinū sepi? euoca-
tum receptūq; in palatiū venerabiliter
honorabat. Totus illi cum eo sermo. de
p̄ntibus. de futuris. de fidelii gloriā. de eternita-
te sanctoz. Cum interim dieb? ac noctib? de ore
martini regina pendebat. euangelico illo non infe-
rior exemplo. pedes sancti fletu rigabat. crine ter-
gebat. Martin? que nulla unq; femina contigisset
istius assiduitatē. imo potius fuit ut non potat
enadere. Postremo a viro suo poposcit. deinde mar-
tinum vterq; copellunt. vt ei remotis omnib? mi-
nistris p̄beret sola cōuiuium. Nec potuit vir bea-
tus obstinatis? reluctari. Componit? cast? regine
manib? apparat?. sellulā ipā cōsternit. mensam ad-
mouet. aquā manib? sūministrat. cibum quem ipā
coxerat apponit. finita cenala fragmēta panis assū-
pti micasq; collegit. satis fideliter illas reliquias
impialibus reliquis antepōnēs. **Ad hec postu-
mianus. Iam dudū inquit galle audies te loqn-
tem. vehemēter admiror regine fidem. sed vbi il-
lud est quod nulla unq; femina ferebat? p̄pius asti-
tisse martino. Ecce ista regina non solum astitit.
sed etiam ministravit. & vereor ne isto aliquatulus
se tueant? exemplo. qui libenter femis inferuntur.**
**Cui gallus. Quid tu inquit non vides. qd
solent docere grāmatici. locum tps. p̄sonā cogita-
captam in palatō impatoris precib? ambiri. regie
precibus cogi. tempis necessitate cōstringi. vt in
carceratos liberaret. exules restitueret. Hec quan-
tum putas cōstare epō debuisse. vt p̄ his omnibus
non aliquatulum de rigore p̄positū relaxaret. Vez
tamen quia occasione huius exēpli male vsuros eē
aliquos arbitrais. illi felices erunt. si a disciplinā**

exempli isti? viri non recedant. videāt em qd mar-
tino semel tantū in vita iam septuagenario nō vi-
dua libera. non virgo lasciuens. s; sub viro viuēs
ipō viro piter supplicante regina seruiuit & mini-
stravit. Hec edenti astitit. non cum epulāte discu-
buit. nec ausa est p̄cipare cōuiuū. sed deferebat
obsequiū. Disce igit? disciplinā. seruiat tibi mar-
tino. non impet. seruiat. nō recūbat. Sicut marcha il-
la ministra uit domio. nec tamē est accita cōuiuio
imo prelata est ministranti. que verba poti? audie-
bat. Sed in martino illa regina vtrūq; cōpleuit. et
ministravit vt marcha. & audiuit vt maria. **Claudi-
o machus vic? est in cōfinito biturigū atq; turoū
cum. ecclesia ibi est celebris religione sanctozum
nec min? gloriofa sacrarū virginū multitudō. P̄e-
teriens ergo martin? in secretario ecclesie habuit
mansionē. Post discessū illius cuncte in secr. tariū
illud virgines iruerūt. allabanē singula loca vbi
aut sederat aut steterat vir beat? Stramētū etiam
in quo quieuerat p̄tinent. Vna earū post dies pau-
cos p̄tem stramis quā sibi p̄ b̄ndictōe collegerat.
in energumio quē sp̄s erroris agitabat. de cerui-
ce suspendit. nec mora. dicto citius eiecto demo-
ne. p̄sona purgata est. **XXXVI. De p̄tate &
intelligentiā quā etiam circa bestias habuit. & ex-
ennio qd a virgine accepit.****

Der idē fere temp? martino a treueris re-
uertenti fit obuiam vacca quam temon
agitabat. que relicto grege suo i homies
se rebat. & iam multos noxie petulca confoderat
Vez vbi nobis cepit eē contigua. hi qui eā eminus
sequebant. p̄dicere magna voce cepunt vt cauere
mus. Sed postq; ad nos totius furibūda lumibus
p̄pius accessit. martin? eleuata p̄tinus obuiā ma-
nu pecudē consistere iubet. que mox ad verbum il-
lius stare cepit immobilis. cum interea videt marti-
nus docto illi? demonē sup̄sedentē. quem icrepās
descende inquit funeste de pecude. & innoxii ani-
mal agitare desiste. Paruit neq; sp̄s. & recessit.
Nec defuit sensus in bucula. qui se intelliger? li-
beratam ante eius pedes recepta quicte p̄sternit.
Deinde iubete martino. gregē suum petit. seq; ag-
mini ceteraz oue placidior imiscuit. Hoc illud tē-
pus fuit quo inter medias flamas positus. non se-
sit incendiū. Quodam aut tpe dum dyoceses circū-
iret. venantiū agmen incurim?. canes leporē seq;
bantur. iamq; multo spacō victa bestiola. cum vn-
diq; campis late patētib? nullū eēt effugiū. mox
tem iminentē iamāq; capiēda crebris flexibus
differebat. cuius piculū vir beat? pia n̄te misera-
tus. impat canib? desistere sequi. vt sineret abire
fugientē. Qui cōtinuo ad primum smonis impiū
cōstiterunt. crederes vinctos imo poti? affixos i
suis herē vestigiis. Ita lepuscul? p̄secutoribus alli-
gatis incolumis euasit. Opep̄cium autem est etiā
familiaia illi? verba spirituali sale condita memo-
zare. Quem recens consam forte conspexerat. euā-
gelicū inquit ista mandatum cōpleuit. duas h̄ns
tunicas. vnā eaz largita est non h̄nti. Ita ergo &
vos facē debetis. Itē cum subulcum argentem &
pene nudum i pellicea veste vidiss;. en inquit adā
iectus de paradiso in veste pellicea sues pascit.
sed nos illo uetere d̄posito. qui adhuc in isto manz
nouū adā potius induamus. Illud uero suspiciā me
minisse te credo. quo affectu nobis cum & tu co-
ram adesses. istam virginem p̄dicaret. que ita se
penitus ab omniū viroz oculis remouisset. ut ne

ipm quide ad se martinu (cum eam ille officiu cau
fa visitare vellet) admiserit. Ergo cum haud lon
ge ab illa villula nos manere nox imines coegit
exennium beato viro illa eade virgo transmisit. fe
citq; martin? quod ante non fecerat. nullius eni
ille vnq; exenniu. nulli? mun? accepit. nihil ex his
que virgo venerabilis miserat refutauit. dicēsbē
nedictōnem illi? a sacerdote mīme respuendam.
que esset multis sacerdotib? pferenda. Audiant
queso virgines istud exemplū. vt fores suas si ea
mali obsidere voluerint. etiā bonis claudant. In ei
us viū cōspectum puella non venit. quem videre
salus videntū fuit. Quis autē hoc ali? pter mar
tinum sacerdos non ad suā iniuriā retulisset. Ve
rum ego ita virtutem huius virginis pdicabo. vt
eamē nihil illis que ad martinū videndū ex longin
quis regionib? sepe venerunt. arbitrer derogādū
siquidem hoc beatū virum frequenter affectu eti
am angeli frequentarunt. **XXXVII. Q.** fre
quenter occulte visitabat a seīs virginib? aplis et
angelis diuinitas.

Querū id qd dictū? sū postumiane. hoc
te (me autē intuebat) teste recte phibeo
Quodam die ego & iste sulphicius p fozi
bus illi? excubantes. iam per aliquot horas cum
silencio sedebam. ingenti horrore & tremore. ac
si ante anguli tabernaculū mandatas excubias du
ceremus. cum quide clauso cellule sue hostio. nos
ibi eē nesciret. interim colloquentiū murmur au
diuimus. & mox horrore quodam circūfundimur.
ac stupescētes. nec ignoscere potuim? nescio quid
fuisse demū. Post duas vero horas ad nos marti
nus egredit. At cum eū iste discipulus (sicut apd
eum nemo familiaris? loquebat) cepit orare vt p
quirentibus indicaret quid illud diuini fuisset ho
noris. quod fatebamur nos ambo sensisse. vel cuz
quibus fuisset in cellula collocut? . tenuem em no
licet & vix intellectū sermocinātū sonum p fozi
bus audisse. Tum ille multū diuq; cunctatus est
sed nihil erat quod ei sulphicius non extorqueret i
uito. incredibiliōra aut forte dictur? sum. sed xpō
teste non mentior. nisi quisq; est tam sacrileg? vt
martinū estimet fuisse mentitū. Dicam inquit vo
bis. sed vos nlli queso dicatis. Agnes. recla & ma
ria mecum fuerūt. Referebat aut nobis vultū atq;
hicum singularaz. Nec vero illo tm die. sed frequē
ter se ab eis osellus est visitari. petrū etiā & pau
lum aplos videri sepius a se non negauit. Iā vero
demonēs put ad eum quisq; venisset. suis nomini
bus increpabat. A martino aut sepe angelos visof
familiariter & sensum? . & expti sumus. Re; nimi
am dicturus sum. sed eamē dicam. Apud nemau
sum epōz sinod? habebat. ad quā quide ire nolue
rat. sed quid gestum ess; scire cupiebat. Casu cum
eo iste sulphicius nauigabat. sed pcul vt semp a ce
teris in remota pre nauis residebat. ibi angel? qd
gestum esset in sinodo nunciavit. Nos postea tem
pus habiti conciliū solite requirentes. satis com
ptum habuim?. ipm diem fuisse cōuentus. & ea
ibi ab episcopis fuisse decreta. que martino angel?
nunciarat. **XXXVIII. Adem de miracu
lis eius.**

Nvper arpagio presbitero referēte agno
uī auiciani comitis vxorem misisse marci
no i ampulla vitria oleū. quod ad diuer
sas morboz causas necessariū esset. sicut est cōsue

tunda in ventrē crescere; ore pducto. sed ozis ex
tantis cōcauū non repletū. quia id mozis sic vascu
la cōplere. ut pars vmbonib? obstruendis liber a
relinquat. Testabat pfbiter vidisse oleū sub mar
tini bndictōne creuisse. quod ad exundantē copā
supne deflueret. tandēq; dum ad matremfamilias
vasculū referret seruasse virtutē. Nam iter man?
pueri portantis ita semp exundasse oleum. ut om
ne vestimentū. copia supfusi liquoris. opiret. ma
tronam itaq; ad sumū labrū plenū vasculum rece
pisse. Vas vitreū cum oleo quod martin? bndixe
rat. in fenestra paululū edicioze deposuit. puer fa
miliaris incautioz lincheū suppositū ampullam ibi
ignarus attraxit. uas sup cōstratum pavementum
marmore decidit. cunctis metu exterritis ne bene
dictō depiret. ampulla adeo incolumis est repta.
ac si sup plumas mollissias decidisset. Canis nobis
ipoztunioz oblatrabat aliquādo. cui quidaz cuius
nomen (quia p̄sens est & p̄di se verū) supprime
tur. in nomie inquit martini iubeo te obmutescere
cani hēsit lacatus in gutture. linguā ut absisam
putares obmutuit. Ita paz est ipm martinū; fecit
se virtutes credite mihi. quia etiā alii nomie ei?
multa fecerunt. **XXXIX. Qualit p̄t i p̄z au
cianus cathenatos laxare est coact?**

Hviciani quodā comitis noueratis barba
ram nimis & vltra omnes cruentā ferita
tē. Hic rabido spū igress? turonoz ciui
tatem sequētib; eū miserabili facie ozdibus ca
thenatis diuersa p̄denis pari iubet genera penaz
disponens postero die attonita ciuitate ad opus
tam triste pcedere. Quod vbi martino. cōpertum
est solus paulo ante mediā noctē ad p̄iozū bestie
illius tendit. Sed cum pfunde noctis silentio. qui
escētib; cunctis. nullus foribus obseratis pate
ret ingressus. ante limina cruenta p̄sternit. Inte
rea auicianus graui somno sepultus angelo igru
ente pcellitur. Seruus inquit dei ad tua limina ia
cet. & tu q̄scis. Qua ille voce p̄cepta lecto suo
turbatus excutit. cōuocatisq; seruis trepidus ex
clamat martinū eē p fozibus irene protinus. clau
stra referant. ne dei seruus iniuriā pateret. Sed
vt est oim natura seruoꝝ uix p̄ama limia egressi
iridentes dominū suū q̄ sōno fuisset illusus. ne
gant quēq; eē pro fozibus. ex suo met ingenio con
iectantes neminē posse nocte vigilare. nedū illic
crederēt in isto noctis horroze iacere ante alienali
mina sacerdotē. Idq; cū eēt auiciano facile psuasū
rursus soluit in sopozē. Sed mox vi maiore cōcus
sus. exclamat martinū stare p fozibus. sibiq; ido
nullā quietem animi corpisq; p̄mitti. Tardantib;
seruis ip̄e ad limia exteriora p̄gredit. ibiq; ut sen
serat martinū dephendit. p̄cullus miser cante ma
nifestatōne uirtutis. quid inquit dñe mihi hoc fe
cisti. mihi loqui te necesse est. scio quid desideres
uideo quid requiras. discede quātorius. ne me ob
iniuriā tuā celestis ira cōsumat. satis solueri huc
usq; penaz. crede quia non leuiter apud me actū
est ut ip̄e pcederē. Post discessū aut sancti aduo
cat officiales suos. iub; omēs custodias relaxari.
& mox ip̄e p̄fascit. **XXX. Adhuc de mira
culis eius.**

Monasteriū beati uiri duobus a ciuitate
erat milibus distatum. p̄ quoties uctu
rus ad ecclesiā pedē extra cellule sue lim
extulerat uideres p totam ecclesiam energumios
ingitē. & quisi ad ep̄ite iudice equiā n. s. p. a.

crepidare. vt aduentū ep̄i clericis qui venturū esse
nescirent demoniorū gemitū indicaret. Vidi quen-
dam appiante martino in aera raptum maibus ex-
tentis in sublime suspendi. vt nequaquā solū pedibus
attingeret. Pagū quendam in senonico annis
singulis grandio vastabat. cōpulsis extremis malis
incole a martino auxiliū poposcerūt. missa est per
auspicium p̄fectoziū virum satis fida legatō. cuius
agros sp̄cialiter grauiorū ceterozū assueuerat pro
cella populari. Sed facta ibi orōne martinus ita
vniuersā liberauit penitus ab ingruente peste re-
gione in. ut p. xx. annos quibus postea mansit in cor-
pore grandinē in illis locis nemo p̄ulerit. Quod
ne fortuitū eēt. & non potius martino p̄stitūm pu-
taretur. eo anno quo ille defunctus est. rursus in
cubuit rediuiua tempestas. Adeo sensit & mūdus
viri fidelis excessum. vt cuius vita iure gaudebat
eiusdē morte lugeret. Quodā die ad auiciānū veni-
ens vbi eius secretariū est ingressus. videt p̄ ter-
gum illius demonē mire magnitudinis assidentem
quem emin? (vt verbo quia ita necesse est parū
latino loquamur) exufflans. auiciānū se exufflari
existimans. quid me inquit sancte sic aspicias. Tūc
martinū. non te inquit sed eum qui ceruicī tue te-
ter incubuit. ita recessit dyabolus & siliquit familia-
re subelliū. Columnā imense molis cui ydolū su-
perstabat pabat euertere. sed nulla erat facultas q̄
id dareē effectū. Tum ad orōnem suo more ouer-
titur. visam certū est pilem quodāmodo columnam
ruere de celo. que impacta idelo totā illā in expu-
gnabilem molē soluit in puluerē. parū sc̄s si iuisibi-
liter celi virtutibus vteret. nisi ipse virtutes visibi-
liter seruare martino humanis etiā oculis cernerē-
tur. **XXXI.** **U**ter de eodē.

Serpens aliquādo flumē secabat. & ripā
in qua cōstitam? annatabat. In nomine
inquit domini iubeo te redire. Mox se ma-
la bestia ad verbū sancti retoruit. & in rlietiozem
ripam nobis expectantibus trāsmearit. Quod cū
omnes non sine miraculo cernerem. alcius igemi-
scens ait. Serpentes me audiunt. & nō audiūt ho-
mines. Quidam fuit cum ad fornaculū illi? carbo-
num copiā reppisset. & admoda sibi sellula. diuari-
catis pedibus sup illū ignem nudato inguine reside-
ret. continuo martinū factā sacro tegmī sensit iu-
riam. magna voce p̄clamans. Quis iquit nudato
inguine nostrū incestat habitaculū. Hoc vbi iste fra-
ter audiuit. & ex conscia q̄ increpabat agnouit.
cōtinuo ad nos cucurrit exanimis pudorē suum
non sine martini virtute cōfessus. Quodā itidem
die dum in area que parua admodum taberna-
culum istū ambiebat. in illo suo quod nostris sedili li-
gneo residisset. vidit duos demones in excelsa illa
que monasterio superminet rupe cōsistere. inde ala-
cres ac letos vocem istiusmodi adhortatōis emit-
tere. **Eya te baccio. Eya te baccio.** Credo cernebat
miser emin? p̄p̄quantē. conscia quantā illi rabiē
spūs suscitassent. Nec moza. baccio furibundus ir-
rupit. ibi plen? insania euomit in martinū mille
vitia. Interea credo per martini orōnes fugatis
ab illi? corde demonibus reductis in p̄niam mox re-
uertitur. & ad martini genua se p̄sternit veniam
poscens fateē errozē. nec sine demone se fuisse. tā-
dem sanior cōfiteē. nec erat apud martinum labor
iste difficilis vt ignosceret supplicanti. Tūc et ipse
& nobis omnibus sanctus exposuit qualiter istum a
demonibus vidisset agitari. seq̄ cōuicijs nō moue-

ri. que magis isti a quo eēt effusa noeuissent. Ex
inde cum idē baccio multis apud eum magnisq̄
crimibus p̄sepe p̄meret. cogi non potuit vt eum a
presbiterio sūmoueret ne suā p̄sequi videtē iniuri-
am. illud sepe cōmemorans q̄ dominus iudā tolera-
uit. **XXXII.** **D**e obitu eiusdem. **S**igi-
bertus.

Hanno archadii & honozii secu n̄do. obiit
sanctus martinus h̄m quosdā. imo h̄m pro-
sperū anno archadii & honozii. v. & h̄m
seuerū qui scribit in vita eius. eum post mortē p̄-
scilliani. xvi. annos vixisse. **S**euerus. **M**arti-
nus igit̄ obitum suū lōge ante p̄sciuit. dixitq̄ fra-
tribus dissolutōne sui corpis iminere. Interea cau-
sa exitit qua cōdaccensē dyocesium visitaret. nā cle-
ricis inter se istius ecclesie discordantibus pacez cu-
piens reformare. licet finem diez suoz non igno-
raret. p̄fici tamē ob istiusmōi cām nō recusauit.
Itaq̄ p̄fectus cum sancto discipuloz comitatu-
mergos imēfos in flumine cōspicacē piscium p̄edā
sequi. & rapacē ingluuīem assiduis vrgere captu-
ris. Forma inquit hec demonū est. insidiantē incau-
tis. capiunt nescientes. captos deuorant. exsatura-
ri nō queunt deuoratis. Impat demde potenti vir-
tute verboz. vt eum cui inatabant gurgitē relin-
quentes. aridas peterēt destrāsq̄ regiōes. eo nimi-
rum circa aues istas vltus impio. quo demones fu-
gare cōsueuerat. Ita grege factō. omēs in vnum
ille volucres cōgregare. relicto flumine montes sil-
uasq̄ petierūt. nō sine admiratōne multoz qui tā-
tam in martino viderant virtutē. vt etiā auib? im-
peraret. Aliquodiu ergo in vico isto vel in ecclesia
ad quā ierat cōmorat. pace inter clericos restitua-
ta. cū iam regredi ad monasteriū cogitar. viribus
corporeis cepit repente destitui. cōuocatisq̄ disci-
pulis indicat se iamq̄ resoluī. Tum vero meror &
luct? oīm. vox vna plangentiū. Cur nos pater de-
feris. aut cui nos desolatos relinquis. inuadēt em̄
gregem tuū lupi rapaces. & quis eos a morsibus
p̄culso pastore p̄hibebit. Scim? quidē desiderare
te xpm. sed salua tibi tua sunt premia. nec dilata
minuent. nostri poti? misere quos deseris. Tunc
ille mot? his fletibus. vt semp in domo tot? mise-
ricordie visceribus affluebat. lacrimasse p̄hibetur.
conuersusq̄ ad dominū hac tantū voce r̄ndit flen-
tibus. Domine si adhuc populo tuo sum necessari-
us. non recusabo laborē. fiat voluntas tua. Ac si
iam parcis etati bonū est mihi. fiat voluntas tua.
Hos vero quibus timeo ipse custodias. **O** virū inef-
fabilem. nec labore victū. nec morte vincendū qui
in nullā se p̄tem p̄rior iclinauit. nec mori timuit.
nec viuere recusauit. Itaq̄ cum iam p̄ aliquot di-
es vi febrūm teneret. non tamē a dei ope cessabat
p̄nox in orōnibus & vigiliis facientes artus sp̄-
ritui h̄uire cogebat. nobili illo stratu suo in cinere
& cilicio recubans. Et cum a discipulis rogaret.
ut saltem vilia sibi sineret stramenta supponi. non
deceat inquit filii xp̄ianum nisi in cinere mori. Ego
si aliud exemplū uobis relinquo ipse peccauit. Ocu-
lis ac manibus in celum semp itentus. inuictum
ab orōne sp̄m non relaxabat. Et cum a presbiteris
qui tunc ad eum cōfluerant rogaretur. ut corpus-
culum lateris mutatōne releuaret. sinite inquit. si-
nite me fratres celum potius q̄ terram aspicere.
& suo iam itinere iturus ad dominū spūs dirigat
hec locutus diabolū uidit p̄e assistere. Quid inq̄
hic astas cruet. a bestia. nihil i me funeste repies.

abzabe me sinus recipiet. Cum hac ergo voce fati-
gatum diuinis opibus. spm̄ celo reddidit. Testati
q; nobis sunt qui affuerant. iam ex animo corpore
glo: ficati hominis uidisse se gloziam. vultu luce
clarior renitebat. cum mēbra cetera ne tenuis qui
dem macula fuscaret. **CXXXIII** De visio-
nibus longe oñs se uero & ambrosio ep̄is.

Beatu aut seuer? coloniēsis ciuitatis ep̄s
vir sacte vite. & p̄cuncta laudabilis. dū
die domica loca sancta ex consuetudine
post matutinas cum clericis suis circūiret. illa ho-
ra qua vir beatus obiit. audiuit choz̄ canentium
in sublimi. vocatoq; archidiacono interrogat. si
aures eius p̄ceterent uoces quas ille attentius au-
diret. R̄ndit nequaq; Tunc iste inquit diligenter
ausculta. Archidiacon? aut cepit sursum collum
extendere. aures erigere. & sup̄ sūmos articulos
baculo sustentante stare. Sed credo eum non fuis-
se equalis meriti. a quo hec non merebant̄ audiri.
Tunc p̄strati terre ip̄e p̄ter & beatus ep̄s. domi-
num de p̄cabanē. vt hec ei diuina pietas audire per-
mitteret. Erectis autē illis sursum. interrogat se-
nex. Quid audis. Qui ait. Voces psallentiū tāq;
in celo audio. sed quid sit p̄sus ignoro. Cui ille.
Ego tibi inquit narrabo. Domin? meus martin?
ep̄s. migravit ex hoc mundo. & nunc angeli canē-
do eum deferunt in excelsū. Et vt parump̄ eēt mo-
ra vt hec audirent. dyabolus eum cum iniquis an-
gelis retinere temptauit. nihil q; suum in eodem re-
liens cōfusus abscessit. Eodem quoq; temp̄e bea-
tus ambrosius cuius hodie flores eloquiū p̄ totaz
ecclesiā redolent. mediolanensi ciuitati p̄erat ep̄s.
Cui celebrāti festa domice diei erat cōsuetudo. ut
ueniens lector cum libro non ante legere p̄sumeret
q̄ sact? nutu iussisset. Factū est aut ut illa die do-
minica p̄phetica lectōne iam lecta. ante altare stā-
te qui lectōnem beati pauli p̄ferret. beatissim? an-
tistes ambrosius sup̄ sanctū altare obdormiret. qd̄
videntes multi cum nullus eum penit? excitare p̄-
sumeret. transfactis fere duaz aut trium horarū
spaciis excitauerūt eum dicentes. Jam hora p̄terit
iubeat domin? lectori lectōnem legere. expectat
em̄ populus valde iam lassus. R̄ndens aut beatus
ambrosius. Nolite inquit turbari. multū em̄ mihi
ualet sic obdormisse. cui tale miraculū oñdere do-
minus dignatus sit. Nam noueritis frat̄ meum
martinū sacer dote; egressum fuisse de corpe. me
aut ei? fūeri obsequiū p̄stitisse. Peractoz; ex mo-
re seruitō. capitellū tm̄ vobis excitantib? non ex-
pleui. tunc illi stapefacti p̄ter & admirantes. diē
& tempus notant. solite requirentes qui ip̄az di-
em tēp? q; repiunt. quo beatus cōfessor dixerat se
eius exequiis deseruisse. **CXXXIII** De vi-
sione ostensa se uero aquitanico. **C** Seuerus ad
aurelium.

Postq̄ a me mane digressus es. eram resi-
dens solus in cellula. & peccatoz meoz
recordatō tristem me atq; cōfectū red-
diderat. Deinde cum fatigata angore animi in le-
ctulo mēbra posuissem. vt plerūq; ex mestitudi-
ne solet. somn? obrepsit. Qui vt semp̄ matutinis
horis lentoz incertusq; ita suspens? ac dubius per
membra diffundit. vt quod in alio sopore nō eue-
nit pene vigilans dormire te sentias. Cum repē-
te sanctū martinū ep̄m videre mihi videoz p̄tex-
tum candida toga. vultu igneo. stellantib? oculis

crine purpureo. atq; ita mihi in ea habitudine cor-
poris & forma qua noueram videbat. vt (qd̄ elo-
qui pene difficile est) nobis non posset aspici. cum
posset agnosci. Arzidensq; paululū. mihi libellum
quem de vita eius scripseram dextera preferbat.
Ego sancta genua eius cōplexus benedictōnem.
p̄ cōsuetudine flagitabā. suppositaq; manū capi-
ti meo tactu blandissimo sentiebā. Cūq; inter bñ-
dictōnis verba solennia familiare illō or̄ suo cru-
cis nomē iteraret. mox in eum lumib? intēnt? euz
exfariari vultu illius cōspectu non posseim. subito
mihi in sublime sublat? eripit. donec imensa aeris
isti? vastitate cum cum rapida nube sup̄iectum.
acie seq̄remur oculoꝝ. patenti celo recept? videri
vltra non potuit. Nec multū post sanctū p̄bice-
rum claz illius discipulū qui nup̄ excesserat. vido
eandem quā magistrū viam scandere. Ego impu-
dens se qui cupiens. dum altos gressus molio. &
connitor euigilo. somnoq; excitat? cōgratulari ce-
peram visioni. cum ad me puer familiaris ingredi-
tur solito tristior. vultu loquencis p̄ter & dolen-
tis. duo inquit monachi a turonis affuerunt. qui
dominū martinū obisse nunciāt. cōcidi fateor. ob-
ortiq; lacrimis fleui vberime. Quimetia dum hec
ad te frater scribim?. fluunt lacrimae. nec vlluz im-
patientissimi doloris admitto solatiū. te vero ubi
hoc nunciatū est. imprecipē esse nolui luctus mei
qui eras amoris socius. Veni ergo ad me statim. ut
p̄ter luceam?. quē p̄ter amamus. Quāq; scia viz
istū non eē lugendū. cui post euictū triumphatū
q; seculū nūc demū reddita est corona iusticie. s;
tamē mihi ego impare non possū quin doleā. Sed
quid te in lacrimas fletusq; cōmoueo. Ecce nunc
cōsolatū te esse cupio. qui me cōsolari ip̄e non pos-
sum. Nō deerit nobis ille. mihi crede non deerit.
intererit de se sermocinātib;. astabit orantibus.
Quoz; iam hodie prestare dignatus est. vidēdū
se in gloria sua sepe prebebit & assidua (sicut ante
paululū fecit) bñdictōne nos p̄regat. Obiit autē
hic sanct? anno etatis sue. lxxi. ep̄at? vero. xxvi.
CXXXV De institutōe ludī gladiato-
riū & inuectiuis mutuis hieronimi ac rufini.

Eodem tpe rome celebrato gladiatorio.
ludo. thelemacius monach? increpās po-
pulum attentius spectaculo inbiantem.
lapidat a populo. Vnde offensus honozius impera-
tor gladiatozū ludum indicto suo impetuum
remouit. Impatores zelū patris sui theodosii secu-
ti. in toto orbe romano. tēpla ydoloꝝ dstrui iubēt
hieronim? & rufinus p̄br acquiliensis orta inter-
se similitate p̄ questionib? scripturaz. libros inue-
ctiuaz satis qui dē luculētos. sed nimis mordaci
sermōe in alteruz cōscribūt. **C** Rufin? cōtra hic-
ronimū libro p̄mo. **C** Filii homis dētes eozum
ar. & sa. & c. Vez ad hec vulnera que ex lingua in-
ter homies īfligunt. medicus pene nullus est. Et
ideo conueri me ad hiesū celestē medicū. qui mihi
antidotū potentissimū dedit de sui pixide euāge-
liū p̄latuz. que vim doloris spe futura iusti exami-
nis solaret. potio ergo illa quā temp̄auit hiesus.
hec erant verba. Beati estis cum maledixerint vob
homies & p. u. f. & c. **C** Dē in secundo libro.
C Iste magister orientalis. residente in tribunali
iudice christo. angelis assistētib; & p̄ se interce-
dētib;. inter uerba & cruciatus politus. iurat
se libros seculares nec habituz unq; nec lecturum
Relēgamus nunc queso ea que scribit. si una opif

cuius pagina est. que non eum itez ciceronianū pro
nunciet ubi nō dicat sed tulus noster. sed flaccus
noster & maro. Iaz vero cūspū & aristidē et em
pedoclem. & cetera grecoꝝ actoz noīa ut doctꝝ
videat. & plurime lectōnis. tanqꝫ fumos & nebu
las lectozibꝫ spgit. Puellis quoqꝫ vel mulierculis
scribens. que non utiqꝫ nisi de nostris scripturis
edificari cupiūt & dnt. exempla flacci sui vel ma
ronis intexit. Hieronimꝫ contra rufinū. Cap
paret iuxta incliti oratoꝝ eloquiū voluntateꝫ ha
bere mentēdi. sed artem non habere fingēdi. erza
uimus iuuenes. emdem? senes. Eodē feruore quo
origenē ante laudauimꝫ. nūc damnatur toto orbe
damnemꝫ. Si accusatꝫ taceaz. videborz crimē agno
scere. Nobis in monasterio hospitalitas cordi est
omēsqꝫ ad nos venientes leta humanitatis fronte
suscipimꝫ. Veremur em̄ ne maria cum iosep locuz
non inueniat in diuersoꝝio. ne nobis hiesus dicat
exclusus. hospes erā & non me collegistis. Solos
hereticos non recipimꝫ. ppositum quippe nobis ē
pedes lauare venientū. In vno tibi cōsentire non
potero. vt pcam hereticis. Si hec est causa discor
die. quā habes erga me. mori possū. tacere non
possū. **CXXXVI.** De obitu sancti am
brofii.

HNno archadij & honozii. vi. abrosi? me
diolanensis obiit. cuiꝫ vitā paulinus no
lanus ep̄s ad augustinū ep̄m describit.
Paulinꝫ. Cum autē in infirmitatē vir lāctꝫ
decidisset. comes silico dixisse ferē. qꝫ tanto viro
recedēte de corpe interit? imimeret ytalie. Vñ cō
uocatis nobilibꝫ ciuitatis quos ab eo diligi agno
uerat. psuadebat eis vt pgerent ad istū. luaderēt
qꝫ illi ut sibi viuendi a dom̄io peteret cōmeatum.
Quod ille vt ab eis audiuit. rñcit. Non ita vixi i
ter vos vt pudeat viuere nec timeo mori. qꝫ bonū
hēmus dñm. Cum autē in extrema parte porticꝫ in
qua iacebat. dyaconi secum tractaret (ita voce re
pressa. vt vix inuicē se audirēt) quis post obituz
eius ordinandꝫ eēt ep̄s. cum de sancti simpliciāni
nomie loqꝫrenē. tanqꝫ tractatū interessꝫ. cum lōge
positꝫ iacerz appbans exclamauit tercio senex sz
bonus. Qua voce audita. expauescētēs fugerunt
Defuncto tamē eo. non alius ei qꝫ simpliciānꝫ suc
cessit. In eodē loco in quo iacebat cū oraret. vidit
dñm hiesum ad se venisse aridentēz sibi. nec mul
tos post dies ablatuꝫ est. Tempe autē quo migra
uit ad dom̄m ab hora circiter. xi. diei vsqꝫ ad ho
ram qua emisit sp̄m. expansis manibꝫ in modū cru
cis orauit dom̄m. Honoratꝫ autē vercellensis ec
clesie sacerdos. cum in supioꝝa domꝫ sue se ad qui
etein cōposuisset. voceꝫ tercio se vocantis audiuit
dicentis. Surge festina. quia mō es recessurꝫ. Qui
descēdēs obtulit sancto corpus dom̄i. qd̄ ubi glu
tiuit emisit. sp̄m. bonū secum ferēs viaticū. atz ad
maioꝝem ecclesiā corpꝫ eius est deportatuz. supra
quod plurimū stellā se videre narzabant. Demonū
quoqꝫ turba ita clamabat se ab isto toꝝgri. vt ei u
latus eoz ferri nō possent. Donatꝫ quidē mediola
nensis ecclesie p̄sbiter cum in cōuiuio cum quibus
dam militaribꝫ religiosus positus. medzie sacerto
tis detraberet. aspnantibꝫ illis & deserētibus lin
guam nequā. subito graui vulnere pcussus. de eo
dem loco in quo iacebat alienis manibꝫ subleuatꝫ
in lectum positꝫ est. & inde ad sepulchꝫ vsqꝫ pdu
ctꝫ. In vrbe etiam carthaginēsi cum apud fortūa
tum fratꝫ aureliū ep̄i. ad cōuiuū pluribꝫ ep̄is &

dyaconibꝫ cōuenissem. micranopolitano ep̄o dētra
henti sancto viro. retuli p̄sbiteri exicium supra
memozati. Quod iste de alio dictū d̄ suo maturo
exitu comp̄bavit oraculū. nam subito ingenti vul
nere pcussꝫ ad lectū portatꝫ est. & ide ad domū
in qua hospitabatꝫ reductꝫ obiit. **C Sigibere?**

Hoc tempe in ytalīa sifinnius martinꝫ & alexan
der a gentilibus martirizāt. Quoz corpa cum me
diolanum deferentē cecus p̄ eos illuminat. dicens
se illuc p̄ uisum directū esse ab ambrosio ep̄o dice
te se in hoz martirū cōsoꝝtō deputatum esse.

CXXXVII. De sancto paulino
episcopo qualiter pro captiuo se seruituti barba
ri addixit.

Defatus autē paulinꝫ nōle postmodum
ep̄s cum esset innumerabiliꝫ predioꝝuz
dominꝫ. admirabili exēplo venditū om
nibus religionē expeditus elegit. Cui therasia ex
cōiuge facta soꝝoz. equat beate vite testimonio et
merito. Hic semetiꝫ p̄ captiuo filio pauperis vi
due in seruitutē barbari adduxit. sed diuinitꝫ pro
ditus quis eēt multos captiuos libertati restituit
Gregorius in libro dyalozoz. Dum seuicia
tium wādalozꝫ tempe. fuisset ytalīa in campanie p
tibus depopulata. multiqꝫ essent de hac terra in re
gionem affricanam transoucti. vir dom̄i paulinus
cuncta que ad ep̄iscopū habere potuit. captiuis in
digentibusqꝫ largitus est. cunqꝫ iaz nihil omni mo
do suffisset quod petentibus dare posset. quedam
vidua aduenit. que a regis wandalozꝫ genero filiū
suum captiuū ductum phibuit. & a viro dei precū
um eiꝫ postulauit. cui ille rñdit. Mulier quid pos
sim dare nō habeo sed memetipsū tolle. & me ser
uum iuris tui esse p̄fitere. atqꝫ vt filiū tuū recipi
as. me vice illiꝫ in seruitū trade. Quod illa ex ore
tanti viri audiens. irrationem potius credidit quā
cōpassionem. At ille vt erat vir eloquentissimus.
atqꝫ appime. in exterioribus quoqꝫ studiis erudi
tus. dubitanti femine citius p̄suasit. ut audita cre
deret. & p̄ redemptionē filiū sui in seruitū ep̄isco
pum tradere non dubitaret. Perrexere igitꝫ vter
qꝫ ad affricam. Proceedēte autē regis genero. vidua
rogatura se obtulit. ac prius petiit vt filium suū ei
donare debuisset. Quod cum vir barbarus. typo
supbie turgidus etiā audire despiceret. vidua sub
iunxit dicens. Ecce hunc hominē p̄ eo uicarium p̄
beo. solummō pietatē in me exhibe. mibiqꝫ filium
unicum redde. cunqꝫ ille uenusti uultus hominēz
conspexisset. quam artem nosset inquisiuit. cui uir
domi paulinꝫ rñdit dicens. Aliquam artē quidem
nescio. sed ortum excolere bene scio. Quod uir gē
tilis libenter accepit. & p̄ eo uidue filiū suum red
didit. Quo accepto. uidua ab affricana regione di
scellit. Paulinꝫ uero excolendi orti suscepit curaz
cunqꝫ isdem regis gener crebro ingrederetur ortū
suum. & ortulanum duꝫ requireret. sapientēz ual
de esse hominē uideret. amicos cepit familiares de
serere. & sepius cum solo ortulano colloqui atqꝫ
eius sermonibus delectari. cui paulinus quotidie
ad mensam. olera uirentesqꝫ herbas deferre cōsue
uerat. & accepto pane ad curam orti remeare.

CXXXVIII. De libera a cōtōe ipsius cū suis
& de morte eiusdem.

Quoniam hec diutius agerent. quoz die suo
dom̄io secum secretius loqꝫnti ait. Vide
quid agas. & wandalozꝫ regnum quomō
disponi debeat p̄ uide. quia rex citius & sub omni

celeritate moriturus est. Quod iste audiens (qui ab eodē rege pie ceteris diligebat) ei mīme tacuit sed quō a suo ozulano sapiente se; viro audiuit: set indicauit. Quod dum rex audisset ilico rōdit. Ego velim hunc de quo loqueris hominē videre. Cui gener eius se; venerabilis paulini tempal' do: minus rōdit dicens. Virentes herbas mihi ad p̄ā dium deferre cōsuevit. has itaq; hu c ad mensam eum deferre facio. ut quis sit qui mihi hec locutus est agnoscas. Factumq; est cum rex ad prandium discubuit. paulin' ex suo oge olera queq; & virē tia delatur' venit. Cūq; hunc rex subito conspexisset infremuit. atq; accersito eius domio sibi per filiam p̄p̄inquo. ei secretū quod prius absconderat indicauit dicens. Verum est quod audisti. Na; no ēte hac in somno sedentes in tribunalib; ostra me iudices vidi. iter quos simul iste sedebat. & flagellum quod aliqñ accepam eoz mihi iudicō tollebat. Sed p̄cunctare quis nam sit. hunc ego tanti meriti virum popularē ut cōspiciē esse non suspicōz. Tunc regis gener secreto paulinū tulit. quis nam esset inquisiuit. Cui vir domi rōdit. Seruus tuus sum quem p̄ filio vidue vicarium suscepisti. Cūq; ille instanter requireret. ut non quis esset sed quis in sua terra fuisset indicaret. atq; hoc ab eo frequenti inquisitione exigeret. vir domi cōstrētus magnis cōiuracōnib; iam non valēs negare quid eēt. ep̄m se fuisse testatus est. Quod postef for eius audiens. valde timuit. & humiliter obtulit dicēs. Pete quod vis. ut ad terram tuam a me cum magno munere reuertaris. cui paulinus ait. Vnum est quod tu impendere bñficiūz potes. ut omnes ciuitatis mee captiuos relaxes. Qui cūcti p̄tinus in affricana regione requisiti. cum onustis frumēto nauib; p̄ viri dei satisfactōne in eius comitatu laxati sunt. Nec multo post wandalozum rex occubuit. & flagellū (quod ad suam p̄nitēz di spensante deo. p̄ disciplina filioz accepit) amittit. sicq; factū est ut famulus dei vera p̄diceret. & q̄ se in seruitiū solus traderat. cum multis ad libertatem rediret. illū se; imitat' qui formā serui assūpsit ne nos essem; serui peccati. **¶ Actoz. ¶ De huius etiam morte apud eius ecclesiā scriptuz est quia cum dolore lateris esset tactus ad extrema p̄ ductus est. Dumq; eius generis dom; in sua soliditate p̄sisteret. cubiculū quo iacebat eger. facto terremoto cōtremuit. omnesq; qui illic aderant in mio terroze cōcussi sunt. sicq; anima sancta. carne soluta est. **¶ XXXIX. ¶ De s̄cto felice martire.****

D Reter vitam beati ambrosii scripsit idē; paulinus vitam beati felici nolani p̄biteri. qui passus est. xix. kl. feb. **¶ Ex gestis eius. ¶** Hic a maximo nolane vrbis ep̄scopo p̄biterii honore p̄ditus est. Qui pontifex cu; imperatoz decreta xp̄ianos insequi p̄cepissent. iam sentio p̄grauatus putans se non posse ferre supplia. siluaz saltus adiit. Quos dum turbid' de hac p̄secutōne perzat. affect' fame. gelu artitus. solo semiuuius corruit. At felix cum multa de deoz; portentis q̄ nihil fuerint disputasset. post p̄cuss a diuersoz supplicioz genera carceri adiudicat. vinculis astringit. Nocte autē media venit ad eum angelus domini. & cōfractis cathenis. scissaq; trabe qua pedes eius sedusi erant ait. Surge & seqre me. Egressoq; cū eo de carcere ait. conscēde ad montana & require sacerdotē tuū. ac refocillatū duc ad

urbem. & absconde ne media ac frigore peat. do nec p̄secutō desinat. Pergēs ergo quo nesciebat p̄ uidente do mio. reppit sacerdotē solo p̄stratum. clausis oculis strictisq; dentib;. membra hieme rigida & p̄morta. cūq; anxius esset q̄ nullū alimtum quod piclētanti porrige ret haberet. de celo dilapsū mun' cōtemplat' angelicū. Ecce em̄ de sente que p̄xima erat. vnam dependere mirat'. de qua granis in os sacerdotis exp̄ssis. paululū refocillatus erectus est. Quem humeris impositū velociflime detulit. & tugurio cuiusdā vidue cōmēdatū alimento refecit. Eo autē migrante. felix electus a populo ut chateoze p̄sideret. noluit acq̄scere. & quim' nomie p̄biter ordinatus est ep̄s. Quarta autē p̄secutōne cum felix in platea populū monerz p̄secutor missus affuit. felix latebrā petens in p̄ietes dirutos per modicū ingress' aditū se occultauit. Nec moza. p̄secutor insequit'. sed deus sollicitudinem querētis eludit. nam iussu eius aranee p̄ aditū illum telaz stamia p̄tendunt. At isti p̄ vestibulum p̄sequētes. dum locū explorare nitunt'. ex cordia tele cōspiciūt & dicūt. Putas ne hec fila homo transit. que sepi' tenuitas muscaz erumpit. Et illi p̄uidētia dei discesserūt. Sanct' autē felix data nocte ad aliū locum secessit. i quo p̄ tres mēs ses latitans. a muliere quadā alimēta suscepit. nuf q̄ tamē eiusdem mistrantis faciem suspexit. deniq; data pace sancte ecclesie ac populo restitutus. in pace quiete sepultusq; est iuxta urbem i loco qui dicit' p̄ncis. multis se virtutib; declaras i populis. Quidā paup hns duos boues. cum quadam die lass' ab aratro veniret. his dimissis se hōspitolo recōdidit. fur statū rapax affuit. qui eos clā capiens abduxit secum. Egress' paup nec inueniens p̄deuia querit. siluas circūit. ardua scandit. sed nec vestigiū quidē deprehēdit. Tunc lamentans ad sepulcrum sancti feliciis martiris accedit. flēs ac gemens. eius virtute p̄ditū sibi reddi petit. Egress' autē a templo ante atrū ianuā boues suos agnoscit regressus gratias egit. Oculū quoq; eiusdē hominis quē cecū habebat. martiris virt' illuminauit. hec paulin' versib; cōscripsit. quos gregori' turonensis in p̄sam ouertit. **¶ XL. ¶ De sancto felice p̄bitero & ofessore. ¶ Ex gestis ei.**

D Ost opletōne autē sancti feliciis p̄biteri. alius felix german' eius iunior nomie & actōne. & ip̄e p̄biter adduct' ad oracū vrbis p̄fectū. cum nollet ydolis imolare iuss' est fustib; cedi. & exilio deportari in montē qui vocatur circēio vbi lapides quadrati exadebant. ut & ip̄e ibidē tota uita sua hoc faceret. Sed ibi filiaz p̄bi tribuni qui loco p̄erat. a demonio vexatam in uocato nomie hiesu liberauit. p̄pter quod p̄b' misit se ad pedes eius di cēs. Vere tu es homo dei sanctus. Erat autē iste nomie & ope probus ciuis nolani. cuius etiā uxor morbū ydopicum incurrens oleo a sancto felice bñdicto perūcta. Post triduum salua facta est. Tūc collega p̄bi p̄gens ad consulares egit ut eum uinctū duceret. eo q̄ eū xp̄m oficientem audisset. Cūq; ex officō uenisset ut eū tenerēt manus eoz i dolozem sunt cōuerse. ita ut ululatum dire uocis emitterēt. Quibus ait felix. ut oficerent xp̄m eē vez deum. Et cum clamarent. uerus de' xp̄s. mox a dolore libati sunt. & vniuersi qui aderant credētes liberati sunt. Expleto autē tribunicii sui tempe probus cum sancto felice nolani est reuersus. Ibi demonum pontifex erat.

qui miseris paganis quasi diuinabat. Hic vidēs felix
 cem. cecidit ad pedes eius dicens. Domine te deus
 meus venientē vidit & fugit dicens mihi. Virtutē
 huius felix qui cum tribuō venit. ferre nullatenus
 possum. Ergo si deus meus sic te timet. quāto ma
 gis ego te timere & venerari debeo. Qui rōdit
 Xpm time & venerare. cuius ego sum. Quod
 audiens iste credidit in xpm. Cum autē ibi felix exi
 stens ortum sibi excoleret. venerūt nocte qui ei
 olera rapent. Et inuenientes ibi vāgas tota no
 cte lucente luna laborauerūt. & vidēat eis quod fuz
 tum facerēt. mane autē inuenti sunt laborantes. Et
 cum vidisset eos felix ait. Adiuuet vos dñs o fili
 oli. Alii autē mittētes se ad pedes eius confessi sunt
 quid voti eoz fuisset. & quid dñs procurasset. Sup
 uixit autē beatus felix in eadem ciuitate. xii. annis.
 Quicunq; veniebat ex paganis ut eum rapet. &
 in iudiciū offerret statim demonio replebat. Cūq;
 xpo credidisset. a sancto felice mundat. gratias
 agens xpianus abscedebat qui paganus aduenerat.
 Tandem domica die ofectis misteris & dara pa
 ce vniuerso populo piiciens se in pauimētū in ora
 tōne prexit ad dñm. Actoz. **H**ec de gestis ei
 us felix occasione alterius fratris eius scz eius de
 nois. cuius vitā paulin⁹ descripsit. hic iserere vo
 lui. quo tempe vterq; floverit ignorans. Scripsit
 autē etiā paulin⁹ pter predicta libz eplaz vñū ad
 diuersas psonas. **CXLII** De sancto briccō
 tharonensi. **E**x gestis eius.

Dost excessū beati martini sancti bricci
 in epatu succedit. Nam in iuuetute sua
 multas beato martino otumelias infere
 bat. eo quod eum illo tpe marcin⁹ cur res faciles seq̄
 retur arguebat. Quādā vero die duz infirm⁹ quā
 medicinā a beato martino expeteret. briccium ad
 huc dyaconū in plateā cōuenit dicens. Ecce beati
 viz expecto. & vbi sit nescio. Qui rōdit. Si deli
 rum illum queris pspice emin⁹. ecce celum solite
 sicut amens respicit. cūq; paup ille occurfu red
 dito quod petierat impetrasset. briccū alloquē
 martin⁹ dicens. en ego bricci delirus tibi videoz.
 Cūq; ille cōfusus negaret se dixisse ait vir scūs
 Nonne aures mee ad os tuū erant. cūz hoc emin⁹
 loq̄baris. ecce apud deuz obtinui. ut & post me ad
 pontificat⁹ honorē accederes. sed noueris te i epi
 scopatu multa aduersa passurū. Bricci⁹ hec audi
 ens iridebat eum. Qui quāq; cēt supbus & vanus
 in corpe tamē castus hēbat. Igit. xxx. ordinatōnis
 sue anno oritur ptra eum lamētabile crimē. Nam
 quedā mulier ad quā cubiculariū vestimēta ei⁹ de
 ferebant ad abluendū cepit & pepit. Qua de re
 totus popul⁹ turonoz iratus. totū crimē in ep̄m
 referūt. & eum vnanimē lapidare volunt. Affer
 te inquit infantem ad me. Qui cum oblat⁹ fuisset
 xxx. dies ab ortu hēns ait ad eum. Adiuro te p hie
 sum xpm. ut si ego te genui edicas coram cunctis.
 Qui rōdit. Non es tu pater me⁹. Populis autē in
 terrogantib⁹. ut quis eēt pater interrogaret. Ait
 ep̄s. Non est hoc meū. quod ad me p̄tinuit. sollici
 tus fui. cūq; illi magicis artib⁹ hoc factū affere
 rent. & contra eum insurgerent. ut eum ab ep̄atu
 pellerēt. ip̄e ad satisfaciendū p̄unas ardentes in
 birzo suo posuit. & ad se stringens. vsq; ad sepul
 crum beati martini vna cum populoz turbis per
 rexit. p̄iectisq; ante illud p̄unis. vestimētū illud
 mustū apparuit. Dixitq; turbis. Sicut hoc vestimē
 tum ab his ignib⁹ videtis illesū. ita & corpu s me

um a tactu mulieris est impollutū. ac illis nō cre
 dentibus. sed p̄radicentib⁹. sanct⁹ bricci⁹ trahē
 calūniā. eiciē. ut sermo sancti martini impleret
 Deniq; romanū papā expetit. flens & eiulās ac
 dicens. Merito hec patior. quia peccauī in sanctuz
 dei. cui⁹ videns virtutē non credidi. Ibi ergo quō
 quid in sanctū dei deliquit deflens. & .vii. anno
 regrediens ep̄atus cathedrā recepit. ibiq; feliciter
 viuens vitā finiuit. **CXLII** De
 innocētō papa & pelagio heresiarcha. **S**igi
 bertus.

HNno archadii & honozii. vii. inno cētius
 romane ecclesie. xxxvñ. p̄sident. Hic de
 creuit pacis osculū ad missas dari. sab
 bato ieiunium celebrari. oleo ad vsus infirmorum
 ab episcopo cōsecrato licere uti non solū p̄sbite
 ris. sed etiam omnib⁹ christianis. in suā suozq; ne
 cessitatem vngendo. In britanniā pelagi⁹ execra
 bili doctria ecclesiā christi maculare nitē. dicens
 hoīem sine gratia dei posse saluari. vñūq; suis
 meritis pp̄ria voluntate ad iusticiā regi. infantes
 sine peccato originali nasci. sed tam infantes q̄ i
 sons fuit adam ante p̄uaricatōne. nec ideo bap
 tizandos esse ut a peccato soluant. sed ut per ado
 ptōnem in regnū dei admittant. Qui etsi nō bap
 tisenē. eē tamē eis extra regnū dei eternam & bea
 tam vitam. adam solū suo peccato lesus eē. eūq;
 mortuū eē non ex culpe merito. sed ex conditōne
 nature. qui mortu⁹ fuisset etiam si non peccasset
 Dicebat etiam iritas eē orōnes que fiunt ab eccle
 sia siue p̄ infidelib⁹ siue p̄ fidelib⁹. Hunc et celesti
 num & iulianū cōplices eius innocēt⁹ papa dā
 nauit. hieronim⁹ quoq; & augustinus & alii eos
 ut fidei hostes armis veritatis impugnabant. ori
 entales etiam grauitē exagitat mota de deo q̄stio
 ut deus sit corpus & humanū scema hēat. an sit
 incorporeus & ab humano scemate oīno alien⁹. sim
 pliciorib⁹ deum corpeum & sub humano scemate
 eē asruentibus. aliis & aliis hoc destruentib⁹.

CXLIII De pegrinatōe sancti alexis.
HNno sequenti rome alexis nobilissimi ro
 mano. vita mirabilis declarata est.
Ex gestis ei⁹. **H**uius pater eufemian⁹
 rome fuit vir tues & nobilis primus in palatō i
 patois. erantq; tria milia pueri qui zonis cingebā
 tur aureis. & vestimētis sericis induebant. hic iu
 stus & miseri corpe erat elemosinis ac ieiuniis inten
 tus. Vxor quoq; ei⁹ aglaes religiosa erat ac tiens
 deum sed sterilis. cūq; tristes orarēt dñm ut da
 ret eis heredes. exaudiuit eos & dedit eis filium.
 Quo nimis letantes. deo gratias egerūt. & de in
 ceptis a thoro cōiugii abstinere statuerūt. Puer ac
 magistris traditus & edoct⁹. ac sacramētis eccle
 siasticis imbūctus. cum adoleuisset. & eum nuptia
 libus infulis aptum iudicasset. elegerūt ei puellā
 ex genere impiali. & ornauerūt eis thalamū. & im
 posite sunt eis singule corone in templo sancti bo
 nefaciū martiris p̄ manus sacerdotū. & sic cū gau
 dio & leticia letum duxerunt diem. Vespe autem
 facto dixit eufemianus filio suo. Intra fili in cubi
 culum & uisita sponsam tuā. Ut autē intrauit ce
 pit eam instruere. & plura ei sacramēta differere
 deinde tradidit ei anulum suum aureum & rendā
 (id est caput balthei quo cingebat) inuolutam in
 purpureo sudario. dixitq; ei. Suscipe & conserua
 vsq; dum domino placuerit. & dominus sit inter
 nos. Postea accepit de substantia sua. & discessit

ad mare ascendensq; nauim domino prosperante
puenit laodiciā. Et iter arripiens adit ad euissam
lirie ciuitatē. ubi sine humano ope ymago domini
nostri hiesu chisti in fundone hēbat. Quo pueniēs
omīa que secū tulerat paupibus erogauit. Et idu
ens se vestimēta vilissima cepit sedere cum ceteris
paupibus ad atriu sancte dei genitricis marie. Sa
cta quoq; dei misteria singulis dieb; domiciliis ac
cipiebat. & de elemosinis que ei dabant quantum
ei sufficeret rebuabat. cetera vero paupib; ergo
bat. **CXLIII** Qualit̄ a seruis suis elemosinā
accepit & in domū patris tanq; extraneus hospī
tatus est.

Dost eius vero discessionē facta est in qui
litio magna rome. & non inueniens eum
misit pater ipsi; seruos suos. vt p̄ vniue
sas mundi ptes inquirerēt eum. Quorū
aliqui dum venirent euissam. viderūt eum int̄ pau
pes sedentē. & dantes ei elemosinā discesserunt.
quia eum non cognouerūt. Ipse aut̄ eos cognoscēs
ait. Gratias ago tibi dñe qui fecisti vt p̄pter nomē
tuum accipem a seruis meis elemosinā. Reuersi aut̄
serui nunciauerūt se non inuenisse eum. Mater aut̄
a die quo discessit sternens faccū in pau mēto. se
densq; sup̄ illud eiulans dicebat. Viuit dominus.
quia ita manebo. donec cognoscā quid actū sit de
filio meo. Sponsa vero eius dixit ad socrū suam.
Non egrediar de domo tua. sed simulabo me tu r
turi. qui omnīo alteri non copulabi. dum eius so
cius captus fuerit. Sic & ego faciam. quousq; sci
am quid factū sit de dulcissimo cōiuge meo. Ipse
aut̄ homo deinde eodē de quo dictū est atrio per
mansit in sancta cōuersatōe & vite austeritate p̄
xvii. annos incognitus. Post ea vero volente deo
reuelare causam ipsi; ymago sancte marie dei ge
nitricis pamonario ecclesie dixit. Fac iteroire hoiez
dei. cuius orō sicut incensū in conspectu dei ascen
dit. Qui exiens quesituit eum & non cognouit. Ec
reuersus intro rogabat dei clementiā. vt eum isti
ōnderet. Cui iteruz imago ait. Iste qui sedet foris
in hostio. ipse est. Tunc egress; cognouit. & proci
dens ad pedes eius rogauit eum vt in ecclesiaz in
traret. Quod factū dum cunctis innotesceret. &
idem homo dei ab homibus venerari cepisset. hūa
nam fugiens gloriā occulte exiit de ciuitate euissa
& venit laodiciā. ubiq; nauē ascendēs volebat ire
in tharsum cilicie. vt in templo sancti pauli quod
ibidē erat maneret incognit;. Deo itaq; dispēsan
te rapta est nauis validissimo vēto. & ad romanū
portum applicuit. Vt aut̄ se homo dei illuc p̄spe
xit venisse exiens venit & obuiauit patri suo mco
gnitus ab eo. redeunti a palatō. obsequentium mul
titudine circūdato & clamauit dicens. Serue dei
respice in me. & fac mecū misericordiā. quia paup
sum & pegrin;. & iube me recipi in domū tuam.
vt pascat de micis mensē tue. vt deus bñdicat an
nos tuos. & ei quem habes in pegrinatōne miserea
tur. Tunc pater filii recordat; & cōpunct; eum
iussit venire ad se. & deputatō ei mistro iussit ei
fieri grabatū in atrio dom; sue. vt intrans & exi
ens uideret eum. p̄cipiens vt de mensa eius pasce
retur. & ne in aliquo cōtristaret. Suscept; autem
pseuerabat in austeritate vite sue. orōnibus conti
nuis vigilis & ieiuniis indofess;. Pueri quoq; ce
perunt deridere eum & aquā qua discos lauabant
sup̄ caput eius fundebant. & multas ei iniurias in
ferebant. Que omīa homo dei p̄pter amorē domi

libenter sustinebat. Sciebat em̄ quia antiqu; hūa
ni generis inimic;. has ei pabat insidias. Sicq; fe
cit in domo patris sui incognit; annos alios. xvii.

CXLV De trāitu eius & carta in manu
eius repta.

Qum aut̄ cōpletū sibi temp; vite cogno
uisset scripsit p̄ ordinē oēm vitā suam.
qualit̄ nuptias despexerit. & qualiter in
pegrinatōe cōuersus fuerit. qualit̄ etiā contra vo
luntatem suā romā redierit et in domo patris sui
o p̄bria mulea sustinuerit. Quo pacto volēte deo
manifestare certamen eius. dñica die post missam
vox celit; insonuit in factuario dicens. Venite ad
me omnes qui laboratis et o. e. et e. r. u. Qua vo
ce teriti. ceciderūt omnes in facies suas clamātes
kyrie eleyson. Item secūdo facta est vox dicens.
querite hoīem di vt ozet p̄ roma. illucescete ei die
pasceue. deo spm̄ reddet. Tunc egressi q̄sierunt eū
et non inuenērūt. Cōgregati aut̄ die pasceue ad
ecclesiā cum gemitib; implorabāt dei clementiam.
vt hoīem suū eis oīderet. Et facta est vox ad eos
dicens. In domo eufemiani querite. Eufemian; re
quisitus. cur talem gratiā in domo sua hitam non
ostēdisset. nescire se respondit. Tunc impatores ar
chadius & honori;. vna cum papa innocētō iusse
runt ire in domū eufemiani. diligent; exq̄rere de
homie dei. Eufemian; aut̄ primo iuit cum pueris
suis ut sedes ordiaret. & cum lampadib; incenso
quoq; et thuribilib; obuia impatorib; et pontifici
exiret. Et cum illuc puenisset. factū est silentium
magnū. Mister aut̄ homis dei accessit ad dominū
suum. dixitq; ei. Vide domie ne forte sit ille quez
mibi assignasti. quia magna et laudabilia vidi euz
opantem. p̄ oēm ei diē dñicam sancta dei munera
accipiebat. ieiuniis vigilisq; semetipm̄ cruciabat
et iniurias multas atq; molestias a suis tuis illatas
libenter sustinebat. Eufemian; aut̄ hec audiens. fe
stinus cucurrit ad eum. et inuenit eum iam defun
ctum. Et accedēs discoopuit faciem eius et vidit
vultum ipsi; velut lampadem lucentem. uel sicut
vultum angeli dei. hēbat q; in manu cartā bzeuem
scriptā. uoluitq; ab eo eam accipere. nec ualuit. qui
stupefact; cito reuersus ad impatores dixit. que
querebam; iuenimus. Et narrauit eis que ei reci
tata fuerant de eo a mistro. et qualiter eum defun
ctum inueniss; thomūq; in manu hēret que neq;ss;
ab eo accipere. **CXLVI** De planctu et exeq̄is
eius dē.

Unc imperatores et pontifex cum eufe
miano perrexerūt ad locum ubi iacebat.
et accedens pontifex accepit cartam de
manu eius. et tradidit cartulario facte romane ec
clesie. nomie echio ut legēt eam. Et factō silentio
magno lecta est cozam omnib;. Eufemianus autē
pater eius ut audiuit uerba carte. fact; exanimis
cecidit in terram. Et surgēs scidit vestimēta sua.
cepitq; canos capitis sui euellē. barbā trahē. at
q; semetipm̄ discerpe. Et corruēs super ipz corp;
clamabat. Heu me dñe meus. quā mibi fecisti sic
et quare cōtristasti animā meā et per tot annos su
spira et gemit; icussisti mibi. Ego em̄ spabam ali
quādo a uōce uocē tuam. et de te agnitum habē
ubicunq; eēs. Et nunc uido te custodem senectu
tis mee in grabato iacentē et mibi non loquentem
heu me qualem solatōnem in corde meo ponam
Mater uero eius hec audiēs quasi leena rumpens
rethe. ita scissis uesibus coma dissoluta ad celuz

oculos leuabat. & cum p̄ nimia multitudie factū
corpus adire non posset clamabat. Date mihi vi
ri dei aditū vt videā filium meū. solatōnem aīe
mee. qui sūxit vbera mea. Et cum pueniret ad cor
pus incumbens sup illud clamabat. heu mi fili lu
men oculoꝝ meoꝝ. quare sic nobis fecisti. quae tā
crudelit̄ nobiscū egisti. videbas patrē tuum & me
mirabiliter lacrimātes. & non oñdebas teip̄m no
bis. Serui tui te iniuriabant & sustinebas. Et ite
rum atq; itez p̄sternebat se sup corp̄. & nūc bra
chia sup illud expandebat. nunc manibꝫ vultum
angelicū tractabat. osculāsq; clamabat. Plorate
mecū omēa qui adestis. qz. xvij. annos eum in do
mo mea habui. & non ognoui qz vnice filii? meus
ēēt. Sed serui eius eum iniuriābāt. alapis percutie
bant. spūta in faciem eius iactabāt. Populꝫ autē
flebat. omnesq; currebant ob uiam corp̄ sancto.
cum ducereēt in ciuitatē. Vbi si quis infirmꝫ illud
tangebāt. p̄mꝫ curabāt. ceci illuābant. demoīa
ei iacebant. Impatores autē tanta mirabilia vidētes
ceperūt p se cum pontifice lectū portare. quatenꝫ
& ipsi sanctificarent ab eodē corp̄e sancto. Tunc
impatores iusserūt copiā auri & argenti in plateis
spargi. vt turbe occuparent amore pecuniaz. &
sinerent p̄duci grabatū ad ecclesiā. Sed plebs amo
re pecunie seposito. magis ac magis ad tactū san
ctissimi corp̄is iruebant. & sic cum magno labore
ad templū sancti bonefacii maritris illud tandem
p̄dixerūt. & illic per. vii. dies in dei laudibꝫ p̄sistē
tes. opati sunt monumentū de auro & gemis p̄cio
sis. in quo sacratissimū illud cum magna venera
tōne corpus collocauerūt. die. xvij. mensis iulij.
De ip̄o quoq; monumēto ita suauissimꝫ odor fra
grauit. velut oībus esset aromatibꝫ plenum.

**XLVIII. De sancto abbate pachomio.
Sigibertꝫ.**

Hno archadij & honorij. ix. pachomius
abbas. ex. annū agens in virtutibꝫ usu
matur. **E**x gestis eius. **H**ic pachomius
deceit mōachos regulā viuēdi. quā āgelo di
ctante didicerat. hic p̄cepit pistozibꝫ vt cū sacraf
oblatōnes coq̄rent. salutaria meditarent. nihil ua
ni loq̄rent. Quod p̄cepū cum in monasterio thabē
nensi quadā vice violaret. statī diuinitꝫ pachomio
reuelatū est. Qui p̄mꝫ theodoꝝ mittēs negligē
tiam hanc emendari fecit. tanq̄ diuī p̄cepti trans
gressiōne. huic eidem pachomio apparuit dyabolꝫ
i sp̄e. m̄lietis pulcerrīe. Quā ille cernens & sciens
fātāsam eē orabat multū vt euanesceret. Cui illa p̄
pius astās ait. Quid supflue laboras p̄tātē accepi
a dño temptare quos volo. ad quā sanctꝫ. Quid
vis esse. Et illa. Ego sum virtus dyaboli. & caligi
ne voluptatis mortifere mortales tuoluo. s; tuis
vel tibi p̄pter xpm̄ qui humanatꝫ est appropinquare
non possum. Sed nunq̄o ita semp̄ erit. Veniet tem
pus post obitū tuum qñ put libuerit debachaboz
inter eos. quos nunc ordōnibꝫ tuis munis. Tūc sã
ctus. Et quis scit si meliores tunc erunt qui istos
corroborēt. Naz tu p̄scire nihil oīno p̄uales. quod
est solius dei. At illa. Plura tam̄ futura ex p̄cedē
tibus cognosco. Cui sanctꝫ. & quomō. tunc ista.
Om̄is rei p̄ncipiū tendit ad augmentū p̄riꝫ. de
inde ad detrimentū vergit. Sic & in hac vestra p̄
fessione ut conijcio fiet. Nā mē incitia sua signis &
virtutibꝫ roborata succreuit. cum autē senescere
cepit. aut ep̄is diuturnitate labescēs. aut negligē
tia temp̄is deficiens. ab incrementis p̄p̄rijs minueē

Post hoc pachomius instantē orabat. vt sibi dñs re
uelaret. qui status monachoz post se futurꝫ esset.
Qui p̄ visionem a se factā edoctꝫ est. qz monaste
ria quidē multiplꝫ dilatarent. & nōnulli pie et cō
tīmenter viuerent. plurimi vero negligēter. suāq;
salutem p̄derēt. maxie vero per negligētiā p̄posi
toꝝ. quibꝫ p̄marū tenentibꝫ ambitōsa lite quis
eoz p̄sistit cōtenderēt. et rep̄babunt boni p̄posi
ti. & mali eligenē. & tunc oīa pene que diuinis re
gulis subnixā sūt. humanis comitabunt. illecebris
tunc pachomius exclamās ad dñm ait. heu me. qz
frustra laboraui. si em̄ tam peruersi erūt p̄positi
qui futuri sunt. eoz subditi quales erunt. tunc ap
paruit ei mirabili fulgoze quedā ymago. spineam
coronam p̄tās. inter cetera dicens ei. Conforta
re pachomius. qz posteritas vsq; in finē non deficiet
& quisquis inter eos qui futuri sunt. pie & otinē
ter vixerit. amen dico tibi requiē sortietꝫ.

**XLVIII. De sancta paula & eiꝫ peregrina
tōne. Sigibertus.**

Eodem āno paula bethleem obijt. cuiꝫ vi
tam hieronimꝫ scripsit. **H**ieronimus
Si cuncta corporis mei m̄bra verterent
in linguas. & omēs artus humana voce resonarēt
nihil dignum sancte paula virtutibꝫ dicerē. Nobis
lis genere. sed nobilior sanctitate. potens quodā
diuicijs. sed nunc xpi paupertate insignior. Oīm
rome matronaz castitatis exemplū fuit que ita se
gessit vt nunq̄ de illa etiā maledicoꝝ quisq; aude
ret famā ofingere. Non appetebat potētes. nec tñ
supbos & gloriolā querētes fastidio despiciēbat
pauperes sustentabat. diuites ad bñficiendū in
uitabat. fugiendo gloriā. merebat gloriā. que vir
tutes quasi vmbra sequitꝫ. & appetitoꝝ sui dese
rens appetit cōtemtoꝝ. tali igit̄ stirpe generata
iuncta est viro toxocio. qui enee & iulioꝝ altissi
mum sanguinē trahit. & hec dicimꝫ. non quo ha
bentibus grādia sint. sed quo stemnētibꝫ mirabi
lia. homīes seculi eos qui his pollēt priuilegijs su
scipiūt. nos laudamꝫ eos. qui p̄ xpo ea despiciūt
Et miro mō quos hēntes paruipendimꝫ. si habē
noluerint predicamꝫ. Quisq; liberos edidit. blefil
lam s; super cuiꝫ morte eam rome solatus sum
& paulinā que factū virum p̄machii. & p̄positi
& rerū suaz reliquit herede. ad quē etiā super obi
tu eius paruū libellū edidimꝫ. & eustochium que
nūc in sanctis locis. virginitalis & ecclesie moni
le p̄ciosum est. & rufinā. que imaturo funere piū
matris aīm osternauit. & toxociū post quē parere
desijt. Quis inopū moriens. non illiꝫ vestibꝫ ob
uolutus est. quis clinicoꝝ non eius facultatibꝫ su
stentatus est. quos curiosissime tota vrbē perqui
rens. damnū putabat. si quisq; debilis aut esuriēs
cibo sustentaret alterꝫ. Expoliabat filios. & inter
obiurgātes p̄p̄nquos. maiorem se eis hereditatez.
xpi miam loq̄bat dimittere. Nec diu potuit excel
si generis & nobilissime familie visitatōnis et fre
quentiam sustinere Epiphaniū salamiē cypri ep̄s
que nūc cōstantia d̄. hospite aliqñ habuit. & pau
linum antiochie ep̄m in alia manentem domo q̄si
p̄p̄rium humanitate possedit. Quoz accensa virtu
tibus per momēta patriā deserere cogitauit. quid
plura. descendit ad portū fratre cognatis affimibꝫ
& liberis p̄sequentibꝫ. & matrē pietate vincere
cupientibus. paruulus toxocius supplices manus
tendebat in litore. rufina iam nubilis ut suas ex
pectaret nuptias. tacens fletibus obsecrabat. Et

tamē illa siccos oculos tendebat in celum. pietatē in filios supans pietate in deum. Nesciebat se matrem ut xpi pbarer ancillaz. sic nauigio mare sulcans. multas regiones pagrauit. loca sancta terze pmissionis & egypti monachos visitauit. Tandē in bethleē mansura pperuo. p triennium angusto mansit hospitio. donec cellas & monasteria & pgrinoz mansiones extrueret. iuxta viam in qua maria & ioseph hospitium non inuenerant. **CLXIX**

De psapia ipsi & virtutibz eiusdē.

Nunc virtutes eius latius describamus. Blefillā habuit matre. rogatū patrē. quorum altera scipionū grecozqz pgenies ē alter vero p omēs grecias vsqz hodie diuitijs & nobilitate fertur agamēnonis sanguinem trahere qui decennali troiā obsidione deleuit. Tāta humilitate que prima est virtus xpianoz se deiecit. ut qui prius eam vixisset iam ipam eē nō crederet. sed vltimā ancillaz. Et cū frequētibz virginū choris cigeret & veste & voce & habitu & mcesu oim mīma erat. Nunq̄ post viri mortē cum aliquo viro quis eum sanctū sciret comedit. balneal nisi piclitans non adijt. mollia lectuli strata etiā in grauisima febre non hēbat. sed sup humum durissimam stratis ciliocolis quiescebat. si tamē quies dicenda sit. que iugitus pene ozōnibz dies noctesqz iungebat. Ita leuia plangebatur. ut eam grauisimoz criminum ream crederes. Cūqz a nobis cebrūus moneret ut oculis pceret. eosqz euāgelice lectōni seruaret dicebat. Turpanda est facies. quaz contra dei pceptuz purpurisso & cerusa & stibio sepe depinxi. affligēdū est corpz quod multas vacabat delicijs. longus nisus ppeti fletu opensādū est. mollia lintheamia et serica p̄ciosissima aspitate ciliij cōmutāda. liberalitas sola excedebat modū & vsuras tribuens. vsurā quoqz sepe faciebat. ut nulli stipez rogantiū denegaret. Fateor errozē meum. Cur in largiendo esset pfusior arguebam. illō pferens de apostolo non ut alijs refrigeriū vobis autē tribulacō dē. Et precauendū esse ne quod libenter faceret. semp facere non posset. multa qz huiusmodi. Que illa mira verecūdia & smone paratissimo dissoluebat. dicens hoc se hēre voti ut mē dicans ipa moreret. & nec vnū numū filie dimitteret. etiā in funere suo aliena sindone inuolueret. Ad extremū inferebat. ego si petiero. multos inueniam qui mihi tribuant. mendicās si a me non acceperit que possū ei etiā de alieno tribuere. et si mortuus fuerit a quo eius anima requiret. Hebreaz linguam quā ego ab adolescentia multo labore & sudore didici discere voluit. etiam oscura est. ita ut psalmos hebraice caneret. & sermonem absqz vlla latine lingue pprietate resonaret. Quod vsqz hodie in sancta filia eius eustochio cernimz. que ita matri semp adhesit. eiusqz impijs obediuit. ut nūq̄ absqz ea cubaret vel pcederet. vel cibum caperet & nec vnū numū sue p̄tatis haberet. sed & p̄nam et maternā substātiolā a matre distribui pauperibus gaudens. pietatē in pente hereditatē maximā & diuitias crederet. Nec p̄terire dēo quanto gaudio exultauit. q̄ paulā neptē suam ex lecta et toxocō genitam audierat. in cuius & crepitabilis alleluia cantare. auieqz et amice nomia dimidiatis verbis frangere. in hoc solo patrie desiderij hūit. ut filium nurū. virum neptem renunciaffe seculo & xpo seruire cognosceret. Quod et impetrauit expte. Nam neptis christi flameo reseruat. nurus

et ne se tradens pudicie. socz ope fide & cleōnis sequit. & rome conaē exprimere. quod hieru solimis ista cōpleuit. **CLXX** **De obitu & exequiis eiusdem.**

Quoniam in validissima egritudine decidisset eustochij filie semp i matre pbat a pietas tunc magis ei in omnibz sedule assistendo cōpbata est. Quibz precibz. quibz lamētis & gemitu inter iacentē matrē et specū domi discurrebat. ne tanto cōtubernio priuaret. ne illa absente viueret sed eodem feretro portaret. Quia plura sentiebat prudentissima feminaz adesse mortem et quasi ad suos pgeret. alienosqz desereret. istos versiculos susurrabat. Domine dilexi decore domus tue dē. et Quā dilecta tabernacula tua domine dē. Cūqz in te rogaret a me. cur taceret. cur respondere nollet inclamanti an aliquis doleret. geco sermone rōdit. nil se habere molestie. sed omnia tranquillā et quietā respicere. Post hoc obmutuit et clausis oculis quasi iam humana despiceret. vsqz ad expirationem anime eosdē versiculos repetebat. digitūqz ad os tenēs. signū crucis in labijs pigebat. aiāqz erumpe gesciens. ipm sudorem quo mortaliū vita fmiē i laudes domi ouertebat. Adierant hierusolimoz et aliaz ciuitatū episcopi. ac sacerdotū et leuitaz monachozqz. et virginū innumerabilis multitudo. nec vllulaz nec planctū ut inter hoies seculi fieri solet. sed psalmoz diuersa linguis examia cōcrepabāt. Translataqz epoz manibus et ceruicem feretro subiicientibus cum alij pontifice s lapades cereosqz pfererēt. alij choros psallentiū ducerēt. in medio ecclesie in spelūca saluatoris est posita. Nihil pallor mutarat in facie. sed ita dignitas quedā et grauitas ora cōpleuerat ut eam putares non mortuā sed viuētem.

Sigibertus. Eo tempore iohannes crisostomus eudoxiā vxorem archadij impatoris. sacerdotūqz multos ifestos habens. e patu pellitur et exiliatur sed populo p hoc tumultuante reuocatur. Secūdo exiliat. sed terremoto regiā vrbem grauitē concucente a ciuibz reuocat. **CLXXI** **De trino exilio iohānis crisostomi et morte eiusdem.**

Quoniam reuersurus esset epiphanius ad cypz ferunt quidā hoc eum mandasse iohanni Spero quia non morieris epus. At iste remandauit ei. Spero te ad tuā patriā non redire verūqz sic cōrigit. Naz epiphanius in naue defūctus est. et iohānes post paululū depositus est. Facto autē cōcilio apud calcedonē. instigatibz maxie theophilo et seueriano et quirino calcedonensi qui iohanni detrahebāt. vocantes eum impiū et supbum maruthas epus mesopotamie nolens tūc calcavit quirini pedem. ex quo dolore fre quēter crus eius absisum est. ppter putredinē que p totum corpuz eius serpebat. et post paululū est defūctus. conuenientes autem epi in suburbio calcedonensi. quod rufini nomie vocatē. iusserunt venire iohannem satisfactuz de eis quibz accusabat. Iohannes autē cōuocantes velut mimos refutans. vniuersam sinodum fieri exclamauit. At illi nil morati quater eum vocauerūt. Qui nolens occurrere depositus est. populus autē non sinebat eum trahi ab ecclesia. sed principis iussio imminēbat. Et iohānes ignorante populo se tradidit exilio. Orta autē seditione ppter eum mora augusta rogauit impatorem ut reuertet. Qui coactus reuerti. coactus est a populo in epali sede residē. & ibi facē smonē. quod

iniciū fuit alterius eiusdē depositōnis Iohāne igit̄
secundo in exiliū eunte. terzē motus cōcussit ciui
tatem. Legati ergo post illū missi sunt primi secū
di et terciū. tandem bosphorū nauibz est opt̄. om
nis enim populū occurrit. cereos et lampades accē
dens p̄ reuersione pastozis. Inceza theophilo ad
uenit in ierapolim. vbi populus iulamonez mona
chuz in episcopū elegerat. Cui suadēte theophilo
vt epatū suscipet. cras inq̄ fiet dñi voluntas. In
crastino orate ip̄o & theophilo. qz dixerat ozem?
prius orando mortuū est. Amatores aut̄ iohānis
iohannite appellati sunt. Cum scdo aut̄ exilieretur
iohannes. quidā iohannitaz ea die ecclesiā icēdūt
xx. die ianuarij. Flans aut̄ venit etia basilicā sena
tus opprehēdit. Iohannes aut̄ missus est in cucuffam
puulā āmenie ciuitatē. inde rursus ad phicōnem
Item quoqz terciū exiliat̄ est. Et dum duceretur
exilio. cognouit p̄ visionem diē in qua moriturus
erat. reuelante sibi basilico martire i comanis. vbi
dolore capitis & ardore solis vitam languore fi
niuit. xij. die septēbris. Innocentiū aut̄ papa &
occidentales epi. ab orientaliū omunione se suspē
derunt p̄ iohannis p̄iudicō. nec p̄ius eis omunica
uerunt. donec nomē eius inter p̄cessores ep̄os po
neretur. **Socrates.** Post paucū temp̄ gran
do vehemēs apud constantinopolim & ei? suburba
na cecidit. xxx. die septēbris. Quarta die aut̄ post
grandinē defuncta est augusta. **Soromenus.**
Tunc etiā quirin? calcedonensis ep̄s. iohannis
derogator. sccto pede defunctus est. Arsati? etia
frater ne ctarij iohannis successor. post paucū tem
pus defunctus est. cui nemo de iohannis p̄te cōmu
nicabat. Post quē ordinatus est accitus genere ar
menius. habitu monach? naturalī sapiā decorat?
Quo tempe hui? transeantes hystri. trachiaz de
uastabant. **Theodoriz.** Populū autē cum
cereis & lampadibz bosphorū nauigauit. theodo
sio iunioze ei multū supplicante. vt patri & matri
remitteret iniurias. **De quibusdā incidē
tibus & obitu impatoris archadij. Sigibert?**
Quo tempe ragadias? schita euz. cc. milibz
gothoz a scithia veniens italiam inuadit.
Ex hoc murmur blasphematiū intremu:
it in xpm. & xpianitatis tempora culpantes. felici
tatem gētū attollūt. Inter quos p̄cipue symach?
orator furebat. qui etiā scriptis eplis suis agebat
de ydolatria. et de repetenda ara victorie. Quoz
latratiuz ora iniecto eis osse veritatis obstruxerūt
augustin? libro de ciuitate dei & orosius hystoria
sua Prudenti? quoqz p̄cta luculēto metrici ope
ris libello blasphemias symachi refellit. Archadi?
impator ossa samuelis p̄phete a iudea constantino
polim transtulit. tam hilariter occurrētibz pplis
ac si eū viuētem cernerēt. augustin? apud yppone
affricē & hieronim? apud bethleē iude p̄ eplās in
ter se vsqz ad similitudine disceptant. de quibusdam
scripture capitulis. maxime de eo qd̄ dicit paulus
se petro in faciē restitisse. quia rephensibilis erat.
De quo hieronim? scripserat. qz paulus petz nō
reuera sed simulate rephendit. augustin? oradice
bat. q̄ eum reuera non simulate r̄ ephendit. Iram
dei p̄ morte iohannis nimia grandinis tempesta
cōstantinopolim incūbens. & mors eudoxie augu
ste subsecuta intēprat. Anno impij sui. xij. archa
dius impator orientalis timens filio suo octen n̄
puero theodosio. ei qz tuzorē sidigergē p̄sarum re
gem testameto designās obiit. Sidigergis tutelā

pūeri benigne suscipiens. pacem firmissimā euz ro
manis fecit mediane marutha mesopotamie ep̄o
Is maruthas & apud psas & apud romanos omī
mōis clarissim? hēbat. **Veice** terza dieb? .vij. mu
gitum dedit. **Stilico** regnū honorij affectās filio
suo tucherio. reipublice p̄nciosus efficiē. barba
ras gentes ip̄e alias regno imittens. alias cōsensu
suo fouens. vnde mō solito graui? eaz & maxie
wandaloz rebies p̄ gallias exarsit. **CLIII**

De libris augustini.

Archadij & honorij ep̄ibus augustin? in
ecclesia philosophat̄ est. Cui? librozū
tractatū & eplaz numerus plusq̄ ad
mille. xxx. extendit. multis numero non p̄phens.
Gennadius in libro de illustribz viris. **Au
gustinus** affer yppone regio opido ep̄s. vir erudi
tōne diuina & humana orbi clar? .fide integer. vi
ta purus. scripsit quāta nec inueniri p̄nt. Quis er
go gloriēt omīa se illi? hēre. aut quis tāto studio
legat quāto ille scripsit. Edidit iaz senex quod iu
uenis cepat de trinitate libros. xv. in quibz vt scri
ptura ait. introduct? in cubiculū regis. & deco
ratus veste multiplicaria dei sapiā. exhibuit ecclesi
am non hntem maculā aut rugam aut aliqd̄ hmōi
De incarnatōe quoqz dei. ydoneam euidit pietatē
de resurrectōe quoqz mortuoz silī cucurrit. sine
ritate licz mīm? capiētibz dubitatōne de abortiuis
ingesserit. catholic? remāsit. **Hieronim?** ad desi
derium **Augustin?** ep̄s volans p̄ montiū cacu
mima quasi aquila. & ea que in motiū radicibz hnt
nō p̄siderans. multa celoz spacia. terrarūqz. sicus
& aquaz circulū claro h̄mone p̄nunciat. **Pro
sper** in libro de vita cōtemplatiua. **Sanct?** au
gustinus ep̄s acer erat ingenio. suanis eloquio.
secularis literature pitus. i ecclesiasticis laboribz
oposus in quotidianis disputatōnibus clarus. in
omī sua actōne circūspectus. in expositōne fidei
no stre catholic? in questionibz absoluen dis acut?
in reuincēdis hereticis circūspectus. & i explanā
dis scripturis canonis cū cautus. quē in libell̄ meīs
p̄ possibilitate mea sum secutus. **Actoz.** **Hic
itaqz** vt in gestis eius legit̄. sapie lumē p̄fulgidū
ppropriaculū veritatis. & fidei cutamentū. omēs
ecclesie do ctōres tam ingenio q̄ scia vicie incom
pabiliter. florens tam virtutū exemplis. q̄ affluen
tia do ctinaz. Etem tan a scripsit vt non solum
ab aliquo toto vite sue tempe scribi. sed nec q̄oz
possint lectōne p̄curā. Huius em̄ libroz tractatu
um & epistolarum numerus. plusq̄ ad mille. xxx.
vt dictū est extendit. vt merito illi d̄ ei dictuz cō
ueniat. mentitur qui te totū legisse fateē.

CLIII De nomibus libroz eius qui apud
nos reperunt̄.

Deter illos itaqz libros quos euz adhuc
cathecuminū scripsisse iaz supra dixim?
scz soliloquioz li. ij. de immortalitate aie
li. i. de beata vita. li. i. de ordine. li. ii. de academi
cis. li. ij. de disciplis liberalibus. li. j. Scripsit etiā
que sequunt̄. De ofessionibz suis li. xij. De mozi
ribus ecclesie & moribus manicheoz li. ii. De tri
nitae li. xv. Contra faustū manicheū li. xxxij. En
cheridion ad laurentiū li. j. ad hieronimū de origi
ne anime li. i. ad eundē de verbo iacobi quicūqz to
tam legem h̄auerit offen. aūt li. i. ad eundē d̄ hoc
q̄ paulus vere rephendit petruz li. i. ad ambrosiū
p̄ elibitez de errore priscillianistaz li. i. de musica
li. sex. de diuinatione demonum librum vnum. de

diuersis heresibus lxxvii. li. i. Ad qd vult deus
dyaconū li. i. de vera religione li. i. de vita xp̄iana
li. i. de agone christiano li. i. de utilitate creden di
libz vnu. de octo questionibz veteris testamenti
librum vnu. de gratia noui testamti li. i. de magi-
stro li. i. de cura p mortuis gerēda li. i. de diuersis
osuetudinibz ecclesie ad inquisitionē ianuarij li. ij.
Contra feliciānū de vnitāte trinitatis librum vnu
de fide vel simbolo li. i. ad aureliū de ope mona-
choz li. i. de octo q̄stionibz dulcicij libz vnum. ad
pspey & hilariū de p̄destinatōe & p̄seuerātia scōz
libros duos. de mendacō li. i. altercatōnis cū maxi-
mimo ep̄o arrianoz li. i. contra eundē maximum
li. i. contra manicheos li. i. contra adimantū mani-
cheum li. i. ad valeriū comitē de nuptijs & ocupi-
scētia li. i. ad eundē contra iulianū pelagianistaz
li. i. de pastoribz & ouibz libros duos. de baptis-
mo contra donatistas libros septē. ad marcellinū
de baptismo puuloz li. ij. de vnicō baptismo li. i.
de spū & litera libz vnu. de cōcupiscētia carnis
aduersus sp̄m orōnes quatuor. contra quinqz ho-
stium genera li. i. de p̄destinatōe diuina li. i. de na-
tura boni contra manicheos li. i. de q̄stionibz orō
sū ad eundem li. i. de fide ad petrum librum vnu
de cathezizandis rudibz libz vnu. de p̄ntia dei ad
dardanū li. i. de doctrina xp̄iana li. ij. speculuz li.
vnum. **C**ontra donatistas post collatōnem cum
eis h̄tam li. i. de aīma & eius origine li. ij. cōtra
simonem arrianoz li. i. contra questiones eozdē
libz vnum. contra aduersariū legis & p̄phetarum
li. ij. solutōnum diuersaz questionum ab hereticis
obiectaz li. i. contra mendaciū li. i. ad uitales de
gratia dei libz vnu. ad casulanū p̄sbyteruz de ie-
tunio sabbati libz vnum. de bono coniugali librum
vnum. de adulterinis cōiugijs ad pollentiū libz
duos. de bono viduitatis ad iulianū libz vnu. de
virgitate libz vnum. de decem cordis psalterij li.
vnum. de peitētia libz vnu. de patiētia libz vnu
de libero arbitrio li. ij. contra eplam manichei q̄
d̄ fundamentū libz vnum. de duabz aīabz cōtra
manicheos libz vnu. contra iulianū pelagianum
li. ij. contra eplam p̄meniani donatiste libros tres
pra lras petilianū li. ij. cōtra cresconiū grammati-
cum donatistā libros quatuor. ad simplicianū me-
diolanum ep̄m de diuersis questionibz libros du-
os. de cōtinentia libz vnu. de quātitate aīme libz
vnum. de vidēdo deo ad paulinū libz vnu. de se-
cundo aduentu dñi ad esichū ep̄m li. i. ad volusia-
num de quibusdā questionibz ab eo missis librum
vnum. responsionis ad marcellinū librum vnum
ad vincētiū librum vnum. **A**d deo gratias de
septem questionibus expositis contra paganos.
ad bonefaciū de correctōne donatistarum libz
vnum. ad macedoniū libz vnu. ad dyoscoz libz
vnum. ad paulinū ep̄m libz vnu. ad enodiuū ep̄m
libz vnu. ad p̄bam religiosā feiaz libz vnu. ad op-
tatum ep̄m li. i. ad gloriū eleusi nū & ceteros q̄bz
hoc gratum est libz vnum. ad pascentiū comitem
arrianū libz vnum. cōmonitōriū ad fortunacianū
librum vnum. de ciuitate dei li. xxij. expositōis sim-
boli contra iudeos & paganos & hereticos libz
vnum. ad paulinum & etrapium de p̄fectōe iūsti-
cie li. i. ad thimasiū & iacobū de natura & gra-
tia libz vnu. ad valentiū & cum illo monachos
de gratia & libero arbitrio libz vnu. ad eosdem
de correptōne & gratia li. i. ad sicutū p̄sbyterum
contra pelagianū libz vnu. de incarnatōne xp̄i li

broz duos. de fide & opibus li. i. de disciplina xp̄i
ana libz vnu. de simbolo tractat. quatuor. de tē-
pore barbarico li. i. de lxxij. questionibz librum
vnum. de genesi contra manicheos librum vnum
sup genesim ad lram li. xij. questionū in eptatico
li. vij. locutōnum in eptatico li. vij. annotatōnum
in iob libz vnum. sup psalteriū tractat. cl. super
mulierē fortem quis inueiet tractatū vnu. de ser-
mone dñi in monte libros duos. de questionibus
in matheo & luca libros duos. **D**e cōsonantia ma-
thei & luce in generatōibz domi tractatū vnu
sup euāgelii iohannis. tractatus vel omelias siue
sermōnes. cxxij. de verbis domi tractatus. lxx.
de verbis apostoli tractatus. xx. sup epistolā pau-
li ad romanos libz vnu. sup epistolā ad galathas
libz vnu. de uerbis iacobi ante omnia nolite iurare
&c tractatū vnu. sup primā canonicā iohannis tra-
ctatus uel omelias. x. regulā de institutōne cano-
nicorū libz vnum. retractatōnū libz vnu. suoz quo-
rundam libros duos. epistolas suas ad diuersos.
cl. sermōnes diuersos. cc. **CLV** De nominibus
ceterorū quos videre non potui.

Scripsit etiā p̄ter hec quedā alia que nul-
q̄ vidisse me recolo. scz acta contra fo-
tunatum manicheū li. i. de genesi ad lraz
librum vnu. quem reliquit imp̄fectū. **P**sal-
mum contra partem donati. cōtra epistolam donati li.
vnum. epistole ad romanos inchoatā expositōnem
librum vnum. contra partem donati libros duos
Cōtra felicē manicheū libros duos. p̄tra secundū
manicheū libz vnum. cōtra hilarium tribuniciū
libz vnum. cōtra id quod attulit ceterius a dona-
tistis libz vnum. **P**robatōnum testimoniōz cōtra
donatistas libz vnum. cōtra nescio quē donatistā
libz vnum. admonitōrium donatistaz de maxima
nistis libz vnum. expositōis epistole iacobi libz
vnum. de maximianistis cōtra donatistas li. duos
Breuiulū collatōis cum donatistis libros tres. ad
emeritū ep̄m donatistaz post collatōnem librum
vnum. de gestis pelagij libz vnum. cōtra pelagiū
& celestinū duos li. gestoz cū emerito donatistā.
vnum. cōtra gaudētiū ep̄m donatistaz duos.
cōtra epistolas pelagianorū quattuor. **H**oz oīm
in libro retractatōnum repiunt tm. xxvj. volumi-
na que cōtinent li. ccxxij. **C**eteros em̄ nōdum fe-
cerat. quādo istos retractauit. **I**nueniunt autem
eius libri cum epistolis & tractatibz circū. decc.
exceptis simonibus quoz nō est numerus. ferē aut
scripsisse libellū de aīma & spū. qui nunc ap̄ scola-
sticos precipue habetur. sed mihi nō uidet liber il-
le stilum augustini sapere. nec inē augustini libros
in armarijs publicis & antiq̄s inueniē. **E**st autem
liber iste p̄cul dubio utilissimū. & eleganti. diser-
te atz cōpendiosissime compositz. mihi qz uidet ex
augustini libris diuersis. ad cōpendiū extractū qd
magister hugo de s̄cto uictore fecisse ferē. **D**e
hoc aut libz multa in nostris opibus locis agruif
inserunt. **E**x p̄dictis libris augustini multa quo-
qz in his per diuersa loca inserui. **H**ic etiā quozū
dam ex eis flosculos precipueqz cōfessionum eius
supponere uolui in hūc modū. **CLVI** **F**lores
eius de inuocatōne & laude dei.

Agnus es domie & laudabilis ualde. &
sapie tue nō est numerus laudare te uult
homo aliqua porciō creature tue. homo
circumferēs mortalitatē suaz testimoniū peccati
sui. testimoniū. qz supbis resistis. **E**t tam te laudatē

vult. Tu excitas ut lauderis. quia fecisti nos ad te
& inquietū est cor nostrū. donec requiescat in te
Inuocat te dñe fides mea. quā inspirasti mihi per
hūanitatē filij tui. p. misteriu p. dicatozis tui. Quo
modo inuocabo deum meū. Qm̄ vtiq; in meisuz
eum inuocabo. Et quis est locus in me quo veias
in me. Ita ne deus meus quicq; in me est quod ca-
piat te. An potius non eē nisi essem in te in quo
om̄ia. Et sic dñe quo te inuoco. cum in te sim.
aut vnde venias in me. Quo recedat extra celum
& terrā vt inde veniat in me deus me? qui dixit
celum et terram ego implebo. Capiunt ne ergo te
celum & terra. qm̄ implet ea. an non habes neces-
se. ut a quoq; continearis qui contines om̄ia. qm̄ q̄ im-
ples continendo implet. Non em̄ vasa que te plena
sunt stabilē te faciunt. quia & si franganē non ef-
funderis. & cum effunderis sup nos. non tu iaces
sed erigis nos. non tu dispgeris sed colliges nos.
Sed quo implet om̄ia te toto implet oīa. An qz
non pnt totū te cape om̄ia. ptem tui capiunt. an
vbiq; totus es. & res multa te totum capit. Quid
es ergo deus me? Quid rogo nisi dñs me? Sum
me. optie. potentissime. secretissime. pntissime. pul-
cerime. stabil' & incomphensibilis. imutabil'. mu-
tans om̄ia. nunq; nouus. nunq; vetus. mouās oīa
& in vetustate pduens supbos & nesciunt. Semp
agens. semp quiet'. colligens & non egens. por-
tans et implet & ptegens. creans & nutriens &
pficiens. querēs cuz nihil desit tibi. Amas nec estu-
as. zelas & securus es. penitet te et non doles. ira-
sceris & tranquill' es. opa mutans nec mutās cō-
siliū. Recipis quod inuenis. & nūq; amisisti. nū-
q; iops. & gaudes lucris. Nunq; auar'. & vsuras
exigis. Superogāt tibi ut dēas. & quis habet quic-
q; non tuū. Reddis debita nulli debēs. donas dñi
ta nihil pdens. Et quid dixi m? Deus me? vita
mea. dulcedo mea sancta. aut quid dicit aliq; cuz
de te dicit. & ve tacētib' de te. quia loquaces mu-
ti sunt. Quis mihi dabit ut venias in cor meum;
& inebries illud & obliuiscar mala mea. & vnum
bonū meū amplectar te. Quid mihi es. Miserere
vt loquar. Quid tibi sum ipse. ut amari te iubeas a
me. & nisi faciā irascaris mihi & mīneris igētes mi-
serias. pua ne est ipa mihi si non amē te. Dic mi-
hi p mīatōes tuas domie de? meus quid mihi sis
Dic a me mee. salus tua ego sum. angusta est do-
mus aīnie mee quo venias. oro ut dilatez abs te.
ruinosa est. refice eam. habet que offendāt oculos
tuos. sed quis mūdabit eam. Ab occultis meis in
me det. a. a. p. s. e. **LVII. De confessione**
peccati infantie eius.

Nonne tibi plocut' sum aduersū dīcta
mea deus me? & tu remisisti impietatez
peccati mei. Nō iudicō cōtendam tecuz
qui veritas es. nolo em̄ fallere me ipm̄. ne mentiaē
iniquitas mea sibi. Non ego iudicō otendo tecum
quia si iniquitates obf. d. d. q. su. Sine me tam loq;
quia qm̄ ecce mīa tua est. nō homo irrisoz me? cui
loquor. Et tu fortasse irrides me. sed cōuersus mi-
sereberis mei. Quid est em̄ quod volo dicē deus
meus. nisi quia nescio vnde venerim in hanc vitā
mortalē. siue mortē uitalē nescio. Excepunt me cō-
solatōes lactis humani. nec mater mea. uel nutri-
ces mee sibi vbera implebant. sed tu mihi domie p
eas dabas alimentū infantie fm̄ institutōne tuam
& diuitias usq; ad fundum rerum dispositas. Tu
etiā mihi dabas nolle āplius quā dabas. & nutri-

entibus me dare mihi velle quod eis dabas. dare
em̄ mihi p ordinatū affectū volebant. quo abūda-
bant ex te. Nam bonū erat eis. bonū meum ex eis
quod ex eis nō. s; p eas erat. ex te quippe bona oīa
deus. & ex te salus mihi vniuersa. Quod aī aduer-
ti postmodū clamāte te mihi. p hec ipa q̄ tribuis i-
tus et foris. Nam tunc quidē sugere nozā. & ad-
quiescere delectatōib'. flere aut offensiones car-
nis mee nihil ampli'. Et ecce paulatim sentiebam
vbi eē. & voluntates meas uolebā oīdere eis. p
quos implemē. & non poterā. quia ille intus erat
illi aut foris. Itaq; iactabā mēbra & uoces. signa
similia uoluntatib' meis. qualia poterā. & cū mi-
hi non obtempabāt. uel nō intellectu. uel ne obef-
set indignabar. & me de illis flendo uindicabam.
Tales esse infantes didici. & me talē fuisse magis
ipm̄ mihi indicauerūt nescientes q̄ scientes nutri-
tores mei. Vnde aut tale aīmal. nisi abs te de? me-
us. aut quis erit sui artifex. aut ulla uena trahitur
aliunde. qua esse & uiuere curzat in nos. preterq;
quod tu facis nos dñe. cui eē & uiuere non aliud
atq; aliud est. quia sūme esse & sūme uiuere idip-
sum es. Sūmus em̄ es & non mutaris. neq; pagie
in te hodiern' dies. & tam in te pagie. quia in te
sunt & ista om̄ia. Non ei hērent uias et āscēdi nisi
cōtines ea. Et quoniā anni tui non deficient. anni
tui hodiernus dies. Et q̄ multi iam dies nostri &
patrū nostrorū p hodiernū tuū trāsierūt. & ex il-
lo acceperūt modos ut utrūq; subsisterent. et ad
huc alij trāsibunt et accipient ut utrūq; subsistāe
Tu apt' idem ipse es. Et om̄ia crastina atq; ultra.
om̄iaq; hesterna et retro. hodie facies. hodie feci-
sti. Exaudi de? Ve peccatis hoīm. Et homo dicit
hec. et miseris eius. quia fecisti eum. et peccatū
in eo non fecisti. Quis mihi cōmoroet peccatum
infantie mee. quia nemo mudo? a peccato. cuius
vn us. diei est uita sup terrā. Quid ergo tunc pec-
cabam. an quia uberib' imbiabā plorans. Naz siqui-
dem nūc faciā. non quidē uberib'. sed esce cōgruē
ti annis meis ita imbians deridebor atq; reprehē-
dar iustissime. Tunc ergo reprehēdēda faciebam. s; qz
quia reprehēdētē intelligē non poteram. nec mos
nec ratō sinebat me reprehēdi. Itaq; ibecillitas mē-
broz infantiliū innocēs est. non aīmus infantium
uidi ego et sum exptus zelātē puez. Nondū loque-
batur et int uebat pallidus amaro aspectu colla-
ctaneum suum. Qz si iniquitatib' cōceptus sum.
et in pec. cō. m. m. m. ubi queso te domie de? me?
ubi aut quādo innocēs fui. **CLVIII. De confes-**
sione peccati puericie.

Infantie mee successit puericia unde loq;
incepti. et uite humane pcellosam societa-
tem igressus sum. altius pendēs ex auto-
ritate pentum. natuq; maiorū hoīm. Deus meus qz
ibi mi serias exptus sū et ludificatōes. quādo qui
dem mihi recte uiuere puero id pponēbat. obtem-
pare monentibus. ut in hoc seculo flozerē et excel-
lerem linguosis artibus ad honozē hoīm. et falsas
diuitias famulātibus. Inde in scolā datus sū. ut li-
teras discerē. in quibus quid utilitatis eēt ignora-
bam. Miser. si tamen segnis eēt in discēdo uapula-
bam. Laudabatur enim hoc a maioribus. et multi
ante nos uitam istam agētes pstruxerāt erūnosas
uias. per quas transire cogebamur multiplicato
labore et dolore filiis ad ā. Peccabam? autēz min?
scribendo aut legēdo aut cogitādo de literis quaz
exigebatur a nobis. Non enim deerat dñe meōzia

vel ingenium que nos habere voluisti pilla etate factis sed ludere delectabat. & in nos ab eis vindicabatur qui talia utiq; agebant. Sed maior nuge ne goria vocant. puerorum aut cum sunt puniunt a maioribus. Et tamen bene mihi fiebat. & non faciebam ego bene. Non enim discere nisi cogere. Nemo autem benefacit iure etiam si bonum est quod facit. nec qui me urgebant benefaciebant. sed bene mihi fiebat abs te deus meus. Illi enim non intuebantur quo referret. quod me discere cogebant. praterquam ad satandas insatibiles cupiditates copiose impie. & ignominiose glorie. Tu vero cui numerati sunt capilli nostri. errore omnium qui mihi instabant ut discere vtebaris ad utilitatem meam. meo autem qui discere volebam utebaris ad penam meam. quia plecti non eram indignus tantillum puer tantum peccator. Ita de non benefacientibus beneficiebas mihi. & de peccante me ipso iuste retribuebas mihi. Iussisti enim & sic est. ut peccata sibi omnia animus inordinatus. Tenere cogebarene nescio cuius errores. oblitus errorum meorum. & plorare didonem mortuam. quia se occidit ob amorem. cum interea me ipsum in his a te morientem deus vita mea sicis oculis ferrent miserum. Quis enim miserum non miserate seipsum. & flente didonis mortem que fiebat amando eam. & non flente mortem suam. que fiebat non amando te. Deus lumen cordis mei. & panis oris mei. iunctus anime mee. & virtus maritatis mentis meae. & sensus cogitationis mentis mee. non te amabam & fornicabar abs te. et fornicanti sonabat utiq; euge euge. Amicitia ei huius mundi fornicatio abs te. **V**e ubi flumens moysis huiusmodi. quis resistet tibi. Quoad non succaberis quousque volues filios eue in mare magnum & formidolosum quod vix transeunt qui lignum conscenderunt: non ego in te legi. & tonantem iouem & adulteratem fingebat hec homerus. hominibus flagitiosis diuina tribuendo ne flagitia flagitia putarent. & ut quicumque ea fecisset non homines peccatos. sed celestes deos putaret imitari. Laudes tue domine suspenderunt palmitem cordis mei ad te ut non rapere per inania nugarum turpis preda volatilibus. vultum tuum domine requiram. nam longe a vultu tuo erant affectu turboso. Vide domine patientem. ut vides quod diligenter obseruent homines pacta litterarum & sillabarum a prioribus locutoribus accepta. & a te pacta perpetue salutis accepta negligant. ut si quis contra gratiam disciplinam sine aspiratione hominem dixerit. magis displiceat hominibus. quam si contra preceptum tuum hominem oderit cum ipse sit homo. Et certe non est interitum litterarum scia quam scripta conscientia. id est se alij non facere quod nolit pati. **Q**uam secretus es habitans in excelsis in silentio. deus magnus solus. lege infatigabili spargens penales cecitates. supra illicitas cupiditates. Dico hec & confiteor tibi deus meus. in quibus laudabar ab eis quibus placere erat mihi tunc honeste viuere. non enim videbam voraginem turpitudinis. in qua pietus eram ab oculis tuis. Eram tamen etiam tunc viuens & sentiebam. meaque incoluntate vestigiis secretissime unitatis exquirebam. Hoc autem peccabam. quod non in ipso sed in creaturis eius. me atque ceteras voluptates. sublimitates. veritates que rebam. atque ita in dolores. confusiones. errores irruerebam.

CLIX De confessione peccati adolescentie. Idem in secundo libro.
Recordari uolo transactas seditates meas non quod eas amem. sed ut amem te deus meus. Amorem amoris hoc facio. recolens vias meas neque

simas. in amaritudine cogitationis mee. ut tu dulcescas mihi. dulcedo non fallax. **F**elix & secura. colligens me a dispersione mea. in qua frustrati discisus sum. dum ab uno te auersus in multa euani. exarsit enim in adolescentia. & siluere ausus sum umbrosis amoribus. & conuerui coram oculis tuis. mihi placens et placere cupiens oculis hominum. **E**t quod erat quod me delectabat nisi amare & amari. Sed non tenebat modum ab animo usque ad animam. quatenus est luminosus limes amicitie. sed exaltabantur nebule delinosa occupata carnis. & scatebant pubertatis. et obnubilabant eorum meum. ut non discernere serenitas dilectionis a caligine libidinis. sed utrumque in confuso estuabat. Inualuerat super me ira tua et nesciebam. iamque longinquus a te et sinebas iactabar et effudebar ac diffudebam. **O** tardum gaudium meum. tacebas tunc et ego ibam longe a te. Porro ibam in plura et plura sterilia semina dolorum superba deiectione et iniqua lassitudine. quis mihi modularetur erunam meam et nouissimam reum fugaces pulchritudines in usus verteret. et usque ad conjugale litus exestuaret fluctus carnis mee. felicitas abscessus. prater regnum celorum. expectarem amplexus tuos. sed efferebam miser sequens impetum fluxus mei relicto te. et excessi omnia legitima mea. nec euasi flagella tua. Quis enim hoc mortaliuam tu semper aderas misericordie seuiens. et amarissimis asperges offensionibus. omnes illicitas iocunditates meas. ut ita quererem sine offensione iocundari et ubi hoc posse non inuenire quicquam prater te domine qui fingis laborem in precepto. percutis ut sanes. occidis nos ne moriamur abs te. **M**onuit autem me mater mea cum ingenti sollicitudine ne fornicarer. qui mihi monitus mulieres videbant. quibus obtempere erubescere. Illi autem tui erant et nesciebam. et in illa contemnebaris a me filio eius. Sed preceps in tanta cecitate. ut inter coetaneos meos puderet. me minoris dedecoris. quando audiebam eos iactantes flagitia et tanto magis gloriantes. quanto magis turpes eunt et libebat facere non solum libidine facti. sed etiam laudis. Quis dignum est vituperatione nisi vitium. ego ne vituperarer vitiosior fiebam. Et ubi non suberat quod admissio equarer peccatis. fingebam me fecisse quod non feceram. ne eo viderer abiectionis. quo eram innocentior. Ecce cum quibus comitibus iter agebam platearum babilonie. et volutabar in ceno eius. tanquam in cinamomis et vnguentis preciosis. et in umbilico eius. quo tenaciter inherere. calcabat me inimicus inuisibilis. et seducebat me. quia ego seductilis eram. **R**elaxabant etiam mihi ad ludendum habere. ultra tepam metum seueritatis in dissolutione affectionum variarum. et in omnibus erat caligo intercludens mihi deum meum serenitatem veritatis tue et prohibat quasi ex adipe iniquitas mea.

CLX De furto eius in piria commisso.
Hvreum punit lex tua domine. et lex scripta in corde hominis quam nec ipsa delet iniquitas. quis enim fur equo animo fure patitur. Et ego furtum feci nulla compulso egestate nec penuria. sed fastidio iusticie et sagina iniquitatis. Nam id furatus sum. quod mihi abstinere. et merito melius. Amari defectum meum. non illud ad quod deficiebam. Turpis anima desiliens a firmamento tuo in exterminium. non de decore aliquo sed de decore appetens. **I**sta enim poma que furat. sunt decreta precipue pulat. inde solam iniquitatem. Nam et si quis eorum in os meum intravit condimentum mihi factum fuit. erat enim mihi meliorum copia. illa autem decrepta ut

furarer. Nunc iugiter domine deus quero. quid me in
 furto isto delectauerit. & ecce spes nulla est. non
 saltē ut est quodam defectiva spes. & vmbatica vi
 cijs fallentibus. nam et supbia celsitudinem imitatē.
 cum tu sis sup oia deus excelsus. et blandicie ama
 ri volunt. cum nihil sit tua caritate blandi? Igni
 uia quietē appetit. et que quies certa pter dominū
 Luxuria satietatē. & tu es plenitudo & indeficiēs
 copia incorruptibilis suauitatis. Auaricia multa
 possidet. & tu possides omnia. Inuidia de excellen
 tia licigat. te autē quid excellenti? Ira vindictam
 querit. te autē iusti? quis vindicat. Tristitia rebus
 amissis cōturbat. quia ita nollet sibi. sicut tibi ni
 hil potest auferri. Ita fornicatē aīma cū auertitur
 abs te. & querit extra te ea que pura & liq̄da non
 inuenit. nisi cum redierit ad te. Puerse te imitā
 tur omēs. qui longe se faciunt a te. & extollunt se
 aduersū te. sed etiā sic te imitādo iudicant te crea
 torem esse omīs nature. & ideo non esse quo oīno
 recedat a te. Quid ergo in illo furto dilexi. & in
 quo teum meū puerse imitatus sum. An libuit fa
 cere contra legem saltem fallacia. quia potentatu
 non poterā. ut increatā libertatē captiu? imitaret
 faciendo impune quod non liceret tenebrosa omī
 potentie similitudine. Ecce est iste seruus fugiens
 dominū suum. & cōsecut? vmbam. O putredo.
 O monstr? vite & mortis pfunditas. Potuit ne li
 bere quod non licebat. non ob aliud nisi quia non
 licebat. Gratie tue domine & misericordie tue de
 puto. quia peccata mea tanq̄ glacies soluisti. gra
 tie tue deputo etiā quecunq; malo non feci.
 Quid enim facere non potui. Non ergo me de
 rideat quis ab illo medico egrum sanari. a quo si
 bi preslitum est ut non egrotaret vel potius ut mi
 nus egrotaret. Quis est autē qui doceat me. nisi q̄
 illuminat cor meum. & discernit vmbas eius. qz
 in illis pomis mihi voluptas non erat. erat in ipso
 facinore. quam faciebat cōsorcium simul peccanti
 um. Nam conficatio cōsorciorū animoz accende
 bat prauitatem cupiditatis mee. Et quid erat ille af
 fectus aīmi. risus erat quasi titillato corde. q̄ eos
 fallebam? qui hec a nobis fieri non putabant. &
 vehemēter nolebant. Nemo autē solus facile ridet.
 nisi cui aliquid nimis ridiculū sensib? occurrit ani
 mo. ego igitur solus id omnino non facere. Oni
 mis inimica amicitia. seductō mentis inuestigabil
 ex ludo & ioco nocēdi audiatas. nulla luci. nulla
 ulciscendi libidine. s; cum dicē eamus & faciamus
 pudet non esse impudentē. Quis aperiet hanc tor
 tuosissimam & implicatissimā nosositatem que se
 da est. nolo eam videre. te volo iusticia pulchra &
 decora honestis luminibus & insatiabili satietate
 Quies est apud te valde & vita imperturbabilis.
 Qui inerat in te. intrat in gaudiū domi sui. & nō
 timebit. & habebit se optime in optimo. Defluxi
 ego a te. & erraui deui? a stabilitate tua. & fact?

suz mihi regio egestatis. **CLXII** De amozib?
 eius illicitis. **CLXIII** Idem in libro terco.

Ueni carthaginem. & circūstrepebat me
 vndiq; sarrago flagitiosoz amoꝝ. Ode
 ram securitatē. & viam sine musculis.
 quoniam fames erat mihi incus ab interiorē cibo
 teipo deus meus. & ea fame non esuriebam. s; etiā
 sine desiderio alimentoz corruptibiliū. non quia
 plenus eis eram. sed quo inaniore fastidiosior.
 & ideo non bene valebat aīma mea. sed vlcerosa
 p̄ficiēbat se foras misabiliter scalpi auido conta

etu sensibilibus. Amare & amari dulce mihi erat.
 magis si amāris corpe fruerer. Venam igit? amicitie
 cōinquinabā sordibus cōcupiscentie. candorem
 qz eius obnubilabā tartaro libidinis. Deus me? qn
 to mihi felle suauitatē illā. & q̄ bonus aspisti. ra
 piebāt me spectacula theatra. Quid est autem
 q̄ ibi homo vult dolere. cum spectat luctuosa &
 tragica. q̄ tamē ipse pati nollet. & tamē pati. vult
 ex eis dolore spectator & ipse dolor voluptas ei?
 est. Quid est nisi miserabilis insania. q̄q̄ cum ipse
 patit? miseria. cum aliis cōpatit? misericordia dici
 solet. Sed qualis tandem misericordia in rebus fi
 ctis & scenicis. Non em̄ ad subueniendū puocatē
 auditor. sed tū ad dolendū inuitatē. Et si calamita
 tes iste sic agant. ut qui videt nō doleat. abscedit
 inde fastidians & reprehendēs. si autē doleat ma
 net intentus & gaudens. lacrimę ergo amantur &
 dolores. Certe omīs homo gaudere et amare vlt
 an cum miserum neminē esse libeat. libet tamē esse
 misericordes. Quod quia non sine dolore est. hac
 vna causa amant? dolores. Et hoc de illa vena amicitie
 est. Sed quo vadit quo fluit. ut quid decurrit
 in torrentē picis ebullientis estus imanes tetraruz
 libidiniū. in quos ipa mutat & vertit p̄nutū p̄zi
 um de celesti serenitate detorta & deiecta. Repu
 dietur ergo misericordia. Nequaq;. Ergo amenē
 dolores aliquādo. Sed caue immundiciā aīa mea
 sub tutore deo meo. Neq; em̄ nunc non miserios.
 sed tunc in theatris cōgaudebam amantibus. cum
 sese fruebant p̄ flagicia. q̄uis imaginarie gereren
 tur hec in ludo spectacula. Cū autē sese amittebāt
 quasi misericors tristabar. & vtrūq; delectabat
 tamen. Nunc vero magis inferior gaudētē i fla
 gicio. q̄ velut dura perpessum detrimenta p̄icio
 se voluptatis et amissione misere felicitatis. Hec
 certe verior est misericordia. sed non ea delectatē
 cor. Nam & si appbatur officio caritatis qui dolet
 miserum. mallet tamē vtrūq; non esse quod doleret
 qui germanicus misericors est. Nonnullus itaq;
 dolor appbandus est. nullus amandus. Hoc enim
 tu domine deus qui amas animas. longe alteq; pu
 rius q̄ nos & incorruptibilis misereris. q̄ nullo
 dolore sauciaris. Et ad hec quis ydoneus.

CLXII De studiis eius et errore mani
 cheozum.

Usitato iam ordine discendi. pueneram
 in quendam librum cuiusdam ciceronis
 de exhortatione ad philosophiam. q̄ mu
 tauit affectum meū. et ad teipm domine
 mutauit preces meas. viluit mihi repente omīs ua
 na species. et sapiētie immortalitatem cōcupisce
 bam estu cordis incredibili. et surgere iam ceperā
 ut ad te redirem. In eo libro manifestatur illa apo
 stoli admonitō. Videte ne quis uos seducat per
 philosophiam et inanem seductōnem rē. Sed tūc
 deus lumen cordis mei. nondum mihi apostolica
 ista nota erant. hoc tamen solo in illa exhortatōe
 delectabar. q̄ non illam aut illam sectā. sed ipam
 quecunq; esset sapientiam ut diligerem et quererē
 et tenerem fortiter excitabar smone illo. et accē
 debar et ardebam. Et hoc solum me in tāta flagra
 tia refringebat. q̄ non erat ibi nomen xp̄i. quod i
 ipso lacte matris tenez cor meum pie biberat. et
 alte retinebat. Et quidquid sine hoc nomine fuiss;
 q̄uis literatum et expolitū et veridicum. non me
 totum rapiebat. Itaq; institui i scripturas sctas
 animum itendere. et ecce uideo rem non detectaz

supbis. nec nudatā pueris. sed incessu humilem. successu excelsam. & velatā misteris. Et non erā ego talis. vt in eum intrare possem. & ad ei? gressus inclinare ceruicē. sed visa est mihi idigna quā tulliane comparem dignitati. tumor em̄ meus refugiebat modū eius. & acies mea non penetrabat interiora eius. Verūtāme illa erat que cresceret cupulis. sed ego fastu turgidus mihi grandis eē vi debar. Itaq; incidi in hoies supbe delirantes. carnales et loquaces. qui dicebant veritas veritas. & nusq; erat in eis. Ve ve quib? gradib? deductus sum in pfunda inferi laborans & estuans inopia veri. cum te deus meus non secūdū intellectu mē tis. quo me beluis prestare voluisti. sed fm̄ carnis sensum querere. Tu autē eras interior intimo meo & supior sūmo meo. sūme bone. pulcritudo pulcroz oīm. Offendi in illam mulierē audacem impem prudentie enigma salomonis. que me seduxit quia inuenit me foras hītantem in oculo carnis mee. & talia ruminantē apud me qualia p̄ illū vorassem. Nesciebā em̄ aliud vere quod est. Et quasi acutele mouebar. vt suffragerer stultis deceptoribus cum a me quererēt. vnde malū. & virū forma corpea deus finiret. & hēret capillos & vngues. Quibus rebus ignar? perturbabar. & a veritate recedens. in eam mihi ire videbar. quia malū non no ueram nihil esse. nisi priuatōnem boni vsq; ad qd omnino non est. Quod vnde nossem cuius videre vsq; ad corpus erat oculus. & animo vsq; ad facta ma. Et non nouerā spm̄ esse deum neq; quid in nobis esse fm̄ quod similes essem? deo. Neq; nouerā iusticiā interiorē veram. non ex consuetudine iudicantem. sed ex lege iustissima dei omnipotentis qua formarentē mores regionum & diez. p̄ regionib? & diebus. cum ip̄a vbiq; ac semper. nō alibi alia nec alias aliter. fm̄ quam iusti essent abrahā. y. & ia. & moy. & dauid. & illi omnes laudati ore dei. sed eos ab imperitiis iudicari iniquos iudiciis ex humano die. **CLXIII** **Excusatio** patriarchaz cōtra blasphemiam eoz.

Quidam indignantē cum audierint illo seculo licuisse iustis aliquid quod isto seculo non licet iustis. & quia illis aliud p̄ cepit deus. istis aliud. p̄ temporalibus causis. cum eidem iusticie vtriq; seruiert. cum i vno homine. & in vno die. & in vnīs edibus videant aliud aliū mēbro congruere. & aliud iam dudū licuisse. & post horam non licere. quiddā in illo angulo p̄mitti aut iuberi. quod in isto iuste vetē & vindicē. Nunquid iusticia varia est et mutabilis sed tempa quibus presidet non pariter eunt. tempora enim sunt. Homines autem quoz vita breuis est super terram. quia sensu non valent causas cōtexere seculoz priorum. aliarūq; gentium quas experti non sunt cum his quas experti. In vno atē corpore vel die vel domo facile possunt vidē quid cui membro. quibus momentis quibus partibus. p̄sonis ue congruat. in illis offendunt. hic seruiunt. Hec ego tunc nesciebam et non aduertebam. et feriebant vndiq; oculos meos et non videbam. mala omnia fiunt cum tu dereliqueris fons vite. qui es vnus et verus rector. et creator vniuersitatis. et priuata supbia diligēt in pte vnū falsū. Itaq; pietate humili rediit in te. et purgas nos a mala consuetudine. et p̄cipius es peccatis cōfitemium. si iam non erigamus aduersum te cornua false libertatis auaricia plus habendi. et damno totū amittendi.

amplius amando p̄cipium nostrū q̄ te bonū oīm.

CLXIII **De carnali eius dolore sup amico defuncto** **Idē in libro quarto.**

Mine me domine. et da mihi circūire memoria presentis preteritos circūitus erroris mei. et immolare tibi hostiā iubilatōnis. Quid em̄ ego sum mihi sine te nisi dux i p̄ceptis. aut quid sum cum mihi bñ est nisi sugens lac tuū. aut fruens te cibo. qui non corūpit. Irrideant nos fortes et potētes. Nos autē infirmi et iopes ofiteamur tibi. Compauerā amicū societate studioz nimis carz. sed nondū sic erat amic? sicut est vera amicitia. qz non est vera. nisi euz tu eā agglutinas caritate diffusa in cordib?. Sed tam dulcis erat nimis cocta feruore pariliū studioz. Ecce tu imminens dorso fugitioz tuoz deus vltōnum et fons miar simul. qui ouertis nos ad te miris modis abstulisti hoīem de hac vita. Quo dolore otenebratū est cor meū. Quidq; cū illo cōica uerā sine illo i cruciatū mihi vertebat. solus fletus dulcis erat mihi. et successerat amico meo i dicitis animi mei. Vbi autē ide auferebatur aia mea. onerabat me grādis sarcina misie. que ad te dñe leuāda erat et curāda. Sciebā sed nec volebā nec valebam. Mihi autē quia ifelix loc? ego remāserā. vbi nec eē posse. nec inde recedē. Miser erā. et miser est omis animus iunct? amicitia ferit mortaliū. et dilaniat cū eas amittit. et tūc sentit miserā qua miser est et anteq; eas amittat. Porro tpa de die in die iferebant alias spēs. et alias mēdiaz. et paulati relac cinabant me p̄stinis generib? delectatōnū. quib? cedebat ille dolor me? Succedebāt autē nō quidē dolores alij. cause tñ alioz dolorz. Nam vñ me facillie ille dolor penetrauerat et icime. nisi qz fuderam in arenā cor meū. diligēdo mortuoz q̄ si nō moriturum. Maxime autē me recreabāt alioz amioz solatia. cum quib? amabam quod non p̄ te amabā. Et hoc erat ingens fabula et longum mendacium cuius adulterina confricatōne corrumpebat mēs mea p̄uriens auribus. Alia quoq; erant que i eis amplius animum capiebant. colloqui. corridere viciisim. beniuole obsequi. si mul legeze. his itaq; huiusmodi signis a corde amantiū et reclamantiū procedentibus per os. per linguam. per oculos. et mille motus gratissimos quasi fomitibus conflare animos. et ex pluribus vnum facere. hoc est qd diligitur in amicis. ita vt rea sibi sit humana conscientia. si amantem non reauerit. nihil querēs ex eius corpore p̄ter indicia beniuolentiē. hinc iste luctus si quis moriatur. et ex amissa vita morientium mors viuencium. beatus qui amat te. et amicum in te. et inimicum propter te. Nullū enim carum solus amittit. cui omnes in illo cari sunt. qui non amittitur. Et quis est iste. nisi qui fecit celum et terram et implet ea. et implendo ea fecit ea. Te nemo amittit. nisi q̄ dimittit. quo ite quo fugit. nisi a te placido ad te iratū. Nam vbi non inuenit legem tuam in pena sua. lex tua veritas est et veritas tu. Deus uirtutum cōuerte nos. et ostēde faciem tuam et salui erimus. nam quaqua uertum se uertit anima hominis. ad dolores figitur p̄terq; in te. tamen si figitur in pulcris extra te. et extra se. que tamen nulla essent. nisi ex te.

CLXV

Exhortatio animarum ut ab amore sensibilibus redeant ad deum.

Laudet te deus anima mea ex illis. s; n̄ ex
eis figat̄ glorio amoris p̄ sensus corpo
ris. Ecce em̄ ista decedūt vt alia succe
dant. & omnib; suis partibus constet infimā vni
uersitas. verbum autem dei nulq̄m discedit. Ibi fi
ge mansionem tuā o anima mea. saltez fatigata fal
lacijs. veritati cōmenda quidquid tibi est a verita
te. & non perdes aliquid & putrida tua reflore
scant. & fluxa tua p̄stringent̄ ad te. & stabūt tecū
ad semper stantem & p̄manentem deū. **V**e quid
puerſa sequeris carne; tuā. ip̄a te sequat̄ conuersa
Quidquid per illā sentis in pte ē. & ignoras totū
cui; he partes sunt. & tamen te delectat. **S**i si ad
totū p̄hēdēdū es; ydone; sens; carnis tue. ac n̄
etiam ip̄e in parte vniuersi accepiss; p̄ pena sua iu
stum modum. velles vt transiret quidquid existit
in presentia. vt magis tibi placerent omnia. **N**ā &
quod dicis per eundem sensum carnis audis. & n̄
vis vtq; stare sillabas. sed transuolare vt alie ve
niant. & totum audias. Ita semper omnia quibus
vnum aliquid p̄stat. & non sunt omnia simul. pl̄
delectant omnia q̄ singula si possint sentiri omnia
sed longe his melior est de; qui fecit omnia. ip̄e
est de; noster & non decedit. quia nec succeditur
ei. **S**i placet corpa. deū ex illis lauda. & i artificē
eor; retorque amorem. ne in his que tibi placent tu
displiceas. **S**i placent anime. in deo amentur. q̄
& ip̄e mutabiles sunt. & i ip̄o stabiliunt̄ fixe. alio
quā irent & perirent. In illo ergo amentur. & ra
pe ad eum tecum quas potes. & dic eis. **H**ūc ame
mus ip̄e fecit hec. & non est longe. nō em̄ fecit &
abiit. sed ex illo in illo sunt. Ecce ibi est vbi sapit
veritas. Intimus cordi est. & cor erauit ab eo. **R**e
dite p̄uaricatores ad cor. inherete ei q̄ fecit. **S**ta
te cum eo. & stabitis. requiescite in eo. et quieti cri
tis. **Q**uo itis in aspera. quo itis. **N**on est requies
vbi eam queritis. beatam vitam queritis in regione
mortis. **E**t quomodo est vita beata vbi nec vita.
Si descendit huc ipsa vita nostra. & tulit mortem
nostrā & occidit eā. et tonuit clamās vt redeam;
ad eū. & discessit ab oculis vt redeam; ad cor & i
ueniamus eum. **I**lluc em̄ abscessit. vnde uunq̄m re
cessit. quia illuc em̄ abscessit. quia mund; per eum
factus est. et in hoc mūdo erat. et venit i hūc mū
dum peccatores saluos facere. cui confiteē anima
mea. et sanat eā. quia peccauit illi. **F**ilij hominū vs
q; quo graui corde. **N**unquid et post descensū vi
te non vultis ascendere & viuere. **S**ed quo ascen
ditis quando in alto estis. et posuistis in celo os
vestrum. **D**escendite vt ascendatis. et ad teū ascē
datis. cecidistis em̄ ascendendo contra eum. **D**ic
eis ista vt plorent in conualle plozatiōis. et sic eos
tecu in rape ad deum. quia de sp̄itu ei; hec dicis
si dicis ardens igne caritatis.

**CLXVI. De vano amo
re laudis & scientie secularis.**

Cripsi libros de pulcro & apto. puto
duos aut tres. tu scis deus. **Q**uid autem
mouit me domine vt ad hierium romane
vbis oratozem scriberē illos libros. quem nō noue
ram facie. sed amauerā ex doct̄ime fama. que illi
clara fuit. **L**audat̄ homo & amatur absens. **V**trū
nam ab ore laudantis intrat in cor audientis amor
ille. absit. sed ex amante alio accendit̄ ali; **H**inc ei
amatur qui laudatur dum non fallaci corde laudā
tis p̄dicari creditur. id ē cū amās eū laudat. **S**ic ei
amabam tunc homines ex hominum iudicio nō em̄

ex tuo deus me; in quo nemo fallit. Ita eū lauda
tū amabā. quoniā & me laudari vellem. **N**ō autē
ita vellem laudari & amari sicut hystriones. quāq;
eos & ip̄e laudarem & amarem. sed mallē odio
haberi q̄ sic amari. **V**bi distribuēt̄ illa pōdera va
rioz amorum in anima vna. **Q**uid est qd̄ amo in
alio. quod rursus nisi odisset non a me detestarer
& repellereim. cum vterq; uost; sit homo. **G**rande
p̄fundum est ip̄e homo cuius etiā; capillos tu dñe
numeratos habes. & non minūē in te. & tamē ca
pilli eius magis numerabiles q̄ affect; ei;. & mo
tus cordis eius. **C**onfiteor tibi q̄ illū magis i amo
re laudantiū amaueram. q̄ i rebus ip̄ius de quibus
laudabat̄. quia si vituperādo at; spernendo ea ip̄a
narassent. nō accenderet in eo. **E**t certe res nō alie
forent. nec homo ip̄e alius. s; tantummodo ali; af
fectus narrantiū. **E**cce vbi iacet anima infirma nō
dū habens aliquid solidū veritatis. **S**icut aure līn
guaz flauerint a peccatoribus opinantiū. ita fertur
& vertit̄. torquet̄ & retorquet̄. & obnubilat̄ ei
lumen. nec cernit̄ veritas. & ecce est ante nos. ego
quidē conabar ad te. et repellebar abs te vt saperē
mortem. q̄a superbis resistis. **E**ram fortassis anno
rum. xxvi. quādo scripsi volumina illa. volūēs ap̄o
me corporalia figmenta cordis mei auribus obstre
pentia. quas intendebā. dulcis veritas in interiorē
melodiam tuam. cogitās de pulcro & apto & sta
re cupiens & audire te. & gaudere p̄pter vocem
sponit̄. sed non poteram. quia vocib; erroris mei
foras rapiebar. & pondere superbie mee in ima d̄
p̄imebar. **N**on dabas auditui meo gaudis. aut ex
ultabant ossa mea que humiliata nō erant. **Q**uid
aut̄ michi p̄fuit q̄ annos natus ferme. xx. decē ca
thegozias arest̄ ore legis solus & intellexi. cū eē
te simplicem & incommutabilem illis. x. p̄dicamēris
sic intelligere conarer. quasi & tu subiectus esse
magnitudini a pulcritudini. vt ita ess; in te quasi i
subiecto. cuz tua magnitudo & pulcritudo tuip̄e
sis. **D**orsum enim habebam ad lumen.

**CLXVII. De confes
sione laudis & inquisitione veritatis. Item in
libro quinto.**

Domine deus meus accipe sacrificiū cōfes
sionū mearū de manu ligue mee quā for
mast̄ & excitasti. & p̄fiteatur nomī tuo
& sana omnia ossa mea & dicant. **D**omine quis si
milis tibi. **N**on docet te quid agat̄ in se q̄ tibi cōfi
tetur. quia oculū tuū non excludit cor clausū. nec
manū tuā repellit duricia. **S**i te laudet anīa mea
vt amet te. & p̄fiteat̄ tibi miseratōes tuas vt lau
d; te. **N**ō cessat nec tac; laudes tuas vniuersa crea
tura tua. nec sp̄itus omnis p̄ os conuersū ad te
nec aīalia & cetera corporalia p̄ os p̄siderantium
ea. vt exurgat in te a lassitudine anima nostra in
tens his que fecisti. & transiens ad te qui fecisti
hec mirabiliter. **E**ant & fugiant a te iquieti & in
qui. & tu vides eos & distinguis vmbas. sed fugi
unt vt n̄ videāt te videntē se. atq; excecati i te offē
dūt. quia nō deseris aliquid eoz q̄ fecisti. **I**n te of
fenderunt iniusti. vt iuste vexarenē. subtrahēt̄
se lenitati tue. & offendentes in rectitudine tuā
& cadēt̄ in asperitatē tuā. **C**ouertatur ergo &
querat̄ te. & ecce ibi es in corde eoz p̄ficientiū tibi
& p̄icientium se in te. et plozantium in sinu tuo
post vias suas difficiles. et tu facilis te rges lacri
mas eoz. et magis plozat̄ et gaudēt̄ stetit; quia tu
domine qui fecisti reficis. consolaris eos. **E**t vbi

eram ego quando te querebam. & tu eras ante me
Ego aut & a me discesserā. nec me inueniebā quā
to min⁹ te. Philosophi hui⁹ solis defectum futu-
rū p̄uident. & suū in p̄sentia non uident. Nō
eī religiose querunt. vñs habeant ingenium quo
ista querūt. Infelix aut qui ista omnia scit. te aut
nescit. beat⁹ aut qui te scit. etiā si ista nesciat. Qui
vero & te & ista nouit. nō p̄pter ista beati⁹. sed
p̄pter te beatus est. si cognoscens te sicut deū glo-
rificet & diligat. Sic ergo fidelis homo cui totus
mundo⁹ diuitiarū est. & quasi nichil habens omnia
possidet. inherendo tibi cui seruiūt omnia. quāuis
nec saltem septentrionis giro nouerit. vtiq; me-
lior est q̄ mensoz celi. & numeratoz siderū. & pen-
soz elementozum & negligens tui. q̄ omnia in men-
sura & numero & pondere disposuisti.

CLXVIII De ingressu
eius ad fidem sacrozum librozum. **CLXIX** Idem in li-
bro sexto.

Spes mea a iuuentute mea ubi michi eras
& quo recesseras. An vō n̄ tu feceras me
& discreueras me a q̄ozupedib⁹ et vola-
tilib⁹ celi. sapientiozem me feceras. et ambulabā
p̄ tenebras et lubricū. et querebam te foris a me.
& n̄ inueniebā deū cordis mei. et venerā in profun-
dum maris et diffidebā & desperabaz de inuentōe
veri. Sanari credendo poteraz. vt purgatioz acies
mentis mee dirigeret aliquo modo in veritate tuā
incommutabilem. Sed sicut euenire assolet. vt ma-
lum medicum expertus etiā se bono timeat com-
mittere. ita erat valitudo anime mee. que vtiq; nisi
credendo sanari nō poterat. & ne falsa crederz cu-
rani recusabat. resistens manibus tuis. qui medica-
menta fidei ofecisti. & sparsisti super morbos ozb̄
terzarum. Deinde tu domie paulatim manu mēis
suma p̄tractans & componens cor meum. conside-
ranti q̄ innumerabilia crederem. que non videram.
neq; cum gererent affuissem. sicut tam multa in hi-
storia gentium. tam multa amicis. tam multa medi-
cis. & hominib⁹ alijs. q̄ nisi crederentur in hac vi-
ta oīno nichil agerem⁹. Postremo q̄ inconcusse fi-
xum fidei retinerem. de quibus pentibus oztus fuif-
sem. qd̄ scire non possem nisi credidissem. Persua-
sisti michi non q̄ crederent libris tuis. quos tanta
fere cūctis gentibus auctoritate fundasti. sed qui
non crederet esse culpandos. nec audiendos esse.
si qui forte michi dicerent. vnde scis libros illos
vni⁹ veri dei spiritu esse humano generi ministra-
tos. Idipsum enim maxime credendū erat. quoniā
nulla pugnacitas calūniosaz questionū. p̄ tam mul-
ta q̄ legeram inter se ofligentium p̄horum. extozq;
re michi potuit. vt aliquando non crederem te eē
q̄p̄d esse posses qd̄ ego nescire. aut admistratoez
rezz hūanaz ad te p̄tinere. sed id credebā aliq̄ando
robustū. aliq̄ando exili⁹. semp̄ tamen credidi et eē
te et curam nostrā gerere. etiā si ignozabam vel
quid sentiendum esset de substantia tua. v̄l que via
duceret aut reduceret ad te. Ideoq; cum infirmi
essimus ad p̄cipiendam liquida racōe veritatem.
et ob hoc nobis op⁹ esset auctoritate sanctarū li-
terarum. iam credere ceperam nullo modo te fuif-
se tributurum. tam excellentem illi scripture per
omnes iam terzas auctoritate. nisi et p̄ ipsam tibi
credi et te queri voluisses. Iam enim absurditatem
que me in eis literis solebat offēdere. cum multa
ex cis probabiliter exposita audissem. ad sacramen-
toz altitudinem referebam. eoq; michi illa venera

bilior. et sacrosācta fide dignior apparebat aucto-
ritas. quo et omnib⁹ esset ad legēdū i p̄mptu. et se-
creti sui dignitate in intellectu p̄fundioze serua-
r3. v̄bis aptissimis. et humilimo genere loquendi
se cunctis p̄bens. et exercēs intentōem eozum qui
non sunt leues corde. et vt omnes exciperet po-
pulari sinu. et per angusta foramina paucos ad te
traijcerz. multo tamē plures q̄ si nec tanto apice
auctoritatis emereret. nec turbas gremio sancte
humilitatis hauriret. Cogitabam hec et aderas mi-
chi. suspirabam et audiebas me. fluctuabam et gu-
bernabas me. ibam p̄ viam seculi latam. nec desere-
bas. inhiabam lucris honozibus coniugio. et tu ir-
ridebas. patiebar in his cupiditatib⁹ maximas dif-
ficultates te propicio. tantomagis quanto mi-
nus sinebas dulcescere michi quod non eras tu.
Taceat laudes tuas qui miseratōnes tuas nō consi-
derat. Que tibi de medullis meis ofitenē. multe co-
gitatōnes erāt in corde meo. ofiliū aut tuū manet
in eternū ex quo ofilio nostra derides & tua p̄pas.
Sed o tortuosas vias. vt anime audaci. que spera-
uit si a te recessisset aliquid se meli⁹ habiturā. Ver-
sa & reuerfa in tergū. & in latera & i ventrē. & du-
ra sunt omnia. & tu solus requies. Et ecce ades &
ofituis nos i via tua. & ofolaris nos & dicis. Cur-
rite. ego ferā. & ego ibi p̄ducā. **CLXIX.**

De serenatōne mētis ad agnitōnem veritatis.
Idem in libro. vii.

Non te cogitabā in figura corpis de? me?
ex quo audire cepi aliquid de sapientia.
sed semper hoc fugi. Et clamabat cor me-
um vehementer aduersus omnia fantasmata mea.
& hoc vno ictu conabar abigere circūuolantē tur-
bam imundicie ab acie mentis mee. Et vix dimota
in ictu oculi. ecce cōglobata rursū aderat. & ir-
ruebat in aspectū meum. & obnubilabat eum. vt
q̄uis non formā humani corporis. corporeum ta-
men aliquid cogitare cogerer per spacia locozū.
sive mundo infusum. sive extra mūdum per infini-
ta diffusum. Lumen oculoꝝ meozum non erat me-
cum. intus em̄ erat. ego autem foris. Nam tu qui-
dem gaudium verum. michi subiecto tibi subiece-
ras que infra me creasti. & hoc erat temperamētū
& media regio salutis mee. vt tibi seruiens domia-
rer corpis. S; cum supbe ostra te surgere; & crassa
ceruice contra te curzerē. etiā ista istima supra me
scā sunt. & p̄mebāt me. & nusq; erat respiramētū
Occurrēbāt em̄ michi vndiq; acervati cernenti &
opponēbantē redeūtū. q̄si diceret. Quo is indigne
ac forside. Et hec de vulnere meo creuerāt. qz tu
huiliasti sicut vulneratū supbū. & tumore meo se-
parabar abs te. & nimis inflata facies claudēbat
oculos meos. sed tu in eternū manens non in eter-
nū irasceris. s; miserat⁹ es terzā & cimez. placuit.
qz tibi reformare deformia mea. stimulis internis a-
gitabas me. & isti debat tumor me⁹ ex occulta ma-
nu medicie tue. aciesq; mētis mee ofenebzata. aci
collirio salubriū doloꝝ meoz de die in diē sanaba-
tur. Et primo volēs ostēdere michi q̄ supbis resi-
stis. & quāta misericordia demōstrasti hoib⁹ via;
humilitatis. p̄curasti michi p̄ quen dā hominē ima-
nissimo tipo turgidū. quosdā platonicoꝝ libros.
ubi legi. q̄ in p̄cipio erat verbū zc. v̄q; ibi & te-
nebz eam non comprehenderunt. Et quia anima
hominis quāuis testimoniū phibeat o lumine.
non ē tamē ip̄m lumē. s; v̄bum dei deus est lumen
verum. quod illuminat omnem hominem. vt. &c.

vsq; ibi. & mūd? eū non cognouit. Quia autē in
ppria venit. & sui eum non receperunt. quot quot
autē receperunt. e. d. e. p. f. d. f. credentib? in nomine
eius. nō ibi legi. abscondisti enim hec a. sa. & p. a.
& re. e. p. **CLXX.**

**Qualiter in se reuersus agnoscere cepit verita-
tem.**

Admonit? redire ad meipm. intraui in in-
tima mea duce te. & vidi qualicunq; ocu-
lo anime mee supra mentem meam lucez
incommutabilem. Qui nouit veritatem. nouit
eam. & qui nouit eam. nouit eternitatem. **O**
eterna veritas & vera caritas. & cara eternitas.
ad te suspiro die ac nocte. Et cū te p̄mū cognouit
tu assumplisti me. ut viderem esse qd̄ videram. &
nondū me esse qui viderem. & reuerberasti infirmi-
tatē aspectus mei. radians in me vehementer. &
contremui amore & horrore. & inueni me longe
esse a te in regione dissimilitudinis. tanq̄m au direz
vocē tuā de excelso. Cib? sū grandiu. crescit & mā-
ducabis me. nec tu me mutabis in te sicut cibum
carnis tue. s; tu mutaberis in me. Et cognouit qm̄
pro iniquitate corripuisti hominem. & tabescere
fecisti sicut araneam animam meam. Clamasti de
longinquo. ego sum qui sum. faciliusq; dubitarem
me viuere. q̄ veritatem te nō esse. que p̄ ea que fa-
cta sunt intellecta aspiciē. Inspexi cetera infra te
& vidi neq; oīno non esse. quia abs te sunt. neq;
oīno esse quia n̄ sunt quod tu. Id enī vere ē. quod
incommutabiliter manet. Mibi autē adherere deo bo-
num est. quia si non manebo in ip̄o. nec in me pote-
ro. Ip̄e in se manens omnia innouat. & manifesta:
tum est mibi quia bona sunt que corrumpuntur.
quia neq; si summa bona eēt corrumpi possent.
Nec est sanitas anime cui displicet aliquo creature
tue. sicut mee non erat. cū ei displicerent multa q̄
fecisti. Quia em̄ nolebat vt tu ei displiceas. tuū eē
nolebat quidquid ei displicebat. & idē ierat i opi-
nionem duarū substantiarū. & aliena loquebatur
feceratq; sibi deum p̄ infinita spacia locorū. & euz
putabat esse te. & collocauerat eum in corde suo.
factaq; erat templū ydoli sui. S; postq̄m fouisti
caput nescientis. & clausisti oculos meos ne vide-
rent vanitatem. p̄sopita est insania mea. & euigi-
laui in te. & vidi te infinitū esse aliter. Sensiq; nō
eē mirum. quia palato sano pena est panis. q̄
sano est suauis. & oculis egris odiosa est lux q̄ pu-
ris amabilis est. Et iusticia tua displicet iniquis.
nedum vipera & vermiculus **CLXXI.**

Adhuc de eodem.

Ovesui quid eēt iniquitas. & nō inueni
substantiam. s; a sūma substantia te deo
distorcā in infima voluntatis. puerita-
tem p̄ticiens intima sua & tumescens foras. Et
quidē te amans non stabam frui deo meo. s; rapie-
bar a te decoze tuo. moxq; diripiebar abs te pon-
dere meo. id est. carnali consuetudine. tunc vero in-
uisibilia tua p̄ ea que facta sunt intellectu aspexi.
sed aciez figere n̄ valui et repcussa infirmitate red-
ditus solitici. non mecu ferebam nisi amantē meo-
riam. & quasi olfacta desiderantē que comedere
non possem. Et querebam viam opandi roboris
qd̄ eēt ydoneum ad fruendum te. & nō inueni do-
nec amplecterer mediatorē dei & hominū dicētes
Ego sum via. & cibum cui capiendo inualid? erā
miserentem carni. quia verbum caro factū est &c.
vt nostre infantie lactescerz sapientia tua p̄ quam

creasti omnia. Non em̄ tenebam deū meum hiesum
christum humilis humilē. nec cuius rei magistra es-
set infirmitas eius noueram. Verbum tuū eterna
veritas. superioribus creature tue partibus super-
eminens. subditos erigit ad seip̄am. In inferiori-
bus vō edificauit sibi domum humilē de limo no-
stro. p̄ quā subēdos deprimeret a seip̄is. & ad se
traicerz. sanans tumores & nutriens amozē. ne fi-
ducia sui p̄gredereēt longi. sed pot i? infirmare
tur. ante pedes suos videntes infirmam diuinitatē
ex p̄ticipatōne tunice pellicee nostre. & lassī p̄ster-
nerentur in eam. Illa autē surgēs leuaret eos. Car-
riebā plane quasi peritus. & nisi in christo saluato-
re nostro viam tuā quererez. non pitus. sed impi-
tus essem. Iā em̄ ceperā velle videri sapiēs. plenus
pena mea. & non flebam. Insuper & inflabar sciē-
tia mea. Vbi enī erat illa edificās caritas a funda-
mēto humilitatis quod est christus hiesus. aut qm̄
illi libzi me docent eā. Non habent ille pagine vul-
tum pietatis hui? lacrimas p̄fessionis. sacrificium
tuū. spiritū contribulatū. cor cōtrictū & humiliatū
populi salutē. sponsaz. ciuitatē. arzam spiritus san-
cti. poculū precij nostri. Nemo ibi cātat. Nonne
deo subdita erit anima ab ip̄o eī salutare meū. et
enim ip̄e est de? meus & salutaris me? susceptoz
me? & non moueboz amplius. Nemo ibi audit.
Venite ad me omnes qui laboratis. & o. e. Dedi-
gnatur ab eo discere. quia mitis est & h. c. Abscō-
disti ei hec a sapientibus & prudentib?. & re. e. p.
Et aliud est de siluestri cacumine videre patriam
pacis. & iter ad eam non inuenire. & frustra cona-
ri p̄ inuia. circūobidentib? fugitiuis desertorib?
cū principe suo leone & dracone. & aliud tenere
viā illuc ducentē. cura celestis impatozis munitam
vbi nō latrocinantuz qui celestē miliciam deserue-
runt. vitant eī eā sicut suppliciū.

CLXXII.

**De certitudine veri-
tatis & gaudio sup penitentia peccatoris.** **U**oz
in libro octauo:

Deus meus recorder in gratiaz actōne ti-
bi. & confitear misericordias tuas sup
me. p̄fundanē ossa mea delectatōe tua
& dicāt. Domine quis similis tibi. Inherat p̄cor-
diaz meis verba tua. & vndiq; circūvallabar abs te
De vita tua eterna certus erā. quāuis eā enigma-
te & quasi p̄ speculū viderē. Dubitatio tñ omnis
de tua substantia eterna ablata michi erat. nec cer-
tior de te. sed stabilior in te esse cupiebaz. Te mea
vero ep̄ali vita mutabant omnia. & mundādū erat
cor meum a fermento veteri. & placebat via ip̄e
saluator. & ire per eius angustias adhuc pigebat.
De? bone quid agitur i homine vt plus gaudeat
de salute aie despate. et de maiore piculo liberate.
q̄ si sēp spes fuillz. aut si min? piculus fuillz. Erci
tu quoq; misericos pater. plus gaudes de vno pe-
nitente. q̄ de xcix. iustis quib? nō op? est peniten-
tia. Et nos cum magna iocunditate gaudem? cum
audiuim?. quoniam exultantis pastoris humeris re-
porterur ouis que errauerat. et dragma referatur
in thesauros tuos colletantibus vicinis mulieri q̄
inuenit. Et lacrimas excutit gaudiū solennitatis
dom? tue. cū legitur in domo tua de minore filio
tuo. quia mortuus erat. et reuixit. pierat. et inuen-
tus est. Gaudes quippe in nobis. et in angelis tuis
sancta caritate sanctis. Nā tu sēper idez qui ea q̄
non sēper nec eodē modo sunt. eodē modo sēper
nostri omnia. Quid ergo agie i ania cū pl? delectatē

inuentis aut redditis rebus. quas diligit. q̄ si eas
semp habuiss. Contestantur enim & cetera & ple
na sunt om̄ia testimonijs clamantibus ita est. **T**riū
phat victor impator. et nō vicisset nisi pugnasset
Et quantomagis piculum in plio fuit. tantomagis
gaudium in triumpho. **I**actat tempestas nauigan
tes. miaturq; naufragiū. om̄es futura morte palle
scūt. **T**ranquillaē celū et mare. et exultāt nimis.
quia nimis timuerunt. **E**dē di & bibēdi voluptas
uulla est. nisi p̄cedat esuriendi & sitiendi mole =
stia. **E**bziosi quedā falsiuscula comedunt quo fiat
molestus ardoz. quem dū extinguit potatio fit de
lectatio. **H**oc in turpi & execrāda leticia. hoc i ea
que concessa & licita est. hoc i ip̄a sincerissima ho
nestate amicitie. hoc in eo qui mortu? erat & reui
xit. pierat & in inuent? ē. **V**biq; maius gaudiū mo
lestia maiore p̄ceditur. **Q**uid est hoc domine deus
meus. cum & eternū tibi sis tuipse gaudiū. & que
dam de te circa te gandeant. **Q**uid est q̄ hec rerū
ps alternat defectu & p̄fectu. offensionib? & cō
ciliatōnib?. **A**n is ē modus eaz. & tantum dedisti
eis. cum a sūmis celoz vsq; ad ima terraz. ab imi =
tio vsq; ad finem sculoz. ab angelo vsq; ad v̄mi =
culum. a motu p̄mo vsq; ad extremum. omnia ge
nera bonoz. & omnia opa tua iusta suis queq; se
dibus locares. & suis quoq; temporibus ageres.

LXXIII De difficul
tate p̄fecte ouersionis.

Heu michi q̄ excelsus es in excelsis. & q̄
profundus in profundis. & nusqm̄ rece
dis. & vix redimus ad te. **A**ge domine
fac. excita. & reuoca nos. accēde & rape. flagra &
dulcesce. **A**mem? curzamus. **V**acatōni tue suspi
rabam. ligatus non ferro. sed mea ferrea volunta
te. velle meum tenebat inimicus. & inde michi ca
thenam fecerat & p̄strinxerat me. **Q**uipe ex volū
tate p̄uersa facta est libido. & dum consuetudini
non resistitur. facta est necessitas. quibus quasi an
sulis sibi innoxis q̄si cathena tenebat me dura
seruitus obstrictū. itaq; due volūtaes mee. vna
noua & spiritalis. alia vet? carnalis. inter se p̄lli
gebant. & dissipabant animam meam. **E**go quidez
in vtroq; sed magis ego in eo quod approbabā. q̄
in eo quod improbabam. sed consuetudo aduersuz
me pugnator ex me facta erat. quia uolens quo
nollem pueram. **E**go igitur adhuc obligatus ter
ra. recusabam militare. & impedimentis omnibus
sic timebam expediri. quē admodum impediri tim
dum est. **I**ta sarcina seculi veluti somno assol? dul
citer p̄mebar. & cogitatōes quib? meditabar in te
similes erant conatib? exp̄gisi volentium. qui tñ
supati soporis altitudine remergunt. **N**ec erat qd
tibi responderē dicenti. surge q̄ dormis & c. n̄ ver
ba lenta & somnolenta. **M**o ecce mō. sine paululū
sed modo & modo non habebant modum. & sine
paululum in longum ibat. **L**ex enim peccati est vio
lencia consuetudinis. q̄ trahitur & tenetur. etiam
inuitus animus. eo merito quo in ea volens illabiē
Miserum ergo me quis liberabit de corpore mortif
hui? & c.

LXXIII
De compunctione eius & conatu contra p̄sue
tudinem.

Dontiano alias poticiano narrante de vi
ta beati anthonii. tu domine inter verba
eius rezoquebas me ad me. auferens
me a dorso meo. vbi posueram me dū nollem attē
dere me. **V**idebam igitur me & horrebam & non

erat quo a me fugerem. **I**ncrepebat me conscientia
intus rodebat & cōfundebat pudore horribili. fla
gellauit animam meam. vt sequeretur me conantez
ire p? te. & renitebat. **Q**uali mortē ei formidabat
restrigi a fluxu p̄suetudis. quo tabescebat i mortez
Conuieta erāt omnia argumenta quib? excusaret
de incertitudine veri. & remāserat muta trepidatō
Tandem in ip̄a rixa grādi itenōis dom? mee quā
fortit excitauerā. iuado alipiū & exclamo. qd̄ pati
mur **Q**uid ē qd̄ audisti. **S**urgūt idocti & celū ra
piunt. et nos cū doctrinis nostris. ecce vbi volu
tamur in carne et sanguine. **A**n quia p̄cesserūt pu
d? seq. et nō pudet nec saltem sequi. **I**nsaniebā sa
lubriter & moriebar vitaliter. fremebam indigna
tione. q̄ nō ibam in pactū tecum de? meuz. i quod
eūdem esse om̄ia ossa mea clamabāt. **E**t illuc nō so
lum ire. sed etiam puenire nichil aliud erat. q̄ vel
le ire. sed velle fortiter et integre. non semifaciūz
hac atq; illac versare et iactare voluntatem. p te
assurgente cum alia parte cadente luctātem. **S**ic
ergo egrotabam. et excruciebar accusans meipsū.
et voluens ac vsans me in vinculo meo. donec ab
rumpetur totū quo iam exiguo tenebar. sed tene
bar tamē. **E**t instabas tu domine in occultis meis
secreta misericordia. flagella ingeminās timoris et
pudoris. **D**icebamq; it? apud me. ecce mō. ecce
modo fiat. hesitans mori mori. & vite viuere. pl?
q; valebat in me deteri? inolitū q̄ melius insolitūz
pūctumq; ip̄m temporis. quo aliud futurū eram.
q̄nto p̄p̄ius admovebat tanto ampliozem incutie
bat horrorem. nō tñ auertebat. sed suspendebat.
Retinebant me nuge augerū. et vanitates vanita
tum antique amice mee. et succutiebant vestē me
am carneā. et sūmurmurabāt. **D**icebat michi p̄sue
tudo violēta. putas ne sine istis esse poteris. **I**ta
controuersia in corde meo nō nisi de me aduersū
meipsū. **LXXV**

LXXV De ruptione
cōsuetudinis et recollectione voluntatis et amo
ris a multis in vnum. **I**dem in libro nono.

O domine dirupisti vicula mea. tibi sacri
ficabo. h. q̄ suauē michi subito factū est
carere suauitatibus nuz. et quas amit
tere metus fuerat. iam dimittere gaudiz erat. **E**i
ciebas enim eas a me. tu vera et sūma suauitas. **E**i
ciebas et intrabas p̄ eis omni voluptate dulcior.
sed non carni et sanguini. omni honore sublimior.
sed non sublimib? in se. omni luce clarior. sed omi
secreto interior. **I**n sinu abrahe viuūt nebzidi? dul
cis amic? me?. **I**am non ponit aurem ad os meum
sed os spirituale ad fontem tuū. vbi potat sapientiā
tuam. **N**ec eūz sic arbitroz sebz. az ex ea vt obliu
sca? mei. cum tu domine quem potat ille nostri sis
memor. **D**ulce michi sit domine confiteri tibi. q̄bus
internis me stimulis p̄dormueris. et quō me cōpla
naueris humilitatis montib? et collib? cogitatio
nuz mearū. et tortuosa mea direxeris. et aspa lenie
ris. **Q**uas tibi deus me? voces dedi. cum legerē
psalmos dauid. excludentes turgidum spiritum
meum. rudis in germano amore tuo. **V**olentes
gaudere intrinsecus facile eualescunt. et effundi
tur in ea que videntur et temporalia sunt. et yma
gines eozum famelica cogitatōne lambunt. **O** si
fatigenē media. et dicant quis ostēdit nobis bona
Et dicam? & audiāt. **S**ignatū est sup nos lumen
vult? tui domine. o si viderūt iternū eternū quod
ego quia gustauerā. fremdebā. quoniā eis ostēdere
non poterā. **I**bi vbi michi irat? erā intus in cubili

vbi cōpūctū erā vbi et vetustatē meā mactās sa-
crificaueram Ibi michi dulces cere cepas. et dede-
ras leticiā in corde meo. Et exclamabā. legens hec
foris. & intus agnoscens. Nec volebam multipli-
cari terrenis bonis. deuorans temporalia & deuo-
ratus temporalibz. cum haberem in eterna felicitate
aliud frumentū. vinum & oleū. Et clamabaz in
sequenti versu alto clamore cordis mei. **O** in pace
O in idipm. **O** qui dixit dormiam & requiescam.
quoniā quis resistet nobis cum absorpta erit mors
in victoria. Et tu es idipsum qui non mutaris. &
in te requies obliuiscens omnium laborū. qm̄ nullus
alius tecum. sed neq; ad alia multa atipescenda. q̄
non sunt quod tu. sed tu domine singulariter ī spe-
con. m. legebam hec & ardebam. q̄ prius lacratōr
amar? fueram aduersus literas tuas. de melle celi
melleas. & de lumine tuo luminosas. Sicut autem
amici adulātes puertunt. sic inimici litigantes ple-
rūq; corrigunt. Nec tu qd̄ p̄ eos agis. s; qd̄ ipi vo-
lunt eis retribuīs. At tu domine rector omnium.
ad vsus tuos torques fluxum seculorū. & de alte-
rius anime insania sanas alteram

CLXXVI.

De colloquio augustini cum matre super veritatis cō-
templatione

Impendente die dormitiōis matris mee
ego & ipa ad fenestram colloquebamur
soli valde dulciter. & inhiabamus ore
cordis in superna fluenta fontis vite. qui ē apud
te. vt inde aspsi p̄ captu nostro rem tantam quo-
quomodo cogitaremus. pambulantēq; gradatim
cuncta corporalia. adhuc ascendebamus interius
cogitando. & loquendo & mirando opera tua. &
venimus in mentes nostras & transcendim? eas.
vt attingerem? regionem veritatis indeficientis
vbi pascis israhel ī eternū veritatis pabulo. Et ibi
vita sapientia est. p̄ quam facta sunt omnia. s; ipa
non fit. sed sic est vt fuit. & sic erit semper. q̄npo-
tius fuisse & futurum esse nō est in ea. sed esse so-
lum quia eterna est. Et dum loquimur & inhiam?
illi. attingimus eam modice toto ictu cordis. &
suspirauimus. Et reliquim? ibi pzimitias spiritū?
religatas. & remeauimus ad strepitum oris nostri
vbi verbum incipitur & finit. Et quid simile ver-
bo tuo domine in se semp manenti sine vetustate.
atq; inouātis omnia. Dicebam? ergo. Si cui sileat
tumultus carnis fantasie terre aquarum & aeris.
sileant & poli. etiam ipa sibi anima. sileat & trans-
eat se nō se cogitando. sileant somnia. & imagina-
rie reuelatōnes. omnis lingua. & omne signum. &
quidquid transeundo fit. si cui sileant oīno. qm̄ si
quis audiat dicunt hec omnia. non ipa nos fecim?
sed fecit nos qui manet in eternū. His dictis si iaz
taccant. qm̄ exererūt aures in eum qui fecit ea. &
loquatur ipse sol? non p̄ ea. sed p̄ seipsum. vt au-
diamus verbum eius. non p̄ linguam carnis. neq;
per vocem angeli. nec p̄ sonitum nubis. nec per eni-
gma similitudinis. sed ipsum quem in his amam?
ipz sine his audiam?. sic nūc extendimus nos. & ra-
pida cogitatōne attingim? eternam sapientiā sup-
omnia manentem. Si retinetur hoc. & subtraha-
bant alie visioēs. lōge imparis generis. & hec vna
rapiat & absorbeat. & recondat in interiora gau-
dia spectatozem suū. vt talis sempiterna vita. q̄
le fuit hoc momentum intelligentie cui suspirauim?
m? nonne hoc est. intra in gaudiū domini tui.

CLXXVII.

De oratōe

ipius de duplici confessione. **Idem** in libro
decimo.

Ognoscam te cognitor meus. sicut et a
te cognit? sum virt? anime mee intra in
eā. & coapta eam tibi. vt possideas sine
macula & ruga. Hec est spes mea. & ī ea spe gau-
deo. quando sanū gaudeo. Cetera vero hui? vite
tan tomagis flenda sunt. quanto min? fleē in eis.
Ecce veritatē dilexisti. quia q̄ facit eam venit ad lu-
cem. Et tibi quidem domine quid esset occultum
in me. etiā si nollē confiteri tibi. Te em̄ absconde-
rem michi nō me tibi. Nunc autē q̄ gemitus meus
testis est displicere me michi. tu refulges & placef
& erubescas de me. & abijciā me. atq; eligā te. &
nec michi nec tibi placeā nisi de te. Cū ei mal? sū
nichil aliud ē confiteri tibi. q̄ displicere me michi
Cū vero pi? nichil aliud ē est cōfiteri tibi. q̄ hoc nō
tribuere michi. quoniam tu domine benedixisti iustū
sed prius eū iustificas impiū. Quid michi cuz ho-
minibus vt audiant pfessiones meas. q̄h ipi sana-
turi sint languores meos. Curiosum genus ad cō-
gnoscendā vitā alienam. desidiosum ad corrigēdā
suam. Quid a me querūt audire quis sim. qui a te
nolūt audire qui sint. Et quid est a te audire de se
nisi cognoscere se. Quo igiē fructu id volūt. An
congratulari michi cupiunt. cū audierint q̄ntum
ad te accedā munere tuo. & orare pro me. cuz au-
dierint quantū tarder pōdere meo. Indicabo me
talibz. Amet in me fraternus ani? qd̄ amandum
doces. & doleat quod dolendū doces. animus in
qm̄ non extrane? scilicet filiorū alienorum. quozuz
os locutū est vanitatem & c. sed fraternus se; qui
cū approbat me. gaudet d̄ me. cū autē improbat me
dolet de me. quia siue iprobet me siue approbz. di-
ligit me. Indicabo me talibus. Respirant in bonis
meis. suspirēt ī malis meis. Bona mea īstituta tua
sūt & dona tua. mala mea delicta mea sunt & iu-
dicia tua. Respirant in illis. suspirent ī his. hūm?
q; & fletus ascendant in conspectū tuū de frater-
nis cordibz thuribus tuis. Tu autem domine nō
deserens cepta tua cōsūma impfecta mea.

CLXXVIII. **De** primo gradu contem-
plationis per creaturas visibiles.

Dercussisti domine cor meū. & amauit te. s;
& celū & terra & omnia que in eis sūt.
ecce vndiq; michi dicunt vt amem te.
Nec dicere cessant omnibz diebz vt sint inexcusa-
biles. Quid autē amo cū te amo. Nō corporis spe-
ciem. nō dulcē cantilenā. nō aromatu suauitātē. vt
aliquid huiusmodi. & tñ amo quādam lucē. voce;
odorem. cibū. amplexuz interioris hominis mei. vbi
fulget ante quod nō capit locus. vbi sonat quod
nō rapit tempus. vbi olet quod nō spgīt flat? ubi
sapit qd̄ nō minuit edacitas. vbi heret quod nō di-
uellit satietas. hoc est qd̄ amo cum deū meū amo
Et quid est hoc. Interrogauit terzā & dixit. Nō suz
Et omnia que in ea sunt idē confessa sunt. Interro-
gauit celū & luminaria eius. & dixi omnibz q̄ cir-
cūstant fores carnis mee. Dicite michi de deo. qd̄
vos nō estis. dicite michi de eo aliquid. Et excla-
mauerunt voce magna ipse fecit nos. Interrogatō
mea. respōsio eoz. species eoz. Et di-
rexī me ad me. & dixi michi. Tu quis es. & rñdi
homo. Et ecce in me presto sūt & corp? & anima
vnū exterius. aliud interi? sed melius quod inte-
rius. Renūciant quippe nūcīj corporales p̄sidentī
rationi. & iudicanti de respōsione celi & terre

dicentiū. Non sumus deus. sed ipse fecit nos. Ego
itaque iterior homo cognoui hec per exterioris misere-
riū. id est per sensus corporis mei. Nunquid ergo
omnibus quibus integer est sensus apparet hec spe-
cies. Cur autem non omnibus eadez loquitur. alia
quidem pusilla & magna vident eam. nec tamen
interrogare valent. non enim preposita est in eis sen-
sibus nunciandis iudex ratio. homines autē pos-
sunt interrogare. ut inuisibilia tē per ea quae facta
sunt intellecta conspiciantur. sed amore subducuntur.
eis. & subditi iudicare non possunt. nec illa respō-
dent interrogantibus nisi iudicantibus. Et vox
quidem eorum. id est species eorum omnibus loquitur.
sed illi soli intelligunt. qui eam foris acceptam
intus cum veritate conferunt. Dicit enim veritas
non est deus celum & terra. neque omne corpus. quia
moles est minor in parte quam in toto. Iam tu melior
es o anima. quia tu vegetas molem corporis tui.
prebens ei vitam. quod nullum corpus prestat corpori.
Deus autem tuus etiam tibi vita est. Per ipsam
igitur animam meam ad illum ascēdam.

LXXIX.

gradibus per anie vires.

De ceteris

Transibo vim meam qua corpori hereo. &
vitaliter compagem eius repleo. quia com-
munis est e quis & mulis. Transibo & il-
lam que carnem meam sensibilicatur. quia & ipsa com-
munis est bestiis. & ecce venio in campos & laticae pre-
toriae memoriae mee. ubi sunt thesauri innumerabi-
lium imaginum de huiusmodi rebus sensibus inue-
ntarum. quas & ipsas abigo a facie recordationis
meae donec enubiletur quod volo. atque in conspectu
prodeat ex absconditis. Ibi michi celum & terra pre-
sto sunt cum omnibus que sentire in eis potui. praeter
illa que oblitus sum. Ibi michi & ipse occurro. me-
que recolo quod quando & ubi egerim. & quomodo
cum agerem affectus fuerim. Ibi sunt omnia que
sive experta a me sive credita memini. Ex eadem co-
pia etiam similitudines rerum vel expertarum. vel
ex eis quas non expertus sum creditarum alias atque
alias & ipse contexo. praeteritis & ex his etiam futu-
ras actiones. & euentura & species. & hec omnia
quasi praesentia meditor. Hic sunt & illa omnia quae
de doctrinis liberalibus precepta nondum excide-
runt. quasi remota interiori loco. nec eorum imagi-
nes. sed res ipsas gero. Nam cum audio tria gene-
ra questionum. an sit. quid sit. quale sit. sonorum qui-
dem quibus hec verba confecta sunt imagines tenco
& eos per aures cum strepitu transilisse. ac iam non
esse scio. Res vero ipsas que illis significae sonis.
neque villo sensu corporis attigi. neque vspiam vidi
praeter animum meum. Et in memoria mea reconditi
non imagines earum. sed ipsas. Que vnde & quae ad
memoriam meam intrauerint nescio. Nam cum ea
didici non credidi alieno cordi. sed in meo recogno-
ui. & vera esse approbaui. & commendaui ei tamquam
reponens vnde praeterrem quando vellem. Quo cir-
ca nichil est aliud ea discere. quorum non per sensus
haurimus imagines. sed sicuti sunt sine imaginibus
per se ipsa intus cernimus. nisi ea que passim atque
indisposita memoria continebat. cogitando quasi
colligere atque animaduertendo curare. ut tanquam
ad manum posita in ipsa memoria ubi ipsa prius
& neglecta latitabant. iam familiari intentioni fa-
cile occurrant. Item continet memoriam numerorum
dimensionumque rationes & leges innumerabiles. quae
nullam corporis sensus impressit. quia nec ipse

colorate sunt. nec sonant. nec olent. nec gustate.
nec rontrectate sunt. Affectiones quoque animi mei
eadem memoria continet. non in modo quo eas ha-
bet animus cum patitur. sed longe alio. sicut sese
habet vis memoriae. Nam & letatum me fuisse re-
minisco. non letus. & tristitiam meam praeteritam
recozdo. non tristis. Nimirum memoria quasi veter
est animi. leticia vero atque tristitia quasi cibus dul-
cis & amarus. cum memoriae commendantur. quasi
traiecta in ventrem. recondi illuc possunt sapere
non possunt. Ecce igitur in memoriae mee campis &
antris & cavernis. innumerabiliter plenis innume-
rabilium rerum generibus. sive per imagines sicut
omnium corporum. sive per praesentiam sicut arrium
sive nescio per quas notiones vel notations. sicut af-
fectionum. quas & cum animo non patitur memo-
ria tenere. cum in animo sit quidquid est in memo-
ria per hec omnia discuro atque velico hac illac.
penetro etiam quantum possu. & finis nusquam. Ta-
ta est vis memoriae in homine viuente mortaliter.
Transibo igitur ad hanc vim meam que memoria vo-
catur. per animum meum ascendens ad te. qui desu-
per michi manes. Habent enim memoriae peccata &
aues. alioquin non cubilia nidosa ve repererent. non
alia multa quibus assuescunt. neque enim assuescere
valent vllis rebus. nisi per memoriam.

LXXX.

experire de? vel vita beata.

Qualiter per memoriam

Sed ubi inueniam te vere bona & secura
suauitas. Si praeter memoriam te inuenio tui
sui inemor. Et quomodo iam inueniam te
si memor tui non sum. perdidit enim mulier dra-
gma. & quaesivit eam cum lucerna. & nisi memor
esset eius. non inuenisset eam. Cum enim esset inuenta. vn-
de sciret vtrum ipsa esset si inemor eius esset.
Quid cum ipsa memoria praedit aliquid sicut fit cum ob-
liuiscimur & querimus vnde recordemur. ubi tandem
querimus. nisi in ipsa memoria. & si aliquid per alio
offeratur respiciamus. donec illud occurrat quod quae-
rimus. & cum occurrerit dicimus. hoc est. Obliti
ergo fueramus. nec totum exciderat. sed ex parte
qua tenebatur. per alia querebatur. quia sentiebat se
memoria non simul voluere quod simul solebat. &
quasi detruncata consuetudine claudicans. reddi
quod deerat flagitabat. Quomodo ergo quero te
domine. cum enim te quero vitam beatam quae. &
quod eam quero. vtrum per recordationem tanquam eam
oblitus sum. oblitusque me esse adhuc teneas. an per
appetitum discendi incognitam. sive quae nunquam scierim.
sive quae sic oblitus fuerim. ut me nec oblitum esse
meminerim. Nonne ipsa est beata vita quam omnes
volunt. & oino nolit nemo est. Vbi ergo nouerunt
eam ut amarent. Nimirum habemus eam nescio in qua no-
ticia. de qua satago vtrum in memoria sit. quia si ibi est
iam beati fuimus aliquando. Nunquid si meminimus
eam. sicut meminit carthagine qui vidit. Non ita. Non
enim videtur beata vita oculis. quia non est corpus.
Nunquid sicut memini multos numeros. Non. Qui enim
hos habet in noticia. non adhuc querit adipisci.
Nunquid sic memini gaudium fortasse ita. Nam gau-
dium meum etiam tristis memini. sicut vitam beatam
miser. neque nunquam corporis sensu gaudium meum
vel vidi vel audiui. sed expertus sum in animo meo.
Quoniam igitur gaudium res est. quae se expertum
non esse nemo potest dicere. ideo reperta in memo-
ria recognoscatur. quando beate vite nomen audis.

sed absit domine. ut si quocumque gaudio gaudeam. beatum me putem. Est enim gaudium quod non datur impijs. sed eis qui gratis colunt te. quorum gaudium tu es. & ipsa & beata vita gaudere ad te. de te. propter te. Qui autem aliud sectantur gaudium non ipsum verum. ab aliqua tamen imagine gaudij voluntas earum non recedit. Omnes igitur beati esse uolunt. Sed quia caro concupiscit aduersus spiritum. & spiritus aduersus carnem. ut non faciant quod volunt. cadunt in id quod valent. eorum contenti sunt. quia illud quod non valent non tantum volunt quantum sat est ut valeant. Nam beata vita est gaudium de veritate. hoc gaudium omnes volunt. malunt enim de veritate. quam de falsitate gaudere. Itaque multos expertus sum. qui fallere vellet qui autem falli. neminem. Amant igitur omnes ueritatem. nec amarent. nisi aliqua noticia eius esset in memoria eorum. Cuius ergo non de illa gaudent. cur non beati sunt. quia fortius occupantur in alijs que potius eos miserios faciunt. quam illud beatos quod tenuiter meminerunt. Adhuc enim modicum lumen est in hominibus. ambulent. ambulent ne tenebre eos apprehendant.

CLXXXI.

Quia vita beata est gaudium de veritate sola.

Ut autem veritas parit odium. & inimicus eius factus est homo tuus predicans veritatem. cum ametur beata vita que non est nisi gaudium de veritate. nisi quia sic amatur veritas. ut quicumque aliud amant. hoc quod amant velint esse veritatem. & quia falli nolent nolunt conuincere quod falsi sint. Itaque propter eam rem oderunt veritatem. quam pro veritate amant. amant eam lucentem. oderunt eam redarguentem. quia enim falli nolunt. & fallere volunt. amant eam cum se ipsa indicat. & oderunt eam cum seipsum indicat. Inde retribuit eis. ut qui se ab ea manifestari nolunt. & eos nolentes ipsa manifestet. & eis propterea non fit manifesta. Sic animus humanus languidus & cecus. turpis & in decens latere vult. se autem ut lateat aliquid non vult. eorum illi redditur. ut & ipse non lateat veritatem. & ipsum lateat veritas. Tamen etiam sic dum miser est. veris mauult gaudere quam falsis. Beatus ergo erit. si nulla interpellante molestia. de ipsa per quam vera sunt omnia sola veritate gaudebit. Vbi ergo veritas te inuenit. ut discerem te. Neque enim iam eras in memoria mea. priusquam te discerem. Vbi ergo te inueni ut discerem te. nisi in te supra me. Et nusquam loci & recedimus & accedimus & nusquam locus. Veritas ubique presidet omnibus consulentibus te. simulque respondet omnibus etiam diuersa consulentibus. liquide tu respondes. sed non liquide omnes audiunt. Omnes unde volunt consulunt sed non semper quod volunt audiunt. Optimus minister tuus est. qui non magis intuetur. hoc a te audire quod ipse voluerit. sed potius hoc velle quod audierit. Sero te amari pulchritudo tam antiqua & tam noua. & ecce intus eras. & ego foris. & ibi te querebam. & in ista formosa que fecisti deformis iruebam. Mecum eras. & tecum non eram. ea me tenebant longe a te. que si in te non essent. non essent. Vocasti & clamasti. & rupisti surditatem meam. Chorus scasti & splendisti. & fugasti cecitatem meam. Flagrasti & duxi spiritum & anhelo tibi. Gustasti & esurio & sitio. Tectigisti me & exarsi in pace tua

Cuius inhefero tibi ex omni me. nusquam erit michi labor & dolor. & viua erit vita mea tota plena te. Nunc autem quem tu imple subleuas eum. quia te plenus non sum oneri michi sum. Contendunt leticie mee fletu cum letandis meroribus. & ex qua parte stet victoria nescio.

CLXXXII. De temptationibus huius vite. & primo de concupiscentia carnis.

Eu michi domine miserere mei. ecce vulnera mea non abscondo. Medicus es. eger sum. tu misericors es. miser sum. Nunquid non temptatio vita est humana super terram. Quis velit molestias & difficultates. Tolerari iubes ea. non amari. Nemo quod tolerat amat. etiam si tolerare amat. Quauis enim gaudeat se tolerare mauult non esse quod tolleret. Prospera in aduersis desidero. aduersa in prosperis timeo. Quis in hec mediis locis. ubi non sit humane vite temptatio. Ve prosperitatibus seculi. semel & iterum a timore aduersitatis. & a corruptione leticie. Ve aduersitatibus seculi. semel & iterum & tertio. a desiderio prosperitatis. Et quia ipsa aduersitas dura est. & ne frangat tolerantiam. nunquid non temptatio est vita humana super terram sine ullo interstitio. Et tota spes mea. non nisi in magna misericordia tua. Da quod iubes. & iube quod vis. Impas nobis continentiam. & cum scirem ait quidam. quia nemo potest esse continens. nisi deus det. & hoc ipsum erat sapientie scire cuius esset hoc donum. Per continentiam quippe colligimur & redigimur in unum. a quo in multa defluimus. Minus enim te amat qui tecum aliquid amat quod non propter te amat. O amor qui semper ardes. & nunquam extingueris. caritas deus meus accende me. Iubes certe ut contineam a concupiscentia carnis. a concupiscentia oculorum. & ambitione seculi. Iussisti a concubitu. & quia dedisti factum est. Sed adhuc viuunt in memoria mea talium rerum imagines. quas ibi consuetudo mea fixit. & occurrant michi vigilantem quidem carentes viribus. In somnis autem non solum usque ad delectationem. sed etiam usque ad consensionem. factumque simillimum falsa visa persuadent. quod vera vigilantem non possunt simillimum. Et ubi est tunc ratio. qua talibus suggestionibus resisto vigilans. Sepe etiam in somnis resistimus nostris propositis memores. atque in eo castissime permanentes. nullum talibus illecebris adhibemus assensum. Et tamen tantum interest. ut cum aliter accidit. euigilantes ad conscientie requiem redeamus. ipsaque distantia reperiamus nos non fecisse. quod tamen in nobis quoquomodo factum esse doleamus. Augebis domine magis magisque in me muna tua. ut anima mea sequatur me ad te concupiscentie visco expedita. ut non sit rebellis sibi. atque in somnis non solum propter tales corruptelas per imagines animales usque ad carnis fluxum. sed ne consentiat quidem. Exulto igitur cum tremore in eo quod quod donasti michi. lugens in eo quod in consummatum sum. sperans perfecturum te in me misericordias tuas usque ad pacem plenariam. quam tecum habebunt interiora & exteriora mea. cum absorpta fuerit mors.

CLXXXIII.

De gula voluptatibus. Et & alia malicia dicit que uinam sufficit ei. Resicimus ei quotidianas ruinas corporis edendo & bibendo. priusquam

escas & ventrem destruas. cum occideris indigentiam saturitate minifica. & corruptibile hoc idue- nis incorruptioe sempiterna. Hoc autem me docuisti. ut quemadmodum medicamenta sic alimenta sumpturus accedam. Sed dum ad quietem satietatis ex indigentia molestia transeo. in ipso transitu michi insidiatur laqueus concupiscentie. Ipse enim transitus voluptas est. & non est alius qua transeat. quo transire cogit necessitas. Et cum salus sit causa edendi & bibendi. adiungit se tanquam pedis se qua periculosa iocunditas. & plerumque preire conatur. ut eius causa fiat quod causa salutis me face- re vel dico vel volo. Nec idem modus veriusque est. Nam quod saluti satis est delectationi parum est. Et sepe incertum sit verus adhuc necessaria corporis cura subsidium petat. an voluptaria cupiditatis fallacia ministerium suppetat. Ad hoc incertum in felix hilarescit anima. & in eo prepat excusationis patrociniū. gaudēs nō appetē. qđ satis sit moderatōi validudis. ut obiectu salutis obzūper negociū voluptatis. His tēptatōibz quotidie conor resistere et ad te refero est? meos. qz dñiū michi de hac re nō dū stat. Audiam vocem iubentis domini mei. non grauenē corda vestra i crapula & ebrietate. Ebrietas longe est a me. misereberis ne appropiuet michi. Crapula nonnunquam surrepit seruo tuo. misereberis ut longe fiat a me. Nemo enim potest esse continens. nisi tu des. Audiui ap ostolum dicentē. Omnia possum in eo qui me confortat. Conforta me domine ut possim. da quod iubes. iube quod vis. Iste se accepisse confiteer. & qđ gloriatur i domino gloriatur. Audiui alium rogantē ut accipiat. Aufer a me inquit ventris concupiscentias. Vn de apparet sancte de? me? te dare. cū sit qđ imperas fieri. Docuisti me pater bone. omnia munda mundis. sed malum esse homi qui per offensionē manducat. & omnem creaturam tuam bonam esse. nichilqz abijciendum quod cum gratiarum actione percipitur. & qui manducat non manducantē nō iudicet. & qđ non manducat manducantē nō spernat. Didici hec. gratias tibi deo meo magistro meo pulsatori aurium mearum. illustratori cordis mei. Quotidie certo contra concupiscentiā edendi & bibendi. non enim est quod semel precipere & ultra non attingere decernam. sicut de concubitu potui. Itaqz freni gutturis temporata relaxatione & constrictione tenendi sunt. Quis autem est domine qui nō rapiatur aliquantū extra metas necessitatis quisquis est magnus est. magnificet nomen tuum. Ego autem non sum. quia homo peccator sum. s; & ego magnifico nomen tuum. & interpellat te p peccatis meis qui vicit seculum numerans me. in infirma membra corporis sui. quia imperfectū ei? viderunt oculi tui. & in libro tuo omnes scribentur.

CLXXXIII.

De illecebris odoratus & auditus.

De illecebra odorū nō nimis satago. cū absūt non requiro. cum assunt non respicio. paratus eis etiam semper tacere. Ita michi videoz. forsitan falloz. Sunt ei iste plāgen de tenebre in quibus me latet facultas mea qđ in me est. ut animus meus de viribus suis ipse se iterrogās non facile sibi credendum existimet. quia & qđ iest plerūqz occultum est. nisi experientia manifestetur. Et nemo securus esse debet i hac vita que tota tēptatio est. Qui fieri potuit ex deteriori melior. nō

fiat etiam ex meliore deterior. Vna spes. vna fiducia. vna firma promissio. misericordia tua. Voluptates aurium me tenacius implicauerant. & sub iugauerant. sed resoluiisti & liberaisti me. Nunc in sonis quos animat eloquia tua. cum suauī voce cantantur & artificiosa. facoz aliquantuluz acquiesco non quidem ut heream. sed ut surgam cum volo. At tñ cūz ipis sententijs quibz viuūt ut ad mittantur ad me querunt in corde meo nōnullius dignitatis locum. & vix eis prebeo congruentem. Aliquādo enim plus eis michi videoz tribuere honoris qđ decet. dum ipsis dictis sanctis religiosius et ardentius sentio moueri animos nostros in flama pietatis cum ita cantantur. qđ si non ita cantarentur. & oēs affect? spirit? nostri pro suauī diuersitate habere ppios modos in voce & cantu. quozuz ne scio qua familiaritate occulta excitatur. Sed delectatio carnis mee cui mentem eneruandam dari non oportet sepe me fallit. dum ratiō sensus nō ita comitatur. ut patienter sit posterior. sed tantum quia propter illam meruit admitti. etiam precurre ac ducere conatur. Ita in his pecco non sentiens. & postea sentio. aliquando autem hanc fallaciam immoderatus cauens. erro nimia seueritate ut melos omne cantilenarum suauium quibus dauidicum psalterium frequentatur. ab auribus meis velim renoueri. & ipsius ecclesie. tutiusqz michi videretur quod de alexandrino episcopo athanasio sepe michi dictum est. qui taz modico fluxu vocis faciebat sonare lectorē psalmi. ut pñiciatū vici- nior esset qđ canēti. Ita fluctus inē piculuz voluptatis & expimentū salubritatis. magisqz adducor canendi consuetudinem appbare in ecclesia. ut per oblectamenta aurium animus infirmus in affectū pietatis assurgat. Tamen enim michi accidit ut me amplius cantus qđ res que cantatur moueat. pena liter me peccare confiteor. & tunc mallem non audire cantantem. Ecce vbi sum. flete mecum. & pro me flete. qui aliqđ boni vobiscū in? agitis. vñd facta procedunt. Nam qui non agitis non vos hec mouent. Tu autem domine misere. & sana me. i cuius oculis michi questio factus sum. & ipse est languor me?

CLXXXV.

De oculoꝝ voluptate.

Restat voluptas oculoꝝ carnis. Pulcras formas & varias. virides & amēnos colores amant oculi. Nec teneat hec animam meam. teneat eam de? meus. qui hec fecit bona valde. S; ipse est bonū meū nō hec. Ipa regia colorum lux illa omnia perfundens. insinuat se ita vehementer. ut si repente subtrahatur cum desiderio requiratur. & si diu absit contristat animum. O lux quam videbat tobias cum clausis oculis istis docebat filiū viā vite. Vna est. & alia nō est. & vnū omnes qui vitent & amant eā. At ista corporalis. illecebrosa & periculosa dulcedie vñt vitā cecis amatoribz. Qui autem & de ipa laudare te volūt deus creator omnium assumūt eam in himmo tuo non absumentur ab ea in somno suo. Sic eē cupio resisto seductionibus oculoꝝ. ne implicentur pedes mei quibus ingredior viam tuam. & erigo ad te iuisibiles oculos. ut euellas de laqo pedes meos. Tu subide euellis eos nā illaqant. Tu nō cessas euellere. ego autē crebro ibereo vbiqz sparsis insidijs qđ neqz dormies neqz dormieas qđ custodis israhel

Quam innumerabilia. varijs artibus & opificijs
in vestibus. calciamentis vasis & huiuscemodi fa-
bricationibus. picturis etiam diuersisq; figmentis
atq; his vsum necessarium atq; moderatum & piam
significationem longe transgredientibus. addiderunt
homines ad illecebras oculorum. foras sequentes quod
faciunt intus relinquentes a quo facti sunt. & ex-
minantes quod facti sunt. At ego domine deus
meus & decus meum. etiam hinc dico tibi himnum. &
sacrificio laudem sanctificationi meo. quoniam pul-
cra traiecta per animas in manus artificiosas ab illa
pulcritudine veniunt. que est super animas cui sus-
pirat anima mea die ac nocte. Sed pulcritudinum
exteriorum operatorum & sectatorum inde trahunt ap-
probandi modum. non autem inde trahunt utendi modum. &
ibi est. & non vident eum ut non eant longius &
fortitudine suam ad te custodiant. nec eam spar-
gant in deliciosas lassitudines. Ego autem hec loquor
& discernens etiam in illis pulchris gressibus inecto
sed tu euellis domine. quoniam misericordia tua ante
oculos meos est. Nam ego capior miserabiliter. et
tu euellis misericorditer aliquando non sentientem
quia suspensus incidere aliquando cum dolore. quia
iam inhesteram. **CLXXXVI De curio-
sitate.**

Hec accedit alia forma temptacionis mul-
tipliciter periculosa. Preter carnis concu-
piscencia que est in delectatione omnium
sensuum. inest anime per eandem corporis sensus quedam
se non oblectandi in carne sed experiendi per carnem
vana & curiosa cupiditas. nomine cognicionis &
scientie palliata. que (quia in appetitu noscitur
oculi aut sunt ad noscendum in sensibus principis) concu-
piscencia oculorum eloquio domico appellatur. Ex
hoc autem evidenter discernitur quid voluptatis quid
curiositatis agatur per sensus. quod voluptas pulchra-
canoza. suauia. sapida & leuia sectatur. Curiositas
autem etiam his contraria causa temptandi non ad sub-
eundum molestiam. sed experiendi nocendique libidine
Quid enim voluptatis habet videre in laniato cada-
uere. quod exhorreas. & tamen sicubi iacet occur-
runt ut contristentur ut palleant. Timent etiam ne in
somnia hoc videant. quasi quisque eos vigilantes
videre coegerit. aut pulchritudinis fama vlla persuase-
rit. Ita & in ceteris sensibus que persequi longum est
ex hoc morbo cupiditatis in spectaculis exhiben-
tur queque miracula. Hinc ad perscrutanda occultata
nature que preter nos est operata procedit. que scire ni-
hil potest. & nihil aliud quam scire homines capiunt.
Hinc etiam si quid eodem puerse scire sine per magi-
cas artes querit. hinc etiam in ipsa religione deus
temptatur. cum signa & prodigia multa flagitantur.
non ad aliquam salutem. sed ad solam experientiam de-
siderata. Sane me iam theatra non rapiunt. nec cu-
ro nosse transeat siderum. Verumtamen in qua multis
in mutis rebus curiositas nostra quotidie labatur.
quis enumeret. Quotiens narzates inania primo
quasi toleramus. ne offendamus infirmos. deinde
paulatim libenter aduertimus. canem currentem post
leporum iam non specto cum in circo sit. ac vero in
agro si casu transeat. auerit me fortassis ab aliqua
magna cogitatione atque ad se conuertit illa venatio
non deuiare cogens corpore iumentum. sed cordis ineli-
natione. & nisi iam mihi demonstrata infirmitate
mea cito amoneas. aut ex ipsa visione per aliquam consi-
derationem in te assurgere. aut totum otium me aut
transire. vanus hebesco. Quid cum me domi sede

tem stellio muscas captas. vel aranea retibus suis
irruentes implicatas. sepe intentum facit. Num quia pua
sunt animalia. ideo non res eadem agitur. Pergo inde
ad laudandum te creatorem mirificum. atque ordinatorum
omnium rerum. sed non inde intente est incipio. Aliud est
cito surgere. aliud non on cadere. Cuius huiusmodi
rerum conceptaculum sit cor nostrum. & portet copiose
vanitatis cateruas. hinc & orationes nostre sepe in-
terumpuntur atque turbantur & ante conspectum tuum
dum ad aures tuas voce cordis intrudimus. nescio
unde irruentibus nugatorijs cogitationibus res tan-
ta precipitatur. **CLXXXVII De vano ap-
petitu fauoris & laudis.**

Nunquid domine qui solus sine typo domina-
ris. quia tu solus verus dominus es qui
non habes dominum. nunquid hoc tempta-
cionis genus cessabit a me in hac vita timeri & ama-
ri velle ab hominibus. non propter aliud sed ut inde sit
gaudium quod non est gaudium. misera vita est. &
feda iactantia. hinc fit vel maxime non amare te. nec
caste timere te. ideoque superbis resistis. humilibus
autem das gratiam. Itaque nobis quia propter quedam hu-
mane societatis officia necessarium est amari & timeri
ab hominibus. instat aduersarij vere beatitudinis
nostre. ubique spargens in laqueis. euge euge. ut dum
auide colligimus. incaute capiamur. & a veritate
tua gaudium nostrum deponentes in hominum fallacia po-
namus. & libeat nos amari et timeri. non propter te
sed pro te. peruersa via atque distorta imitari te.
Ceterum qui laudari vult ab hominibus vitupante te
non defendere ab hominibus iudicante te. nec eripi-
etur damnare te. Cum autem non laudat peccator in
desideriis anime sue. laudat homo propter aliquod
donum quod dedisti ei. At ille propter gaudet sibi lau-
dari se. quod ipsum donum unde laudat habere. etiam iste
te vitupante laudat. & melior iam ille qui lauda-
uit. quam ille qui laudat est. illi enim placuit in homi-
ne donum dei. huic autem magis placuit donum ho-
minis quam dei. Teptamur sic domine quotidie. Quo-
tidiana fornax nostra est humana lingua. Est enim
qualiscumque in alijs temptacionum generibus mihi fa-
cultas explorandi me. in hoc pene nulla est. Nam &
a voluptatibus carnis & a curiositate superuacua co-
gnoscendi. uideo quantum affecutus sum posse. refre-
nare animum meum cum eis rebus careo. uel uolun-
tate. uel cum absunt. Tunc enim me interrogo quod
magis minus ue mihi molestum sit non habere. lau-
de uero ut caream. atque in eo experiamur quid pos-
sumus. nunquid male uiuendum est. & tam perditice
atque immaniter. ut nemo nos nouerit qui non dete-
stetur. que maior dimensio dici potest. At si bone
uite & bonorum operum comes & solet & debet esse
laudator. tam comitatum eius quam ipsam bonam uitam
deseri non oportet. non autem sentio line quo esse. aut
equo animo aut egre possim. nisi cum abfuerit.

CLXXXVIII Adhuc de appetitu laudis.
Ecce in te ueritas uideo non me laudibus
meis propter me. sed propter proximi utilitatem
moueri optere. & utrum ita sit nescio. ob-
secro te deus meus. & meipsum mihi indica. ut con-
fitear oraturis pro me fratribus meis. quod in me
faucium reperero. Interim me diligentius interro-
gem. si utilitate proximi moueor in laudibus meis.
cur minus moueor. si quisquam alius iniuste uitupe-
retur quam si ego. cum utraque contumelia eadem ini-
tate coram me iaciatur. An & hoc nescio. etiam
ne id restat. ut non faciam ueritatem coram te in

corde meo & in lingua mea & seducam meipm. in
saniam hac domine longe fac a me. ne oleum pec-
catoris mihi sit os meum. ad impinguandum caput
meum. Egenus et pauper ego sum. et melior in oc-
culto gemitu displicens mihi. et querens misericor-
diam tuam. donec reficiat defectus meus. & per-
ficiatur usque in pacem quam nescit arrogantis ocu-
lus. Sermo autem ore procedens. & facta que inno-
tescunt hominibus habet temptacionem piculosissimam
ab amore laudis. qui ad priuatam quandam excellen-
tiam contrahit emendicata suffragia. temptat etiam
cum a me in me arguitur. eo ipso quo arguitur. Et se-
pe homo de ipso vane glorie contemptu vane glo-
riatur. Ideoque non iam de ipso contemptu vane glo-
rie gloriatur. non enim eam contemnit cum gloriatur
intus. Etiam intus est aliud in eodem genere tem-
ptacionis malum quo inanesunt qui sibi placent de se
quibus aliis vel non placeat vel displiceant. nec pla-
cere affectant ceteris. sed sibi placere. multum sibi
displicent. non tantum de non bonis. quasi bonis.
sed etiam de bonis tuis quasi suis. aut etiam sicut ex
tua gratia non tam socialiter gaudentes. sed aliis
invidentes eam. In his omnibus piculis vulnera
mea domine magis subinde a te sanari quam mihi non
infligi sentio. **LXXXIX** **D**e otēpla-
tōne vere lucis & bñficō incarnatōis.

Ves lux pmanens. quaz de omnibus cō-
sulebam. an essent. quid essent. quāti pen-
denda essent. & audiebam docentē ac iu-
bentem. Et sepe illud facō. hoc me delectat. et ab
actōnibus necessitatis quātum relaxari possum ad
illam voluptatē refugio. Nec in his omnibus que
pcurro consulens te. inuenio tutum anime mee lo-
cum nisi in te. quo colligant sparsa mea. nec a te
quicquid recedat ex me. & aliquando intromittis me
in affectum multum inusitatū introitū. ad nescio
quam dulcedinē. que si pficiatur in me. nescio quid
erit. quod vita ista non erit. Sed recido in hec erū-
nelis ponderibus. & resorbeor solitis & teneor.
& multum fleo. Sed multum teneor tantum consue-
tudinis sarcina digna est. hic esse valeo nec volo.
illuc volo nec valeo. miser vtr obiqz. Ideoque consi-
deravi languores peccatorū meorū in cupiditate tri-
plici. & dexteram tuā innocui ad salutem meam.
Vidi enim splendorē tuum corde saucio. & repulsi
dixi. Quis illuc potest. picctus sum a facie oculo-
rum tuorū. Tu es veritas super omnia presidens.
At ego per auariciā meam non amittere te volui
sed volui tecum possidere mendaciū. sicut nemo
vult ita falsum dicere ut nesciat ipse quid verū sit
itaqz amisi te. quia non dignaris cū mendacō pos-
sideri. Quem ergo inuenirem qui me reconciliaret
tibi. Mediator inter te et homines oportuit. ut ali-
quid haberet simile tibi. aliquid simile hominibus
ne in vtroqz similis hominibus longe esset a deo.
aut in vtroqz filius dō longe esset ab hominibus atqz
ita mediator non esset. hic est quem secreta tua
misericordia demonstrasti humilibus. & misisti ut
eius exemplo etiam ipsam discrent humilitatē. hic
inter mortales peccatores & mortalis & iustus ap-
paruit. mortalis cum hominibus & iustus cum deo.
Ut quia stipendiū iusticie vita est & pax. per ius-
ticiam coniunctam deo euacuaret mortem iustifi-
catorū impiorū. quam cum illis voluit habere com-
munem. Hic demonstratus est antiquis sanctis.
ut ipsi ita per fidem future passiois eius. sicut nos

per fidem preterite salui fierent. **Q**uomodo nos
amasti pater bone. qui filio tuo vnico non peper-
cisti. sed pro nobis impijs tradidisti eum. pro nobis
tibi factus est victor & victima. & ideo victor
quia victima. pro nobis tibi sacerdos et sacrificium
& ideo sacerdos quia sacrificiū faciens tibi nos de-
seruis filios. de te nascendo. nobis seruiendo. Me-
rito mihi spes valida in isto est. quia sanabis omnes
meos languores per eum qui sedet ad dexterā tuā
& te pro nobis interpellat alioquin desperare. mul-
ti enim & magni sunt eidem languores. sed ampli-
or est tua medicina. Potuimus putare quod verbū
tuum remotum esset a coniunctōne hominis. & de-
sperare de nobis nisi caro fieret. & habitaret in no-
bis. Iste tuus vnicus in quo sunt omnes thesauri
sapientie & scientie absconditi. redemit me sāgu-
ne suo. Non calumaiē mihi superbi. quoniam cogi-
to precium meum. & manduco. & bibo. et ero
go. et pauper cupio saturari ex eo inter eos qui es-
dunt et saturant. et laudabunt dominū qui requi-
runt eum. **LXXC** **Q** ad beatitudinē via sit
amor ordinatus.

Omnēs beate viuere volumus. beatū autē
neqz ille est. qui non habet quod amat quod
lecuqz sit. neqz qui habet quod amat si
noxium sit. neqz qui non amat quod amandum est
cum sit optimum. Nam et qui appetit quod adipi-
sci non potest cruciatur. et qui adeptus est quod ad-
piscendum non esset fallitur. et qui non appetit quod
adipiscendū esset egrotat. Restat ergo quartum
vbi beata vita inueniri queat. cum id quod est ho-
minis optimum. et amatur et habetur. Quid est er-
go hominis optimum. Tale debet esse quod non amit-
tat inuitus. Virtus certe animam facit optimam
et pculdubio aliquid anima sequitur ut virtutem
assequatur. Hoc ergo erit aut ipsa anima. aut vir-
tus. aut aliud quid. At si seipam. stultum quid se-
quitur. Stulta est enim ante adeptā virtutem. et si se-
quitur stultam. eandem stulticiam quā vitat asse-
quitur. Si autē virtutem. quomodo sequitur id quod non
est. aut quomodo assequi cupit quod habet. aut
igitur virtus est preter animam. aut aliquid aliud
sequitur anima. quo virtutis et sapientie compos-
sit. hoc autem aut homo sapiens erit. aut deus. Si
iam dictum est tale quid esse debere. quod inuiti
nequeamus amittere. Quis vero dubitet hominē
sapiētem. si eum sequi satis putauerim. auferi
nobis. posse. Deus igitur restat. quem si sequimur.
bene. si autem assequimur beate viuimus. sed quo-
modo sequimur quod non videmus. aut quomo-
do videmus qui insipientes sumus. quoniam enim mēs cū
stulticie nube obtegatur. illam lucē valeat vel cū
am conetur haurire. hactenus potuit ratio perou-
ci. Versabatur non enim veritate certior. sed consue-
tudine securior in rebus humanis. at ubi ad diuina
peruentum est auertit se. non potest intueri. pal-
pitat. estuat. inhiat amore. reuerberatur luce veri-
tatis. ad familiaritatem tenebrarum suarū non ele-
ctōne sed fatigatōne conuertit. quod hic formidōū
nisi quietem fessa cōquirat. Ergo refugere in tene-
brosa cupientibus diuina dispel atōne nobis ista
auctoritatis opacitas occurrat. et mirabilis rez
vobisqz librorū velut signis. temptacionibus veri-
tatis. umbrisque bladiat. Itaque vere religionis fide
pceptis seruatis. non desamus uia. quā nobis deus
et patriarcharū segregatōne et legis vinculo et

phetarum presagio & suscepti hominis sacramento
& apostolorum testimonio. & sanguine martirum. &
gentium occupatione muniuit. nostrasque ratione
las diuinitis submittam? affatibus. Audiam? ergo
quem finem bonorum nobis christe prescribas. nec du
bium quoniam is fit finis. quo nos summo amore tendere
iubes. Diliges inquit dominum deum tuum ex toto
corde tuo & ex tota anima tua et proximum tuum &c.
Vellem videre quid posset esse amplius. Quid ad
hec paulus. Scimus inquit quia diligentibus deum
omnia commo. in bonum. Dicat etiam dilectionis modum
Quis nos inquit separabit a caritate christi erit. an. an.
& cer. Dilectio igitur in deum redit. qua se illi ho
mo non componere sed supponere affectat. quod quanta
fecerit instanti? tanto erit beatior & sublimior
& illo dominante liberi erit. fietque per caritatem
ut conformemur deo. & circumdasi ab hoc mundo
non confundamur cum his que nobis debent esse
subiecta. **CXCI.** Virtus nihil aliud sit quam
amor dei sumus?

DEnique si virtus ad beatam vitam nos du
cit. nihil virtutem esse affirmauerim. nisi sum
mum amorem dei. Nam & illud quod vir
tus quadruplex a dicitur. ex ipsius amore vario quo
dam effectu dicitur. Est enim temperantia amor integritatis
se prebens ei quod amat. fortitudo est amor facile
tolerans omnia propter id quod amat. iusticia amor
soli amato seruiens. & ideo recte dominans. pru
dentia amor ea quibus adiuvat ab eis quibus im
peditur sagaciter eligens. Sed hunc amorem non
cuiuslibet sed dei esse diximus. id est summi boni.
summe sapientie. summe concordie. Est enim caritas
simplex & pura. que spiritu sancto inspirata producit
ad filium. per quem pater cognoscitur. Omne igitur
officium temperantie est exuere veterem hominem
& in deo reuocari. id est contemneret illecebras om
nes corporeas. laudemque popularem. totumque amo
rem ad diuina conferre ne subiiciat se homo pro pec
cata his rebus. que sibi per recte facta diuina lege
subiecta sunt. Quid est enim aliud falsis bonis illu
di atque decipi. quam tempore inferiora miranda & appe
tenda arbitrari. Habet igitur vir temperans in his re
bus mortalibus vite regulam utroque testamento
firmatam. ut eorum nihil diligit. nihil per se appetit
dum putet. sed ad vite huius atque officiorum necessi
tatem quantum satis est usurper. ventis mode
stia non amantis affectu. De fortitudine autem non
multa dicenda sunt. amor namque ille de quo loqui
mur. quem tota sanctitate inflammatum oportet esse in
deum in non appetendis istis temperans. in amittendis
fortis vocatur. Sed inter hec omnia que in hac vita
possidentur. corpus grauissimum vinculum est iustis
sumis dei legibus propter antiquum peccatum. quo ni
hil est ad predicandum notius. nihil ad intelligendum
secretius. hoc ergo vinculum ne concuiscat atque ve
xetur laboris & doloris. ne autem auferat atque pima
tur. mortis terrore animam quatit. Amat enim illud
vi consuetudinis. non intelligens si eo bene atque
scienter utatur. resurrectionem reformationemque eius
ope et lege diuina. sine ulla molestia iuri suo subdi
tam fore. Sed cum hoc amore totum in deum con
uerterit. his cognitis non solum mortem contemnet
sed etiam desiderabit. sed restat cum dolore mag
no contentio. nihil tamen est tam durum atque ferreum
quod non amoris igne vincatur. quo cum se anima ra
piet in deum. super omnem carnificinam libera &
admiranda volitabat pennis pulcherrimis & ite

gerrimis. quibus ad dei amplexum amor castus in
nititur. Ad exemplum autem nobis considerandum
est amatores auri vel laudis vel feminarum quod for
tes sunt in proferendo pro eo quod diligunt. cum ille
non amor sed congruentius cupiditas vocetur in qui
bus apparet quantus sit impetus animi ad ea que
diligunt cursu flexo per inania queque tendentis. Az
gumetorumque nobis est quod sunt omnia proferenda ne dese
ramus deum. si tanta illi ne deserant amata proferant
Merito commemorandus est sanctus iob in cuius
vobis satis elucet. quanti pendenda sunt ista. quod
cum voluit homines per dominationem tenere. & ab
his potius per cupiditatem tenent. & rez morta
lium serui fiunt dum imperite domi esse desiderant
Amisisti enim ille omnibus repetere diuitijs tam in con
cussam animam tenuit & infixum deo. ut satis non illas
sibi magnas fuisse ostenderet. sed se illis. sibi autem
deum. quo animo si esse posset nostri te nris homi
nes. non magnopere in n. t. ab illorum possessione pro
hiberemur ut perfecti essemus Multo enim mirabilius
est non inherere istis. quibus possideas. quam ea omnino
non possidere. Iusticie vero congruit ut deo quem
diligunt libentissime seruiat. ceteraque omnia propter sibi
subiecta regat. partim subiicienda presumat. Nec
de prudentia diuitijs differendum est. ad quam diuino
securia pertinet appetitorum & vitandorum. que si desit.
nihil horum que dicta sunt effici potest. huius ex
cubiaz vigilia est ne surripere paulatim mala sua
sione fallamur. Qui enim spiritus modica paulatim de
ficiat. **CXCII.** De bipertita dile
ctione.

Quid amplius de moribus disputetur. si deus
est summum bonum hominis. nihil aliud est
homini bene viuere. quam toto corde. tota
anima tota mente deum diligere a quo existit. ut in
corruptus in eo amor custodiatur. quod est tem
perantie. nullis frangatur incommodis. quod est for
titudinis. nullis alijs seruiat. quod est iusticie. vi
gilet in discernendis rebus ne fallacia surripat quod
est prudentie. Hec est hominis una perfectio. qua sola
impetratur ut veritate profueretur. hoc nobis utro
que testimonio conuincitur Non potest autem seipsum non
diligere qui deum diligit. immo ille solus se dili
git qui deum diligit. quia sedule agit. ut sum
mo bono profueretur. Quod autem agis tecum. agendum
est cum proximo. sed ut ad id bonum ad quod ipse
tendit eum adducas. Illud enim est unum bonum
quod omnibus tecum tendentibus non sit angustus
Ex qua scilicet dilectione proximi nascuntur officia
societatis humane. in quibus non errare difficile
est. Duobus enim modis peccatur in homine. uno si
ledatur. alio si cum potest non adiuuatur. Cuius ho
mo sit anima rationalis mortali utens corpore. partim
corpore. partim anime benefacit qui proximum diligit. ad
corpus pertinet medicina ad animam disciplina. Me
dicinam uoco quidquid corporis instaurat uel tuetur
salute. ut est cibis. potus. regimine. & ceterum & hu
iusmodi Disciplina uero illa que animi medicina est
in duo distribuitur. scilicet cohibitione. & instructio
Cohibitio timore. instructio amore proficitur. eius di
co cui per disciplinam subueitur. Nam qui subueit
nihil horum habet nisi amare In his duobus domus
testamentis duobus discipline nobis regulam dedit
In ueteri enim timor preualet. in nouo amor Quid ibi
seruit? hic libertas ab apostolis predicatur Me
rito igitur o ecclesia catholica non solum ipsius
cuius adeptio uita beata est pure colendum predicat

cui soli aīma ratiōnalis coherens non misera est
secludens omne quod factū est quod subditū tem
pori. neq; confundens quod eternitas. quod veri
tas. quod pax distinguit. neq; sepans quod maie
stas vna coniungit sed etiam p̄ximi caritatem ita
cōplectēris. vt varioꝝ morboꝝ quibus p̄ pecca
tis suis aīme egrotant. omis apud te medicina p̄
polleat. **CXIII** De rebus fruendis &
utendis & de diligendis. **Ioem** in libro de do
ctrina xp̄iana.

Res quibus fruendum est nos beatos faci
unt. istis quibus utendū est tendentes
ad beatitudinē adiuuamur & quasi admī
nīculamur. vt ad illas que beatos nos faciunt per
uenire. & eis inherere possimus. Nos vero q̄ frui
mur & utimur inter vtrāq; cōstitutū. si eis quibus
utendum est frui voluerim? impeditur cursus no
ster. ut ab his rebus quibus fruēdū est. obtinēdia
vel retardemur. vel etiam reuocemur inferiorum
amōre p̄cepiti. Frui em̄ est amōre liberere alicui
rei p̄pter seip̄am. vti vero quod in vsum venerit
ad id quod amas obtinendū referre si tamē aman
dum est. Nam vsum illicitus abusus potius nomina
dus est. sicut cum loquimur vt id quod in animo
gerimus in aīm audientis p̄ aures carneas illabā
tic sonus verbum quod corde gestam? & locutio
vocatur. non tamē in eum sonam cogitatio nōstra
cōuertitur. sed apud se manens integra formam
vocis qua se insinuat auribus sine aliqua labe sue
mutatiōnis assumit. ita verbum dei non cōmutatū
caro tamen factum est vt habitaret in nobis. Sic
autē qui medet̄ vulneri corporis adhibet quedā con
traria. vt calidū frigidū. humidū siccū. quedā ve
ro similia. vt limbeckū uel rotundū vulneri rotū
dum. vel oblongo oblongū. sic sapientia dei homi
nem curans seip̄am exhibuit ad sanandū ip̄a medi
cus & ip̄a medicina. Quia ergo per sup̄biam ho
mo lapsus erat. humilitatē exhibuit ad sanandum
Serpentis astucia vel sapientia decepti sumus? per
dei clemētiam liberati sumus. Nos immortalitate
male vti sumus? xp̄s mortalitate bene vti est vt ui
ueremus. Corrupto aīo femine ingressus est in mor
bus. integro aīmo femine p̄cessit salus. similia ve
ro quasi ligamēta vulneribus nostris adhibita hęc
sunt. q̄ per feminā deceptos per feminā nat? ho
mo homines. mortalis mortales liberauit. Hęc autē
regula dilectōnis diuinit? cōstitutā est. diliges
deum ex toto corde tuo &c. ut omnes cogitatiōes
tuas. & omnem uitam. & omnē intellectu in illū
conferas. a quo habes ea que cōfers. Nullam em̄
partē reliquit vite nostre que vacare dbeat. & qua
si locum dare ut alia re velit frui. sed quidquid
aliud diligendū venerit in aīm illuc rapiat̄ quo to
tus dilectōnis impetus curat. Quisquis ergo re
cto p̄ximū diligit. hoc cum eo debet agere. ut eti
am ip̄e toto corde tota aīma tota mēte diligat de
um. Sic em̄ diligens eum tanq̄ seip̄m. totā dilectō
nem sui & illius refert in illam dilectōnem dei. q̄
nullum a se riuum extra patiē duci. Non autē om̄ia
quibus utendum est diligenda sunt. sed illa q̄
aut nobiscum quadā societate referunt in deum. si
cut est homo vel angelus. aut ad nos relata bene
ficio dei per nos indigent sicut est corpus. Nam
vtriq; martires non dilexerūt scelus p̄sequentium
se. quo tamen vti sunt ad p̄merendum deum. cuz
ergo quattuor sint diligenda. vnum quod supra
nos est. alterum quod nos sumus. alterū quod iux

ta nos est. alterū quod infra. de secundo & quarto
nulla p̄cepta danda erant. quantumlibet eū ex
cidat homo a veritate. remanet illi dilectō sui &
corpis sui fugax quippe aīmus ab incommutabili
lumine oīm r̄generatore. id agit vt sibi p̄e regnā
& corpi suo. Magnum vero aliquid adeptū se pu
tat. si etiam fortis. id est alijs hominibus. dominari
potuerit. quod affectare est intolerabilis omnino
sup̄bia. & sibi tanq̄ debitum vendicare quod dei
est p̄xium. Q̄ autē nonnulli dicunt malle se esse si
ne corpore omnino fallunt non em̄ corpus suum
sed pondus eius & corruptōnes oderunt. nec nil
lum corpus sed incorruptū & celerrimū corpus
habere uolunt. Quia ergo p̄cepto opus nō erat
ut se quisq; & corpus suum diligat. hęc em̄ incon
cussa lege nature diligimus. que etiam in bestijs.
p̄mulgata est. restabat ut de illo quod supra nos
est & de illo quod iuxta p̄cepta sumerem? Vndē
diligens inquit dominū ex toto corde &c. & p̄xim
tuum sicut teip̄m. ubi si totum itelligas id est ani
mam & corp? p̄ximū. nullū rez diligendū gen?
in his duob? mandatis p̄termisū est. cum enim
p̄curat dilectō dei. & eius modus p̄script? ap
pareat ita ut cetera in illum cōfluant. de dilectōe
tua nihil dictum videtur. Sed cum dictum est &
p̄ximū tuum sicut teip̄m. simul & tui abs te dilectō
non p̄termisā est. **CXIII** De ordine
dilectōnis.

Ille iuste & sancte viuūt. qui rerum inee
ger estimator est. Ip̄e autē est qui ordina
tam habet dilectōnem. ne aut diligat nō
diligendū. aut non diligat quod diligendū est.
aut ampli? diligat quod minus diligendū est. aut
minus vel plus quod eque diligendū est. aut eque
quod minus uel plus diligendū est. Omis qui
dem peccator inquantū peccator non est diligen
dus. & omis homo inquantum homo est diligen
dus p̄pter deum. deus vero p̄pter seip̄m. Et si de
us omi homie ampli? diligendus est. plus dēt q̄
q̄ deum diligere q̄ seip̄m. Item alius homo dili
gendus est plus q̄ corpus nostrū. quia p̄pter deū
diligenda sunt omnia. & potest nobiscum alius
homo frui deo quod non potest corpus. Omnes
autē homines eque diligendi sunt. sed cum omnib?
p̄desse non possis. his potissimum cōsulendū est
qui p̄ locoꝝ & tempoꝝ uel quarūlibet rez op̄u
nitatibus. cōstricū tibi quasi quadam sorte iun
guntur. inimicos autē nostros diligim? non enim
timemus quia nobis auferre possint quod dili
gimus. sed potius eos miseramur. quia tātomagis
nos oderūt quanto ab illo quem diligim? seperati
sunt. ad quem si cōuersi fuerint & illum tanq̄ be
atificum bonū. & nos tanq̄ socios tanti boni ne
cesse est ut diligant. Si autē vel cui p̄bendū est.
uel a quo nobis p̄bendū est officiū misericordie
recte p̄ximus dicitur. sicut ex p̄bula domi in euā
gelio probatur. ubi proximū esse non docuit nisi
illum qui erga sauciātū recreandū atq; curandū
misericors extitit. ex e quo cōsequēs est. vt etiā il
le a quo nob hoc uicissim exhibēdū est p̄xim? nō
sit. proximi em̄ nomen ad aliquid est. nec quisq;
esse proximus nisi proximo potest. manifestū est
hoc p̄cepto quo iubemur diligere p̄ximū. etiā sā
ctos angelos cōtineri. a quibus magna nobis mi
sericordie officia impenduntur. ceterū diligit nos
deus non tanq̄ fruens. sed tanq̄ utens. Sed nec
sic utitur ut nos. nam nos res quibus utimur ad

hoc referim? ut dei bonitate pfrua mur. deus vero ad suā bonitatē & nrām utilitatē Ego sū inq̄t uia veritas & vita. p me uenit. ad me puenit. in me p manet. Cum autē ad eum puenit. etiā ad patrē puenit. qz p equalē illē cui equalis est agnoscit. me tiente & agglutināte nos spūs sancto quo in summo bono pmanere possim? Ex quo itelligit qz n̄ la res in uia tenere nos debeat. quādo nec ip̄e dñs in quātū uia nostra esse dignat? est tenē. nos uoluit. sed trāsire ne reb? t̄palib? q̄uis ab eo p salu te nostra susceptis & gestis heream? infirmis. s; potius p eas curzam? alacritē. ut ad ip̄m qui naturam nrām a t̄palib? liberauit & ad dexterā patris collocauit. puehī mereamur. **XCIV.**

Q totius scripture finis est caritas de corde puro.

Omnīū igit̄ que p̄dicta sunt hec sūma est ut intelligam? legis & oim dīnāz scripturaz plenitudinē & finē eē dilectōnez rei qua fruendū est. & rei que nobiscū ea re frui potest. ut eīm quisqz se diligit p̄cepto non opus est. Quisquis igit̄ scripturas diuinas uel quālibet eaz ptem intellexisse sibi uideat. ita ut eo intellectu non edificet caritatē geminā. s; dei & pximi. nō dum intellexit. Quisqz uero talē inde snām duxerit. que huic edificandē caritatē sit utilis. nec tam hoc dixerit qd̄ ille quē legit eo loco sensisse pbat̄ non p̄uicose fallit. nec oīno mentit̄. Sed ita fallit ac si qz errore deserēs uia. eo tam p̄ agz p̄gat quo etiā uia ip̄a p̄ducit. Corrigendū est tñ ne cōsuetudine deuādi. etiā i transuersū aut p̄uersū ire cogatur. Dissidēdo eīm temē qd̄ ille nō osensit quem legit. plerūqz icurrit in alia que illi snie p̄texere ne queat. que si uera & certa eē osentit. illud nō possit esse v̄z qd̄ senserat. fitqz in eo nescio quō. ut amando snām suā. scripture incipiat eē offensior q̄ sibi. **Q** malū si serpere cepit. euertēt ex eo. **T**ubatur ei fides si dīnāz scripturaz vacillat auctōritas. fide autē t̄tubate caritas eē ip̄a lāguescit. qz non potest quisqz diligē qd̄ nō credit. porro si cre dit & diligit. bñ uīuēdo efficit ut etiā speret se ad id quod diligit eē uenturū. Itaqz hec tria sunt quibus & p̄phetia omnis & scia militat. fides. spes caritas. sed fidei succedit spes quā uidebimus & spei beatitudo ad quā puenim? caritas autē etiāz illis decedētib? augebat̄ potius. **S**i eīm credēdo diligit? quod non uidem? quātomagis cū uide cepim? & si spando diligit? quo nōdū puenim? quātomagis cum puenim? **I**nter t̄palia nāqz & eīna hoc itere est. qz tempale plus diligitur anteq̄ hēatur. uilescit autē cum aduenerit. non eīm satiat aiām cui uera & certa sedes est eīnitas. **E**ternum autē ardentē diligit̄ adeptū q̄ desideratū. nulli ei desideratū p̄cedit plus d̄ illo existere q̄ se h̄z. ut ai uilescat cū min? uenerit. s; quātū quisqz ueniens existare potuerit. plus pueniēs inuēturus est. **H**ō itaqz fide & spe & caritate subnix? eazqz in cōn cūste retinēs. non indiget scripturis. nisi ad alios instruēdos. **Q**ua p̄t cum quisqz agnouerit finem p̄cepti eē caritatē de corde puro. & cō. b. & fi. n̄. f. oīm scripturaz diuinaz intellectū ad ista tria relatur? ad tractatōnē illoz libroz securus accedat. **D**e corde puro inq̄t. ut nihil aliud q̄ id quod diligendū est diligat. sciam bonā addit p̄t spes iste eīm spare nō potest cui male scie scrupul? in est. & fide non ficta. i. sine mēdacio. **I**nest quidez mentiētī uolūtas falsa dicēdi. & iō multos mueni

mus qui r̄tēri uelint. qui autē falli neminē. cum ergo hoc scies hō faciat. illud nescies patiat̄. satis apparet in uia eadēqz re eū qui fallit. illo qui mentitur eē meliorē. qn̄ quidē pati meli? est iniquitatez qz facere. oīs autē qui mētē. iniq̄ facit. **N**emo enim mentiēs in eo qz mentiē seruat fidē. nam hoc uult utiqz ut cui mentiē fidē sibi adhibeat. quā tam ei mentiēdo nō h̄uat. oīs autē fidei uolator. iniqu? est. **XCVI.** **D**e obscuritate & intelligētia scripturaz. **I**dem in libro secundo.

His qui diuinas scripturas legūt. qd̄ o b scure dicta plezqz densissimā caliginē obducunt. qd̄ diuinit? p̄uicū eē nō dubito. ad edomandā labore supbia. & intellectū a fastidio remouendū. cui facile iuestigata plerūqz uilescit. **A**tuero utz ignoscere producta an cor repta sillaba tertia dicat. nō multū curat qui pro peccatis suis deū petit ut ignoscat. **S**z tñ eo magis inde offendunt hoies. quo ifirmiores sunt. & eo ifirmiores sūt. quo doctōres uideri uolūt. **R**eiz quidē ignorātia facit obscuras figuratas locutō nes. cū ignoram? uel aiāntiū uel lapidē uel herbarz naturas. aliaz de rez. q̄ plerūqz ponūtur in scrip turis silitudis alie? gratia. **N**ūeroz quoqz impicia multa facit in eis nō itelligi mystice posita. **H**oc in libro t̄cō. **Q**uidq̄ autē in s̄mone dīno. ne qz ad morū honestatē. neqz ad fidē ueritatē p̄prie referri potest. figuratū eē agnoscas. **M**ozz honestas ad diligendū deū & pxim. fidei ueritas ad cognoscendū deū & pxim p̄tinet. spes autē sua cui qz in p̄scia p̄pria quē admodū se sentit in dilectōez dei et proxi cognitōnezqz p̄ficere. **V**eiz est p̄clue humanū gen? non ex momentis libidinis. s; potius sue osuetudinis est iare peccata. ex quo p̄ringit ut si quid scriptura uel p̄cepit qd̄ abhorreat a osuetudine audiētū. uel qd̄ nō abhorret. culpauerit figuratā locutōez putent. **N**ō p̄cipit quidez scriptura nisi caritatē. non culpatur nisi cupiditatez. & eo mō iformat mores hoim. **N**on autē asserit nisi catholice cam fidē reb? p̄teritis & futuris et p̄ntib? p̄teritoz narzatō futuroz p̄nūciatō. p̄ntium demōstratio. **S**ed oīa hec ad eandē caritatē nutriendam & corroborandā. et cupiditatē uicendā et extinguen dam ualent. **C**aritatē autē uoco motū aiīm ad fruendū deo p̄t ipsū. et se atz pximo p̄t deū. cupiditatē autē motū ai ad fruendū se et pximo et quolibet corpe nō p̄t deū. **Q**d autē agit in domita cupiditas ad corrupendū aiīm et corpz suū. flagiciū uocat. qd̄ at agit ut alteri nocat facim? d̄ et hec sūt duo genera oīm peccatoz. s; flagicia p̄ora sūt que cū eximauerit aiīm et ad quādā egestatem p̄ duxerint in facioza p̄siliē. quib? remoueant̄ impedimenta flagicioz. uel adiuuētā q̄rantur. **I**tez qd̄ agit caritas ut sibi p̄sit utilitas est. quod autē agit ut pximo p̄sit bñficientia noiatur. **E**t hic p̄cedit utilitas. quia nemo potest ex eo quod non habet p̄desse alteri. **Q**uanto autē magis regnū cupiditatis destruitur tanto caritatis augetur.

XCVII. **D**e eloq̄ntia et sapia. **I**dem in libro quarto.

Qui affluit insipienti eloq̄ntia. cātomagis cauendus est. quātomagis in his q̄ au dire inutile est delectatur auditor. et eī quem de se dicere audit. etiā uere dicere existimat. **S**apientē uero dicit homo tantomagis uel minus quātomagis uel min? in scripturis sanctis p̄ficat. **N**on dico in eis multum legendis. mēdāte

qz mandandis. s; bñ intelligendis & diligent earū sensib? indagandis. Sunt em̄ q̄ eas legūt & negligunt ne intelligāt quib? lōge sine dubio pferendi sunt. qui verba eoz mīn? tenēt. & cor earum sui cordis oculis vident. s; utriq; ille melior qui & cum vult eas dicit. & sicut optet itelligit. Quid autē pdest integritas locutōis quā nō sequit̄ intellect? audiētis. cū oīno loq̄ndi nulla sit cā si quod loq̄mur non intelligūt p̄t̄ quos loquimur ut intelligāt. bonoz ingenioz insignis est idoles ī verbis vez? amare n̄ vba. Quid ei pdest clavis aurea si apire qd volum? nō potest. aut qd obest lignea si hoc potest. qñ nihil q̄rim? nisi patere quod clavisum est. Vir autē scūs & eloq̄ns. cum iusta & bōa et s̄cta dicit. neq; em̄ alia dicē d; agit quātuz potest ut intelligēt. ut libent. ut obedient audiat & hoc se posse si potuerit. & inq̄ntū potuerit pietate magis orōnū q̄ orator facultate nō dubitet. ut orādo p se ac p illis quos allocutur? est sit orator anteq̄ dicit. ipa itaq; hora iaz ut dicat accedens priusq̄ exerat linguā pferentē ad dñm leuet aimam sitientē. ut eructet quod biberit. uel fundat quod impleuerit. Hēt autē ut obedient audiat quantacūq; granditate dictōis mai? pond? vi ta dicentis. Nam qui sapient & eloq̄nt dicit neq̄ter autē viuit. erudit quidē multos dicēdi studio q̄uis aīe sue inutilis sit. Iō audiunt vtiliter. etiā qui uti liter nō agunt. qz sua quidē q̄rere studēt. sed sua docē non audēt. Multis itaq; p̄sunt dicēdo q̄ nō faciūt. s; plurib? p̄desent faciēdo que dicūt. sic autē eligat doctor bonā vitā. ut etiā bonā non negligat famā. s; p̄uideat bona coraz deo & hoībus quantū potest. illū timēdo. his osulēdo. in ipō etiā smone malit reb? placē q̄ verbis. nec existimet dicit meli? nisi quod d; verius. nec doctor verbis fūiat s; verba doctorū. uerbis autē ostendere est nō curare quō error veritate vincatur. sed quō tua dictio dictōni alteri? preferat. **XCVIII.**

De labore claustraliū manuali Idem ī libro de ope monachoz.

Respice itquit volatilia celi. qm̄ nō serunt &c. cōsiderate lilia agrī quō crescunt. Non laborāt neq; nent. His verbis euangelicis nonnulli nō solū pigritiā. sed etiā arrogātiā suā fouent qui opari nolūt. In eo autē quod dixit apls. qui non vult opari nō man. opa inquit sp̄ritu alia dēmus accipe. que & nos facim? legim? cum fratrib? & oram? alloq̄mur eos & osolamur & talia opa si nō facerem? piculose a dño alimēta ipa sp̄ualia sumerem? Sed ne cuiq; p̄dicta verba liceret postea p volūtate nō p caritate inter p̄tari. ip̄e exēplo suo docuit quod p̄cepit. Non iquit panē gratis ab aliquo manducauim? sed ī labore & fame die ac nocte o. &c. Qui autē dicunt se vacare lectōni. nōne illic inueniūt quod apls p̄cipit. Que est ergo ista pueritas lectōi nolle obtempare. dum vult ei vacare. & ut quod bonum est diutius legat. iō nolle facere quod legiē. quis em̄ nesciat tanto citi? quēq; proficē cum bona legit. quāto citius facit qd legiē. Si autē alicui smo erogand? est. & ita occupat ut manibus opari n̄ vacet. Nunquid oēs ī monasterio p̄t̄ fratribus ad se veniētibus dīnas lectōnes exponere. uel de aliquib? q̄onib? salubriter disputare. Qñ igiē hoc non omēs p̄t̄. cur sub hoc obtentu oēs vacare uolunt. Quamq; & si oēs hoc possent. vicissim facē dērent. nō solū ne ceteri a necessarijs opib? occu-

parent. sed qz etiā sufficit ut audiētib? vnus loq̄tur. Sed & cantica dīna cantare etiā manib? opantes possunt de facili. & ipm̄ labore tanq̄ dīno ce leumate cōsolari. Ipa autē est optia gubernatō. ut oīa suis epibus distributa ex ordie gerant. ne aīm humanū turbulētis iplicatōibus inuoluta p̄urbent. Si quis autē verā corpis infirmitatē ut laborare nō possit ostendit. humane tractandus est. q̄ vero falsā p̄tendit. & quimā nō potest deo dimitte dus est. **XCIX.** De illis qui nolūt opari p̄pter pigritiā v̄l arrogātiā.

Ueniunt plerūq; ad hanc p̄fessionē v̄uicatis dei & ex oditōe hūli. et ex vira rusti cana. et ex opificū exercitōe. et plebeio labore. tanto utiq; felicius quanto educati forti? Qui si non admittant̄ graue peccatū est. p̄pterea em̄ et ignobilia mundi elegit deus et ea que nobis sunt. ut ea que sunt despiceret. Tales ergo se quo min? openē de infirmitate corpis excusare nō p̄t̄ p̄terite uite quippe osuetudie quincunt. s; vmbra culo male discipline se ostegunt. ut ex male intellēo euangelio p̄cepta aplica p̄tertere meditent. vere volatilia celi sed p̄ subbiā ī altū se extollēdo. & fenum agri sed carnaliter sentiēdo. atq; v̄tinā illi qui vacare volūt manib? oīno vacarēt et linguīs. Vez? illi qui nihil carnaliter opando volatilia celi imitant. cur man? ociosas et repositoria vel ozrea hēre volunt. cur ea que sumunt ex alioz labore recondunt. cur deniq; molunt et coquent. hoc enim aues non faciunt. Illi itaq; qui p̄ter istā s̄ctā societatem vitam labore corpis transigebant. ex quoz numero plures ad monasterium veniunt. si nolunt opari nec manducēt. nō em̄ p̄pter hoc xp̄i ana militia ad pietatē diuites humilantur ut pauperes extollantur. Nec ullo mō decet ut in ea uita vbi senatores fiunt laboriosi. ibi fiant opifices ociosi. et quo veniunt relictis diuitijs suis qui fuerunt p̄diorū domi. ibi sint rustici delicati. Testē inuoco dominū hiesū in aīam meam. qm̄ quātum attinet ad cōmodū meum. multo mallē p̄ singulos dies certis horis quantū in bene moderatis monasterijs oslicitū est aliquid manibus opari. et ceteras horas hēre liberas ad legēdum. et orandum. aut aliquid de dīnis literis agēdum. q̄ tumultuo sissimas p̄plexitates causaz alienaz pati de negocijs secularibus. vel iudicādo dirimendis. uel iter ueniēdo p̄cidēdis. Ceterz quis ferat homies otia ces. saluberrimis apostoli monitijs resistētes. non sicut ifirmiores tolerari. sed sicut sanctōres etiā p̄dicari ut monasteria sanioze doctria gemina illecebra corumpantur. et dissoluta licētia uacatōnis et falso nomie sanctitatis. Quid etiā iniquis. q; uelle sibi obtempari a mīozibus. et nolle obtempare maioribus.